

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1929: 36
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

PRIMÄR JORDBRUKS- OCH SKOGSKREDIT

AVGIVET DEN 27 DECEMBER 1929

S T O C K H O L M

1 9 2 9

Statens offentliga utredningar 1929

Kronologisk förteckning

1. Betänkande och förslag till förenkling av organisation och förvaltning å flottans stationer och varv samt örlogsdepån i Göteborg. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid flottans station i Stockholm. (Supplement till del 3. Lokalfrågor.) Beckman. 30 s. Fö.
2. Betänkande och förslag angående vissa ekonomiska spörsmål berörande enskilda järnvägar. Beckman. 64 s. K.
3. Betänkande och förslag angående tryggnad av hos enskild arbetsgivare anställd personals rätt till utfäst pension. Norstedt. 92 s. Ju.
4. Svenska aktiebolags balansräkningar åren 1911—1925. Tiden. 529 s. Fi.
5. Redogörelse för de ecklesiastiska boställena. 6. Kopparbergs län. Av Henrik Bovin. Beckman. Hj. 718 s. E.
6. Utredning och förslag rörande studieunderstöd åt lärjungar vid statens läroverk och med dem jämförliga läroanstalter. Norstedt. 107 s. 14 pl. E.
7. Berättelse rörande studier i vissa sinnessjukvårdsfrågor — särskilt arbetsterapi och hjälpverksamhet — i Danmark, Tyskland, Holland och Schweiz. Norstedt. 117 s. S.
8. 1928 års tjänstesakkunnigas utredning och förslag i fråga om underofficerarnas tjänsteställning. Fahlerantz. 90 s. Fö.
9. Betänkande med förslag till lagstiftning om åtgärder mot lösdriveri samt åtgärder mot sedeslöst leverne av samhällsskadlig art. Norstedt. 208 s. S.
10. Utredning och förslag rörande praktisk lärarkurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter. Norstedt. 116 s. E.
11. Förslag till omorganisation av råtsobducentväsendet m. m. Norstedt. 66 s., 1 karta. S.
12. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 1. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap m. m. Norstedt. 130 s. Ju.
13. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 2. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge angående inrättning av underhållsbidrag m. m. Norstedt. 59 s. Ju.
14. Betänkande med förslag till steriliseringslag. Beckman. 111 s. S.
15. Betänkande med utkast till lagstiftning om ekonomiska föreningars rätt att driva inlämningsrörelse. Marcus. 39 s. Fi.
16. Betänkande med förslag till förordning om motorfordon m. m. jämte därmed sammanhängande författningar samt till stadga om trafiken å vägar och gator. Marcus. 305 s. K.
17. Betänkande angående rationell skatteuppbörd. Marcus. 334 s. 5 utkast till blanketter. Fi.
18. Förslag till lag angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (epizootilag) och förordning med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (epizootiförordning). Norstedt. 154 s. Jo.
19. Utredning beträffande centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning. Norstedt. 174 s. 28 skissritningar. Jo.
20. Utredning och förslag rörande lantmåteriundervisningens ordnande. Marcus. 120 s. Jo.
21. Betänkande och förslag rörande understöd åt den civila luftfarten. Beckman. 198 s. K.
22. Lagberedningens förslag till revision av ärvdabalken. 3. Förslag till lag om testamente m. m. Norstedt. 450 s. Ju.
23. Förslag till tillämpningsföreskrifter till tulltaxeförordningen med motivering jämte utkast till anvisningar till nämnda föreskrifter. Norstedt. 72 s. Fi.
24. Betänkande angående en reformerad sjukförsäkring m. m. Beckman. Vj. 99 s. S.
25. Yttranden av häradshövdingar och rådhusrätter över processkommissionens betänkande angående rättegångsvisandets ombildning. Norstedt. iv. 325 s. Ju.
26. Falsk förklaring. Falsk angivelse m. m. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 8. Av J. C. W. Thyren. Lund, Berling. 217 s. Ju.
27. Betänkande angående statens medverkan för vinnande av ökad skogsproduktion å vissa marker. Marcus. 120 s. Jo.
28. Betänkande ang moderskapsskydd. Norstedt. 213 s. S.
29. Betänkande med förslag till lagstiftning om alkoholistvård. Marcus. 126 s. S.
30. Yttranden i anledning av betänkande angående ordnande av vissa ekonomiska och organisatoriska förhållanden vid genomförande av den ifrågasatta rättegångsreformen. 1. (Hovrätter, nedre justitierevisionen, justitiekanslern, häradshövdingar.) Norstedt. vj. 304 (2) s. Ju.
31. Yttranden i anledning av betänkande angående ordnande av vissa ekonomiska och organisatoriska förhållanden vid genomförande av den ifrågasatta rättegångsreformen. 2. (Rådhusrätter, vissa centrala verk, länsstyrelser, vissa sammanslutningar.) Norstedt. vj. 431 s. Ju.
32. Utredning av vissa frågor rörande tillämpning av 1927 års skolorganisation. Norstedt. 45 s. E.
33. Utredning rörande allmänna läroverk för flickor m. m. Norstedt. 108 s. E.
34. Betänkande angående statslån till kommuner för inköp av skogsmark i vissa fall. Marcus. 95 s. Jo.
35. Statskontorets utlåtande i fråga om grunderna för den olika verk och myndigheter åliggande placeringen av statsverkets jämte därtill hörande fonders kapital. Norstedt. 93 s. Fi.
36. Betänkande angående primär jordbruks- och skogs-kredit. Beckman. 94 s. Jo.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1929: 36
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

PRIMÄR JORDBRUKS- OCH SKOGSKREDIT

AVGIVET DEN 27 DECEMBER 1929

STOCKHOLM 1929
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

[2286 29]

INNEHÅLLS

INNEHÅLLS

INNEHÅLLS

INNEHÅLLS

INNEHÅLLS

INNEHÅLLS

Till

*Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Jordbruks-
departementet.*

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1927 anmodade dåvarande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet verkställande direktören i Sveriges allmänna hypoteksbank, riksgäldsfullmäktigen H. S. Tamm, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren K. J. A. Gustafsson i Stensholm och godsägaren A. L. Sundberg att inom departementet verkställa utredning i fråga om den primära jordbruksfastighetskrediten. Tillika förordnades länsjägmästaren E. K. G. Hedemann-Gade att såsom sakkunnig deltaga i utredningen vid behandlingen av frågor rörande belåning av skog och vad därmed ägde samband, varjämte till de sakkunnigas sekreterare förordnades assessorn i Kungl. Svea Hovrätt K.-G. Hjärne. Åt Tamm uppdrogs att vara de sakkunnigas ordförande.

I anledning av nådig remiss avgåvo de sakkunniga den 14 januari 1928 utlåtande angående ökad statsgaranti åt jordbrukskassaväsendet.

Härefter och innan de sakkunniga kommit sin huvuduppgift in på livet, blev deras verksamhet avbruten på grund av inträffade sjukdomsfall, och nödgades sedermera ordföranden Tamm och ledamoten Sundberg av hälso-skäl begära entledigande från uppdraget. I deras ställe förordnades den 29 november 1928 kammarherren Robert von Horn samt kontorschefen i allmänna hypoteksbanken Erik von Hofsten, och uppdrogs åt von Horn att vara de sakkunnigas ordförande. Det egentliga utredningsarbetet kunde därför påbörjas först i december 1928, men har därefter pågått utan nämnvärda uppehåll.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande företogo undertecknade von Horn, von Hofsten och Hedemann-Gade i april 1929 en resa till Norge för att studera huru skogskrediten ordnats i detta land.

Utredningen har närmast inriktats på frågorna om införande av primär skogsbelåning och om höjning av den för hypoteksföreningarna gällande maximigränsen för egendomsbelåning. Men därjämte hava även en del smärre ändringar föreslagits i de för hypoteksinstitutionen meddelade för-

fattningarna. Efter det utredningen nu slutförts, få vi härmed vördsamt överlämna av motiv åtföljda förslag till:

1) lag om begränsning för visst fall i avverkning av skog i samband med belåning;

2) kungörelse om ändrad lydelse av 2 § i kungörelsen den 25 februari 1921 (nr 65) med vissa bestämmelser att iakttaga vid utfärdande av gravationsbevis rörande fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt samt av äganderättsbevis och bevis om innehav av tomträtt eller vattenfallsrätt;

3) förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank; och

4) förordning om ändrad lydelse av §§ 4, 5, 7—9, 14, 17 och 18 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Stockholm den 27 december 1929.

ROBERT VON HORN.

K. J. GUSTAFSSON.

ERIK V. HOFSTEN.

E. HEDEMANN-GADE.

K.-G. Hjärne.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG.

Förslag till lag om begränsning för visst fall i avverkning av skog i samband med belåning.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Har ägare av fastighet med växande skog i och för dess belåning hos stadfäst hypoteksförening medgivit, att vissa bestämmelser till begränsande av skogens avverkning skola under angiven tid iakttagas, äge skogsvårdsstyrelsen, där bestämmelserna äro förenliga med grunderna för god skogsvård, på begäran av föreningen föreskriva, att desamma skola lända till efter rättelse; och vare de därefter gällande, ändå att fastigheten kommer i annans hand. Från meddelad föreskrift äge skogsvårdsstyrelsen medgiva sådan avvikelse, varom föreningen och fastighetens ägare äro ense. På begäran av ägaren skall föreskriften innan den angivna tidens utgång hävas, om lånet dessförinnan infriats eller fastigheten eljest ej längre häftar för lånet, så ock om föreningen därför utan det medger.

Har ägaren åt annan upplåtit rätt att å fastigheten avverka skog, må ej utan dennes medgivande träffas beslut, varigenom hans rätt förnärmas.

Det åligger skogsvårdsstyrelsen att om föreskrifts meddelande och om tiden för dess giltighet ofördröjligen göra anmälan hos domaren eller rätten; och varde å nästa rättegångsdag för in-teckningsärenden anteckning om förhållandet införd i in-teckningsprotokollet samt i in-tecknings- eller fastighetsboken.

2 §.

Om ansvar för överträdelse mot skogsvårdsstyrelsens föreskrift och om fullföljd av talan mot dess beslut skall gälla vad i 6—7 kap. skogsvårdslagen är stadgat beträffande ansvar för avverkning i strid mot föreskrift, som meddelats enligt nämnda lag, och rörande fullföljd av talan mot beslut om dylik föreskrift, dock skall av behållning, uppkommen genom försäljning av förbrutet virke, och av utdömd ersättning för virke, som undgått beslag, tillställas föreningen vad som åtgår till lånets täckande och endast vad därefter må vara övrigt tillfalla den av skogsvårdsstyrelsen omhändertvada skogsvårdskassan.

Har jämlikt skogsvårdslagen straffbar avverkning företagits, medan föreskrift enligt denna lag gäller, skall ansvar ådömas såsom för överträdelse mot nämnda föreskrift.

3 §.

För uppsikt över meddelad föreskrifts efterlevnad äge skogsvårdsstyrelsen av föreningen utbekomma ersättning efter grunder, som av styrelsen fastställas.

4 §.

Med ägare av fastighet skall likställas innehavare av fideikommiss.

5 §.

Denna lag äger tillämpning allenast beträffande skog, som står under skogsvårdsstyrelsens uppsikt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 193 .

Förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 2 § i kungörelsen den 25 februari 1921 (nr 65) med vissa bestämmelser att iakttaga vid utfärdande av gravationsbevis rörande fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt samt av äganderättsbevis och bevis om innehav av tomträtt eller vattenfallsrätt.

Härigenom förordnas, att i kungörelsen den 25 februari 1921 med vissa bestämmelser att iakttaga vid utfärdande av gravationsbevis rörande fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt samt av äganderättsbevis och bevis om innehav av tomträtt eller vattenfallsrätt 2 §, som senast ändrats genom kungörelsen den 14 juni 1929 (nr 168), skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

- I gravationsbevis — — — — — anmärkas;
- a) egendomen — — — — — häftar;
- b) ansökningar — — — — — kraft;
- c) egendomen angående förhållande, som jämlikt 24 § 1 mom. eller 38 § första stycket i förordningen angående in-teckning i fast egendom, 21 § konkurslagen, 14 eller 58 § i lagen om expropriation, 7 § i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, 4, 10 eller 14 § i lagen den 8 november 1912 om avlösning av vissa frälseräntor, 1 § tredje stycket i lagen den — — — — — om begränsning för visst fall i avverkning av skog i samband med belåning, 4, 5 eller 6 § i lagen den 14 juni 1929 om kronans förmånsrätt för avdikningslån eller enligt någon mot nu nämnt stadgande svarande bestämmelse i äldre lag antecknats i in-teckningsprotokollet;
- d) egendomen — — — — — in-teckningsprotokollet;
- e) egendomen — — — — — in-teckningsprotokollet;
- f) talan — — — — — fastighetsboken; samt
- g) i lagfartsprotokollet — — — — — område.
- Förhållande — — — — — tillhanda.
- Anteckning — — — — — inträtt.
- Omfattning — — — — — skett.

—————

Denna kungörelse skall träda i kraft den 1 januari 193 .

—————

**Förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15
i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående
Sveriges allmänna hypoteksbank.**

Härigenom förordnas, att §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 angående Sveriges allmänna hypoteksbank skola, §§ 6, 8 och 14 i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

§ 4.

Till grundfond för hypoteksbanken överlämnar staten genom riksgäldskontoret ett belopp av sextio miljoner kronor i av staten utgivna obligationer, uppsägbara å innehavarens sida samt förskrivna med fyra och en halv procent årlig ränta; ägande banken över dem förfoga efter ty här nedan sägs.

§ 5.

Ingen, vare sig nu befintlig eller framdeles tillkommande hypoteks-förening, eller vilken annan kreditinrättning som helst, än allena den allmänna hypoteksbanken, må utgiva tryckta eller graverade, till innehavaren ställda, på viss årlig avbetalning eller på uppsägning lydande, räntebärande obligationer, i vilka för upplåningen säkerhet i jordegendom på landet utlovas. Sammanlagda beloppet av bankens utelöpande obligationer må icke vid något tillfälle uppgå till mera än tio gånger beloppet av grundfonden.

§ 6.

I den mån — — — — — obligationer.

Hava flera föreningar anmält sig till erhållande av lån och kunna deras lånebehov ej på en gång fullt tillgodoses, må för ändamålet tillgängliga medel mellan de lånsökande föreningarna fördelas i förhållande till sammanlagda beloppet av de utav varje förening godkända låneansökningarna.

§ 8.

Hypoteksbanken äger till hypoteksföreningarna utlämna lån att återbetalas antingen genom viss årlig amortering eller efter viss längre tids förlopp utan fastställd amortering. Lån, som av banken utlämnas, kan, sedan tio år förflutit från lånets utlämnande, av låntagaren uppsägas till inbetalning efter ett år. Kapitalrabatt och övriga kostnader, som banken vid sin upplåning kan hava fått vidkännas, skola vid låns utlämnande till föreningarna av dem gäldas efter den beräkning av dessa omkostnader, som bankens delägare vid varje ordinarie sammankomst skola för tiden till nästa ordinarie sammankomst fastställa; dock äga delägarna å sådan

sammankomst besluta, att omförmälda kapitalrabatt och kostnader må kunna gäldas genom årliga avbetalningar under viss tid, ej överstigande tio år från låns utlämnande.

I övrigt — — — — — året.

§ 12.

Alla i hypoteksbanken delägande föreningar äro ansvariga för bankens förbindelser. Där ej nedan annorlunda stadgas, inträder den föreningarna till följd härav åvilande betalningsskyldigheten, i den mån bankens utgifter och förluster ej kunnat täckas med anlitande av bankens inkomster för året eller dess egna tillgångar, och fördelas, föreningarna emellan, i förhållande till deras delaktighet i banken. Kan förening ej fullgöra sin betalningsskyldighet, svare övriga föreningar efter samma grund för bristen.

Inflyter ej full betalning för lån, som av någon hypoteksförening lämnats å egendom med därå växande skog, och kan föreningen ej helt infria sina förbindelser till banken, äro, om i följd av bankens ställning tillskott från de övriga föreningarna kräves, de föreningar, som utöva skogsbelåning, framför dem, som ej utöva sådan verksamhet, ansvariga för täckande av förlust, som härrör av den omständigheten att lånet beviljats till högre belopp än femtiofem procent av det å egendomen med undantag av skogen fastställda belåningsvärdet. I den mån skogsbelånande förening ej kan fullgöra densamma för sådant fall åvilande betalningsskyldighet, med mindre dess tillgångar nedbringas under det belopp som förefanns den 1 januari 193 , skola övriga skogsbelånande föreningar övertaga samma skyldighet, så vitt det kan ske utan att jämväl deras tillgångar komme att på angivet sätt nedgå.

För täckande av förlust, som uppkommit på sätt i andra stycket sägs, äge banken, så framt eljest dess tillgångar skulle nedgå under det belopp som förefanns den 1 januari 193 , att, innan tillgångarna anlitas, av de skogsbelånande föreningarna erhålla behöfligt tillskott, dock allenast i mån ej föreningarnas tillgångar därigenom komme att på motsvarande sätt nedgå.

§ 13.

Såsom säkerhet för hypoteksbankens förbindelser skola anses och i sådant avseende kunna användas de förskrivningar med åtföljande säkerheter i jordegendom, dem hypoteksföreningarna för undfångna lån till banken avgivit, bankens alla övriga tillgångar samt grundfonden.

De till grundfonden hörande obligationerna må kunna genom deras försäljning till större eller mindre del efter behov användas i den oförmodade händelse att vid bankens utredning dess förbindelser icke kunna helt infrias genom användande av dess egna tillgångar och de av hypoteksföreningarna avgivna förbindelserna med åtföljande säkerheter i jordeg-

dom. Kan skogsbelånande förening ej helt infria sina förbindelser till banken, må dock till täckande av förlust, som i § 12 andra stycket sägs, grundfonden, innan bankens och övriga skogsbelånande föreningars tillgångar därtill användas, i mån så erfordras, dock högst till ett belopp av trettio miljoner kronor, tagas i anspråk, såframt eljest nämnda tillgångar skulle nedgå under det belopp som förefanns den 1 januari 193 .

De till grundfonden hörande obligationerna må ock begagnas, då i följd av uraktlåten eller fördröjd inbetalning av vad förening för undfångna lån enligt § 10 bör erlægga eller av annan anledning banken saknar egna, för tillfället användbara tillgångar till fullgörande av sina förbindelser. I sådant fall må obligationerna även kunna av banken till större eller mindre del pantsättas; åliggande det banken i varje händelse att om obligationernas användande genast underrätta riksgäldskontoret.

De till grundfonden hörande obligationerna må ej i andra än nu nämnda fall begagnas, och således icke i någon händelse tagas i anspråk till anskaffande av medel för bankens utlåning.

§ 14.

Har av den i § 13 tredje stycket nämnda anledning försäljning ägt rum, vare hypoteksbanken pliktig såväl att, så snart ske kan, åter inköpa ett det försålda motsvarande belopp av samma obligationer som ock att till riksgäldskontoret gottgöra å de försålda obligationerna belöpande ränta, till dess att grundfonden på nämnda sätt blivit till sitt ursprungliga belopp återställd.

Kan — — — — — — — — — — erhålla.

Där — — — — — — — — — — inlösas.

§ 15.

För den händelse erforderliga medel till det återköp eller den likvid, som i § 14 sägs, ej på annat sätt kunna anskaffas, äge hypoteksbanken från hypoteksföreningarna, i förhållande till deras ansvarighet, infordra behöfligt tillskott; och vare i sådant fall föreningarna pliktiga att genom en efter behovet lämpad, på delägarna i förhållande till deras ansvarighet uttaxerad avgift upptaga det nödiga beloppet.

Om genom försäljning eller pantsättning av de till grundfonden hörande obligationerna för det i § 13 tredje stycket uppgivna ändamål grundfonden vid något tillfälle skulle komma att nedgå med fyra miljoner kronor, må ej banken upptaga nytt lån, förrän grundfonden blivit återställd till sitt ursprungliga belopp. I sådant fall skola bankens delägare, därest icke allmän ordinarie sammankomst, efter vad i § 20 sägs, infaller inom en månad, genast kallas till extra sammankomst för vidtagande av de åtgärder, vartill omständigheterna kunna föranleda.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 193 , och skall därvid iakttagas följande:

Så länge obligationer, som av hypoteksbanken utgivits före den 1 januari 193 , äro utelöpande, skall banken tillse, att av den för bankens obligationer ställda säkerheten vid varje tidpunkt ett belopp minst lika stort som bankens skuld i förstnämnda obligationer finnes i inteckningar av den beskaffenhet, som enligt de före ovannämnda dag gällande grunder fordrats till tryggande av obligationsinnehavarnas rätt.

Skulle vid utredning av bankens tillgångar och skulder full betalning icke inflyta för någon såsom säkerhet för bankens obligationer ställd inteckning, vars kapitalbelopp överstiger hälften av det belåningsvärde, som å den intecknade egendomen med undantag av därå växande skog blivit vid inteckningslånets beviljande fastställt, vare innehavare av obligation, som av banken utgivits före den 1 januari 193 , icke pliktig att vidkännas annan av nämnda omständighet föranledd förlust än sådan, som skulle hava uppkommit även om inteckningens kapitalbelopp uppgått till allenast hälften av sagda värde.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 4, 5, 7—9, 14, 17 och 18 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efter rättelse lända.

Häri genom förordnas, att i förordningen den 16 maj 1890 angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efter rättelse lända, §§ 4 och 5, vilka förut ändrats genom förordningen den 13 juni 1924 (nr 224), samt §§ 7—9, 14, 17 och 18 skola, § 17 i nedan angivna del, erhålla följande ändrade lydelse:

§ 4.

Lån å jordegendom må meddelas till högst femtiofem procent av egendomens utav föreningens styrelse fastställda belåningsvärde. På framställning av lånsökanden må, så vitt omständigheterna ej till annat föranleda, i belåningsvärdet inberäknas, förutom jordvärdet, jämväl värdet å växande skog, men ej må åbyggnad eller i övrigt sådant, som kan från egendomen skiljas, tagas i beräkning.

För belåningsvärdets uträkning må särskild värdering (hypoteksvärdering) äga rum. Sådan värdering må kunna verkställas antingen å marken av därtill utav styrelsen utsedda personer eller ock med ledning av förefintliga handlingar av styrelsen. I sistnämnda fall må ej tillämpas högre värderingstariffer än sådana, som med minst tio procent understiga vid värdering å marken tillämpade tariffer. Vid belåning av skog skall styrelsen göra sig underrättad om huruvida skogens värde på grund av företagen avverkning eller andra inträffade förhållanden nämnvärt nedgått efter senaste skattetaxerings verkställande; och må skogen, där så finnes vara fallet, ej belånas utan förutgången värdering å marken.

Har hypoteksvärdering ägt rum, må belåningsvärdet fastställas högst till det därvid utränta värdet med iakttagande av att, där egendom belånas tillika med växande skog, skogsmarken och skogen icke i något fall må bestämmas till högre belopp än därå vid senaste taxering redovisade värde. Utan hypoteksvärdering må ej belåningsvärdet sättas högre än det för egendomen vid senaste taxering redovisade jordbruksvärdet eller, i det fall att jämväl skog belånas, summan av nämnda värde och det vid taxeringen redovisade skogsvärdet; och stånde till styrelsen att i alla nu nämnda fall, om förhållandena det påkalla, bestämma belåningsvärdet till lägre belopp. Har skog belånats, skall i låneakten finnas angivet huru stor del av egendomslånet grundats å skogens värde.

Att i visst fall lån må meddelas allenast till lägre belopp, än i första stycket sägs, därom stadgas i § 14.

§ 5.

Egendom, som ej är avsedd enbart för skogsdrift, må belånas endast så framt för bedrivande av jordbruk nödiga åbyggnader finnas å egendomen eller, där fråga är om samfällt lån å flera egendomar, å någon av dem.

Vid belåning av växande skog skall lånsökanden avgiva förklaring, att under viss tid, ej kortare än intill dess lånet enligt gällande amorteringsplan nedgått till det belopp, som kunnat beviljas även utan skogens belåning, skola rörande densamma avverkning iakttagas de bestämmelser hypoteksföreningens styrelse finner påkallade i och för skogsvärdets vidmakthållande; och må lånet ej utlämnas, innan sådan föreskrift blivit meddelad, som omförmäles i lagen den (nr) om begränsning för visst fall i avverkning av skog i samband med belåning.

Vid belåning skall tillses, att såväl för jordbrukets bedrivande nödiga åbyggnader som ock skogen, där den belånas, hållas mot brandskada nöjaktigt försäkrade i någon av de med vederbörlig stadfästelse försedda försäkringsanstalter inom riket, vilken styrelsen finner erbjuda full säkerhet.

§ 7.

Å egendomar i en ägares hand må kunna beviljas samfällt lån, därest såsom säkerhet för lånet avlämnas inteckning, meddelad gemensamt i alla egendomarna.

§ 8.

Övergår egendom, som belånats samfällt med annan, till ny ägare eller styckas belånad egendom, och vilja ägarna till de särskilda fastigheterna var för sig sin andel i det samfälllda lånet behålla, må detta vara tillåtet, såvida varje fastighet uppgår till det värde, att särskilt lån kunnat enligt de i denna förordning bestämda grunder ursprungligen därå meddelas.

§ 9.

Lån å egendom må beviljas endast mot första inteckning för fordran.

§ 14.

Lån utan fastställd amortering, med skyldighet till återbetalning inom viss längre tid, må å egendom meddelas till högst en tredjedel av det utav föreningens styrelse fastställda belåningsvärdet å egendomen med undantag av därå växande skog.

§ 17.

I mån av verkställd amortering vare låntagare hos hypoteksförening berättigad att förfoga över motsvarande andel av den för lånet ställda inteckningssäkerheten, antingen, där flera inteckningar för samma lån avlämnats, genom återbekommande av den bland dessa, som är till förmåns-

rätten den sista, eller, om endast en inteckning är avlämnad, genom dödande av visst belopp å densamma eller genom uppdelning av inteckningen. Sistnämnda åtgärder verkställas genom styrelsens försorg, men på låntagarens bekostnad.

Vid — — — avgifter.

§ 18.

Delägare i hypoteksförening ansvara, en var i förhållande till sin delaktighet, för föreningens förbindelser, i den mån utgifter och förluster ej kunnat täckas med anlåtande av föreningens inkomster för året eller dess egna tillgångar. Kan delägare ej fullgöra den betalningsskyldighet, som till följd härav åligger honom, svare övriga delägare efter samma grund för bristen. Inflyter ej full betalning för lån, som lämnats å egendom med därå växande skog, vare dock delägare, som ej belånat skog, icke ansvarig för fullgörande av föreningens skyldighet i anledning av förlust, som härrör av den omständigheten att lånet beviljats till högre belopp än femtiofem procent av det å egendomen med undantag av skogen fastställda belåningsvärdet. Till fullgörande av skyldighet, som nu sägs, äge förening, innan dess tillgångar för ändamålet användas, infordra tillskott av de skogsbelånande delägarna, så framt eljest tillgångarna skulle nedgå under det belopp som förefanns den 1 januari 193 .

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 193 .

M O T I V.

Inledning.

För att tillfredsställa jordbrukets behov av kredit och för att anpassa densamma efter de förhållanden, som för denna näringsgren kunna betingade särskilda normer, hava i de flesta länder utbildats organisationer, vilka tagit till enda ögonmärke att på bästa sätt främja jordbrukets behöriga kreditintresse. Olika synpunkter hava fått öva inflytande, då det gällt att bestämma former och förutsättningar för denna kredit. Sålunda kunna kapitalinvesteringar på längre sikt betingade därför särskilt lämpade inlåningsformer och även i övrigt i viss mån speciella anordningar, som ej passa den rörliga krediten för tillfredsställande av tillfälliga lånebehov. Men främst har kommit i betraktande den säkrare pantens anspråk på gynnsammare lånevillkor. Och huvudsakligen ur denna synpunkt har man plägat uppdelade jordbrukskrediten i två slag, som i allmänhet omhändertagits av skilda kreditanstalter, nämligen primär kredit och sekundär kredit, den senare — om man så vill beteckna det — med driftskrediten som ytterligare påbyggnad. Den primära kreditens omfång har bestämts olika i olika länder, men alltid med det målet för ögonen att den i jordegendomen ställda säkerheten bör lämna full trygghet för lånet under växlande förhållanden, såsom mindre god skötsel, fluktuationer i egendomsvärdena och annat dylikt. Som regel bygger denna kreditgivning på långfristiga lån med fix ränta, och medelsanskaffningen sker huvudsakligen genom obligationsutgivning. Tack vare de stränga kraven på pantens säkerhet har den primära jordbrukskrediten i allmänhet kunnat erhållas billigare än annan kredit, och den lämpar sig väl för utnyttjande av världspenningmarknaden. Det är uppenbarligen en rätt ömtålig, men ock en för jordbruket synnerligen viktig fråga, huru gränsen för den primära krediten dras. Å ena sidan föreligger ett intresse att så långt görligt fylla jordbrukets legitima kreditbehov inom den förmånliga ramen, men å andra sidan måste ses till att denna ej göres vidare än vad som är förenligt med primärkreditens anspråk på särskilt tryggad ställning. I vårt land räknas för närvarande till primär den kredit, som lämnas mot säkerhet av inteckning, liggande med sitt kapitalbelopp inom halva egendomsvärdet.

Allmänt.

Även hos oss i Sverige har en särskild organisation kommit till stånd för omhändertagande av jordbrukets primärkredit. Ursprungligen sköttes denna verksamhet av ett antal fristående hypoteksföreningar, men efter Sveriges allmänna hypoteksbanks tillkomst år 1861, varvid bestämdes, att

Primärkreditens organisation i Sverige.

ingen annan kreditinrättning ägde att utgiva obligationer mot pant av in-teckning i jordegendom, ingingo dåvarande föreningar som delägare i banken. Beträffande föreningar, som bildades efter bankens tillkomst, stadgades skyldighet att ansluta sig till densamma. Banken och förenin-garna utgöra sålunda en fast sluten, enhetlig organisation med banken som centralanstalt för de däri såsom delägare ingående föreningarna, vilka utgöra sammanslutningar av de hos dem låntagande jordägarna. Om in-stitutionen äro bestämmelser lämnade i Kungl. förordningen den 16 maj 1890 angående Sveriges allmänna hypoteksbank och Kungl. förordningen samma dag angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Hypoteksbanken har till uppgift å ena sidan att upptaga de lån, som erfordras för tillhandahållande åt föreningarna av behöfliga utlåningsmedel, och å den andra att övervaka föreningarnas verksamhet, varvid särskilt skall tillses, att tillräcklig säkerhet i jordegendom ställes och under hela avbetalningstiden bibehålles för de penningmedel banken sålunda för för-eningarnas räkning upplånat. Banken är den enda kreditanstalt, som äger utgiva obligationer mot säkerhet i jordegendom på landet. Bankens upplåning sker genom försäljning av sådana obligationer. Av banken upp-tagna lån skola återbetalas inom viss vid upplåningen bestämd tid an-tingen genom årliga amorteringar eller efter uppsägning, men banken är under alla förhållanden skyldig förbehålla sig rätt till uppsägning av er-hållet lån efter viss tid, högst tio år, från lånets upptagande. I övrigt skola lånevillkoren vara sådana, att de äro förenliga med grunderna för låns utgivande till föreningarnas delägare. Lån till föreningarna skola återbetalas genom årlig amortering eller efter viss längre tids förlopp. Sedan tio år förflutit från dylikt låns utlämnande, kan det av den lån-tagande föreningen uppsägas till inbetalning efter ett år. Föreningarnas delaktighet i banken och ansvarighet för dess förbindelser bestämmes efter oguldna beloppet av från banken erhållna lån.

Banken förvaltas av en styrelse, bestående av fem ledamöter, nämligen en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande, en av riksgäldsfullmäktige utsedd vice ordförande och tre av föreningarna valda ledamöter. Allmän ordi-narie sammankomst hålles årligen med delägarna i banken, och varje för-ening äger därtill sända tre ombud. Vid sammankomsten skola delägarna bland annat bestämma de grunder, enligt vilka inom varje förening sär-skild värdering av jordegendom (hypoteksvärdering) kan ske, samt besluta om villkor för låns utlämnande och om förvaltningsbidrags erläggande.

Grundfonden utgöres av $3\frac{1}{2}\%$ statsobligationer till ett belopp av 30 miljoner kronor, tillhandahållna genom riksgäldskontoret. Såsom säkerhet för bankens förbindelser skola i första hand användas de förskrivningar med åtföljande säkerheter i jordegendom, som föreningarna avgivit för er-hållna lån, därefter bankens alla övriga tillgångar och i sista hand grund-fonden. Grundfonden är avsedd enbart för nyssnämnda ändamål och får

således under inga förhållanden begagnas till anskaffande av medel för bankens utlåningar. Har någon del av grundfonden måst tagas i anspråk, äger banken i och för fondens återställande göra uttaxering å föreningarna i förhållande till deras delaktighet.

Delägare i *hypoteksföreningarna* äro de hos dem låntagande jordägarna. Delägares delaktighet och ansvar för förenings förbindelser bestämmas efter oguldna beloppet av från föreningen erhållet lån. Föreningarna utlämna i allmänhet lån endast mot första in-teckning i vidkommande egen-dom, och lån få ej beviljas till högre belopp än hälften — för stående lån en tredjedel — av egendomens värde, föreningarna naturligtvis obe-taget att efter förhållandena i varje särskilt fall bestämma lånen till lägre belopp. Är egendom förut in-tecknad för annan fordran, måste avdrag för denna göras vid beräk-nande av lånemöjligheten hos föreningen.

Till grund för bestämmandet av det värde, i förhållande vartill lån å egendom må beviljas, kan läggas antingen egendomens taxeringsvärde eller ock särskild s. k. hypoteksvärdering. Sådan kan ske antingen å marken av därtill utav föreningens styrelse utsedda personer eller — efter en år 1924 vidtagen författningsändring — av styrelsen utan syn på marken men med ledning av förefintliga handlingar, s. k. styrelsevärdering. Värde-ringarna verkställas i enlighet med av de olika föreningarna antagna in-struktioner och med ledning av för varje särskild förening uppsatta tariffer, vilka för att bliva gällande skola godkännas av bankens delägare å all-män sammankomst. Tarifferna göra skillnad mellan bättre och sämre god-hetsgrad och uppställa maximibelopp för olika ägoslag; därutöver upptagas tämligen detaljerade och för de olika föreningarna varierande bestämmel-ser, såsom om avdrag å värdet för odlingslån, skatter och onera eller om procentuell ökning på grund av täckdikning, egendoms närbelägenhet till samhälle, avsättningsmöjligheter och dylikt; för en del föreningar gälla dessutom vissa begränsningar i fråga om medtagande av skogs- och betes-marks värde. Vid styrelsevärdering få ej tillämpas högre tariffer än så-dana, som med minst tio procent understiga de för värdering å marken tillämpade. — Beträffande bestämmandet av en egendoms belåningsvärde är vidare stadgat, att därvid får tas i beräkning endast jordvärdet, men icke åbyggnad, skog eller annat, som kan från egendomen skiljas. Med denna försiktiga grund för låneunderlagets uppskattande har hypoteksin-stitutionen kunnat med fog göra gällande, att till säkerhet för dess för-bindelser verkligen ligger en, som man plägar uttrycka det, »oförstörbar» pant. — Ehuru, såsom nyss nämnts, åbyggnader ej skola tas i beräkning vid värdesättningen, hava emellertid föreningarna upprätthållit fordran på att för jordbrukets bedrivande nödiga sådana böra finnas. Åbyggnaderna skola vara mot brandskada försäkrade i någon med vederbörlig stad-fästelse försedd inländsk försäkringsanstalt, som föreningens styrelse finner erbjuda full säkerhet.

För lån, som av förening utlämnas, gälla motsvarande villkor som för föreningens lån hos banken. Sålunda äger låntagare bland annat efter tio år från lånets utlämnande uppsäga det till inbetalning.

Hypoteksföreningarna äro av Kungl. Maj:t stadfästa. Närmare föreskrifter om förvaltningen av deras angelägenheter äro givna i de för de särskilda föreningarna upprättade och av Kungl. Maj:t stadfästa reglementena.

Rörande utvecklingen av hypoteksinstitutionens verksamhet må här nämnas, att banken vid utgången av år 1928 hade obligationer utelöpande till ett belopp av 368 891 933:32 kronor och att dess fonder — frånsett grundfonden och vissa till ej obetydliga belopp uppgående s. k. dolda reserver — då utgjorde 6 575 659:31 kronor. Hypoteksföreningarnas ställning vid nämnda tidpunkt framgår av följande sammanställning:

Hypoteksförening	Antal utestående lån	Utestående lånebelopp		Fonder	
		kr.		kr.	
Östgöta	5 962	51 943 532	53	1 098 502	91
Smålands m. fl. provinsers	12 219	55 221 232	32	1 969 825	87
Värmlands	2 109	13 055 591	35	480 600	33
Mälardalens	3 756	66 806 033	89	1 717 777	57
Skånska	8 648	88 401 869	04	1 951 589	64
Älvsborgs m. fl. läns	10 561	49 677 327	45	977 664	07
Gotlands	1 562	6 317 525	91	329 746	86
Gävle-Dala	2 321	8 195 008	81	369 849	41
Norrlands	5 659	13 027 085	59	405 982	14
Örebro läns	2 853	14 115 938	15	600 397	86
Summa	55 650	366 761 145	04	9 901 936	66

Något eget förvärvssyfte har hypoteksinstitutionen ej, utan dess enda ändamål är att bereda det svenska jordbruket tillgång till en billig och av konjunkturväxlingar i penningmarknaden i möjligaste mån oberoende kredit. Av författningarna framgår ock, att lånen skola utlämnas på de för låntagarna mest fördelaktiga villkor i avseende å ränta och annat, som de av institutionen ingångna förbindelserna medgiva. Sålunda utlämnas lånen mot samma ränta som den för obligationerna gällande och på villkor i övrigt lämpade efter kursläget på dessa. För bestridande av administrationskostnaderna hava banken och föreningarna ursprungligen varit utslutande hänvisade till de förvaltningsbidrag, som de för ändamålet ägt uttaga av sina delägare, men allt efter det ställningen stärkts hava vissa lättnader kunnat göras. Banken har sålunda sedan ett antal år kunnat helt undvara bidrag, medan föreningarna för närvarande uttaga sådant med varierande belopp från $\frac{7}{20}$ till $\frac{1}{20}$ %. Vissa lånetyper hos några hypoteksföreningar äro helt befriade från förvaltningsbidrag, under det att i andra fall bidrag endast utgå under en del av respektive låns löptid. Den största hypoteksföreningen uttager förvaltningsbidrag — $\frac{1}{20}$ % högst 100 kronor — endast å de lån, som löpa med 4 % ränta.

Kredit lämnas i form av långfristiga lån, varigenom låntagarna ställas oberoende av den eljest med korta lån förenade risken av ogynnsamma räntefluktuationer — en oskattbar fördel, som gjorts möjlig tack vare att medelsanskaffningen grundas på obligationsutgivning. Av de två låneformerna — stående lån och amorteringslån — har den förra numera alldeles kommit ur bruk. Den sedan några år mest använda typen amorteringslån är en på 50 års löptid med $4\frac{1}{2}$ % ränta och $\frac{1}{2}$ % amortering. Tages utgående kapitalrabatt i beräkning, hava sådana lån under år 1929 utlämnats mot en effektiv ränta av genomsnittligt ej fullt 4.65 %. Den utomordentligt förmånliga kredit hypoteksinstitutionen på så sätt kunnat bereda det svenska jordbruket torde knappast ha sin motsvarighet i något annat land.

Under de senaste två årtiondena hava jordbrukets kreditfrågor ständigt stått på dagordningen. I strävan att bereda plats för de ökade lånebehoven har måhända det största intresset knutits vid spörsmålet om den sekundära kreditens ordnande. Men helt naturligt hava blickarna även riktats mot hypoteksinstitutionen; man har frågat sig om ej, innan andra utvägar tillgripas, ytterligare någon del av den behövlige krediten kunde utan men förläggas inom primärkreditens ram, och det har räknats med att genom en måttlig utvidgning av denna hela lånebehovet skulle i många fall bliva täckt utan anlitande av dyrare lånekällor. För utökande av primärkreditens omfång hava huvudsakligen två vägar erbjudit sig, den ena att procentuellt höja belåningsgränsen inom egendomsvärdet, den andra att utöka låneunderlaget genom att i nyssnämnda värde inberäkna även växande skog; och det är kring dessa intresset samlat sig.

Tanken på en höjning av belåningsgränsen framkom redan vid 1914 års första riksdag, då i en motion nr 232 i andra kammaren hemställdes om utredning angående sådan ändring i grunderna för hypoteksinstitutionens verksamhet, att lån till mindre jordbruk måtte kunna utlämnas intill tre fjärdedelar av dess taxeringsvärde eller efter särskild värdering åsatta värde. Motionen hann emellertid ej behandlas före riksdagens upplösning och återupptogs ej vid årets andra riksdag.

Indirekt fördes frågan ånyo fram genom en av 1918 års riksdag begärd utredning angående den sekundära krediten. De med föranledande härav tillsatta sakkunniga¹⁾, benämnda 1921 års fastighetskreditsakkunniga, funno sig böra begränsa arbetet till att avse jordbruket och landsbygden berörande kreditfrågor, och då den sekundära krediten kunde tänkas ordnad på olika sätt allt efter huru densamma avgränsades gent emot den primära, ansågo de sakkunniga sig med hänsyn härtill och enär frågan om primärkreditens omfång i och för sig vore av största betydelse böra i

*Önskemål om
primär-
kreditens ut-
vidgande.*

¹⁾ De sakkunniga voro sex: bankdirektören H. S. Tamm, ordförande, revisionssekreteraren S. Lawski, jordbrukskonsulenten A. Östergren, lantbrukarna Swen Jönsson och Ernst Svensson samt godsägaren A. L. Sundberg.

första hand undersöka möjligheten att öka denna kredit. I sitt härutinnan den 14 oktober 1922 avgivna betänkande (Statens offentliga utredningar 1922: 35) föreslog de sakkunniga dels en höjning av hypoteksföreningarnas lånegräns från gällande 50 % till 60 % av egendomsvärdet, dels ock införande av en ny form för hypoteksvärdering, nämligen förut omnämnda värdering av styrelsen med ledning av förefintliga handlingar. De sakkunniga hade även i skogsbelåningsfrågan vidtagit vissa förberedande arbeten, men ej hunnit slutföra sitt uppdrag vid 1922 års utgång, då deras arbete avbröts jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 november 1922 angående begränsning av kommittéväsendet.¹⁾

Av kommittéens förslag upptog Kungl. Maj:t i proposition nr 94 till 1924 års riksdag endast det nya värderingssättet, som efter riksdagens bifall blev infört genom förordningen den 13 juni 1924 (nr 224) om ändrad lydelse av §§ 4 och 5 i den för hypoteksföreningarna meddelade förordningen. Däremot upptogs ej i propositionen förslaget om höjning av belåningsgränsen. I det yttrande till statsrådsprotokollet, som åtföljde propositionen, förklarade föredragande statsrådet, chefen för finansdepartementet, att han icke vore beredd att då taga ställning till sistnämnda fråga. Emellertid framhöll riksdagen i sin i anledning av propositionen avlåtna skrivelse (1924: 216), bland annat, att de sakkunnigas nu berörda förslag syntes vara värt allt beaktande såsom en åtgärd, vilken vore ägnad att ytterligare utveckla den primära jordbruksfastighetskrediten här i landet samt att riksdagen, med erinran tillika om att i våra grannländer Danmark och Norge gränsen för primärkrediten vore den av de sakkunniga föreslagna och att även i åtskilliga andra länder gränsen satts ej oväsentligt högre än hos oss, ansåge sig böra uttala önskvärdheten av att förslag i berörda avseende snarast möjligt förelades riksdagen. I detta sammanhang uttalade riksdagen vidare — under erinran att enligt de år 1921 antagna nya grunderna för allmän fastighetstaxering värdet å växande skog frånskildes det sammanlagda taxeringsvärdet — att, då det syntes angeläget bereda möjlighet för fastighetsägare, som å sin egendom hade dylik skog, att jämväl kunna utnyttja densamma för kreditändamål, utredning ock borde verkställas, vilka åtgärder lämpligen kunde vidtagas i syfte att växande skog måtte kunna belånas.

Under hänvisning till nu nämnda uttalande fördes frågan om primärkreditens utvidgande ånyo inför riksdagen i två år 1927 avgivna likalydande motioner, en (nr 110) av nio ledamöter i första kammaren och en (nr 184) av 18 ledamöter i andra kammaren. Motionärerna anförde i huvudsak följande: Alla, som idkade jordbruk eller eljest stode detta nära, visste allt för väl vilka svårigheter jordbruket haft att kämpa med, sedan högkonjunkturens penningström sinat. Dels hade arbetslöner och priserna

¹⁾ För en del av de rön kommittéen inhämtat i skogsbelåningsfrågan och om dennas allmänna läge har en av ledamöterna, jordbrukskonsulenten A. Östergren, redogjort i en uppsats i Skogsvårdsföreningens tidskrift 1924 häfte 10—11.

å många förnödenhetsartiklar hållit sig oproportionerligt höga gentemot saluprodukternas priser, och dels hade de krediter, som jordbrukarna nödtvunget sökt i affärsbankerna, varit oskäligt dyra och lämnats på kort uppsägningsfrist. Härtill komme, att de höga lönerna tvingade till största sparsamhet med den mänskliga arbetskraften och därför uppfordrade till arbetsbesparande anordningar i ekonomibyggnader och annorstädes samtidigt med att de tekniska framstegen alltmer möjliggjorde dylika anordningar genom elektrifieringar eller eljest. Ehuru i och för sig ekonomiserande krävde detta ökade penningutlägg för tillfället och gjorde sålunda även behovet av kredit större. Det vore då i jordbrukets och jordbrukarnas intresse, att de möjligheter till billiga amorteringslån, som hypoteksföreningarna voro avsedda att erbjuda, bleve utnyttjade före andra dyrare krediter. Och i och för sig vore det berättigat, att primärkredit utnyttjades för driftens förbilligande genom arbetsbesparande anordningar och maskinutrustningar av skilda slag, ty genom dessa stege det samlade egendomsvärdet. Det vore ock av största vikt att, innan något åtgjordes beträffande sekundärkrediten, i första hand ordna det så, att den primära kunde, där så behövdes, utnyttjas så långt sig göra låte. Till förnyad prövning borde därför upptagas frågan om belåningsgränsens höjande och i samband därmed ock undersökas i vad mån växande skog kunde läggas till grund för primär fastighetskredit.

I anslutning till motionärernas på grund av det anförda framställda och av bankoutskottet tillstyrkta yrkande anhöll riksdagen i skrivelse den 17 maj 1927, nr 196, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allsidig utredning rörande den primära jordbruksfastighetskrediten, även vad anginge den primära skogskrediten, med hänsyn därvid särskilt till dels frågan om höjning av gränsen för nämnda fastighetskredit, dels ock behovet av en ytterligare utveckling av jordbrukshypoteksinstitutionen i syfte att möjliggöra en ökad utlåningsverksamhet, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, till vilka en dylik utredning kunde föranleda. — Det är med anledning av denna anhållan, som nu föreliggande utredning igångsatts.

Belåning av växande skog var ej ett alldeles nytt spörsmål då 1921 års sakkunniga hade att taga det i övervägande. Inom forstliga kretsar bragtes ämnet under diskussion redan 1908. Vid skogsvårdsstyrelsernas ombudsmöte nämnda år upptog nämligen dåvarande länsjägmästaren A. Göthe frågan till behandling i en motion, däri belåningen föreslogs ordnad genom en särskild skogshypoteksbank. Motionen ledde emellertid med hänsyn till den begränsade tid, som stod till mötets förfogande, och ärendets betydande omfattning icke till någon mötets åtgärd.

Två år därefter, vid årsmöte 1910 i Föreningen för skogsvård, togs ämnet ånyo upp, nu i ett av jägmästaren, numera landshövdingen N. G. Ringstrand hållet föredrag.¹⁾ I avseende å sättet för ordnandet av skogs-

¹⁾ Föredraget finnes intaget i Skogsvårdsföreningens tidskrift 1910 häfte 7—8.

kredit framhölls i föredraget, att den långa tid, som i skogsbruket förflöte mellan sådd och skörd, betingade en lång kredit. Och då skogen knappast kunde utsättas för större fara än den, som sammanhängde med ägarens ekonomiska trångmål, och detta aldrig bleve mera tryckande än då en undfångnen kredit inom kort skulle återbetalas, borde lånen göras uppsägbara från långgivarens sida samt till stärkande av ägarens ekonomi och långgivarens säkerhet ställas som amorteringslån. Sådan kredit kunde icke förläggas av annan än hypoteksinstitutionen, med vilken andra kreditanstalter ej heller kunde tävla i avseende å billiga räntesatser. Såsom låneunderlag tänktes kunna tjäna en egendoms hela av olika åldrar bestående skogsbestånd, och för dess värdering kunde lämpligen tas till utgångspunkt alla beståndsåldrarnas genom diskontering erhållna nutidsvärde, därvid försiktigtvis hänsyn borde tas jämväl till nettovärdet av den avverkning, som under amorteringstiden med säkerhet stode till förfogande. För värderingen och i ändamål att trygga skogens värde och producerande förmåga skulle före belåningen skogen ingående undersökas och en plan uppgöras för den framtida skogshushållningen. Kontrollen över dennas efterlevnad, vilken kontroll borde vara samtidigt effektiv, billig och uppfostrande, tänktes nådd genom ett deklarationssystem med måhända laga ansvar för osanna uppgifter, förenat med besiktningar och dessutom med bokföringskyldighet. Bland fördelarna av en sålunda ordnad skogsbelåning fäste föredragshållaren uppmärksamheten särskilt på de forstliga. Belåningen gäve ett osökt tillfälle till spridande av den kunskap i skogsfrågor, utan vilken en rationell hushållning knappast kunde tänkas, och lånens långfristighet fordrade, att skogsmarken bibehölles i producerande skick. Härtill komme den nationalekonomiska vinsten av att skogen kunde uppnå sin ekonomiska mognad, innan den skördades; skogen kunde skyddas mot rovhuggning, och genom beredande av möjlighet till belåning undvekes i många fall den skadliga avverkning, som ofta tillgrepes i ekonomiskt påfrestande situationer såsom arvskiften och dylikt. Utom det att skogsbelåning hade en viktig privatekonomisk uppgift att fylla, komme den följaktligen att innebära en god komplettering till skogslagarna.

På förslag av föredragshållaren antog mötet följande resolution: »Då såsom grund för beviljande av lån mot säkerhet i skog måste förutsättas, att den belånade skogens virkestillgång blir föremål för en efter förhållandena avpassad ordnad hushållning samt att skogsmarken genom vidtagna åtgärder, som befordra föryngringen, bibehålles uti producerande skick, och då sålunda möjligheten för skogsägaren att erhålla lån mot dylik säkerhet måste, förutom att den medför fördelar av annan art, bliva av gagn för landets skogsbruk, men då Föreningen för skogsvård naturligen ej är i stånd att själv anordna den fullständiga utredning av frågan, som är nödvändig, vill Föreningen anmoda sin styrelse att till regeringen göra framställning uti frågan under förhoppning att statsmakterna ägna ärendet den behandling, som frågans vikt kräver.»

Resolutionen överlämnades till Kungl. Maj:t, som den 18 juni 1910 remitterade ärendet till domänstyrelsen. Denna framhöll i ett den 20 december 1920 avgivet utlåtande, att skogsbelåningsfrågan ur skogshushållningssynpunkt sett ägde sin egentliga betydelse däri att möjlighet för skogsägare att belåna skog samtidigt torde komma att medföra skyldighet för honom att, under kontroll från låneanstaltens sida, för framtiden införa ordnad hushållning på sin skog. Såsom grundval för denna hushållning torde, efter särskild skogsundersökning, komma att upprättas plan, som i låneanstaltens intresse i första hand avsåge att bevara virkesförrådet samt att förhindra skogsvärdets nedsättning. Och enär en dylik plan kunde förväntas giva säkerhet för en verkligt uthållig skogshushållning, så kunde den skyldighet, skogsägaren skulle komma att påtaga sig i samband med belåning, betraktas som ett värdefullt tillskott till de skyldigheter i fråga om skogens bevarande, som den närmaste framtidens skogslagstiftning kunde tänkas komma att pålägga skogsägare. Betydelsen för de enskilda skogsägarna av skogsbelånings införande ansåge styrelsen emellertid hava under senare år i någon mån minskats på grund av att möjligheten att erhålla lån å deras fastigheter vidgats, sedan skogsfastigheternas taxeringsvärden på senare tid i allmänhet blivit avsevärt höjda. Under hänvisning till att frågan om skogsbrandförsäkring dämera kunde anses ordnad och att således därutinnan intet hinder föreläge mot skogsbelånings införande, uttalade sig styrelsen till sist för frågans utredning genom särskilda sakkunniga, därest lagstiftning i ämnet funnes böra komma till stånd.

Ärendet remitterades därefter jämväl till styrelsen för hypoteksbanken, som i utlåtande den 19 januari 1921 framhöll, att frågan icke torde kunna lösas förr än genom sådan lagstiftning om uthålligt skogsbruk, som då vore under utredning, nödig statskontroll av skogshushållningen åstadkommits. En enskild långgivare, vare sig hypoteksinstitution eller annan, torde nämligen icke, i motsats till en statsanstalt, äga tillräcklig förutsättning att utöva erforderlig kontroll, och styrelsen ansåge sig för den skull böra avstyrka en lagstiftning, varigenom kontrollskyldigheten skulle åläggas banken eller hypoteksföreningarna. Vidare erinrade styrelsen om att, sedan frågan väckts, jord- och taxeringsvärdena blivit avsevärt höjda samt att, då detta varit fallet särskilt med skogsegendomar, ägare av dylika beretts ej oväsentligt ökade lånemöjligheter hos hypoteksföreningarna. Frågan kunde därför numera icke tillmätas så stor betydelse som den förut möjligen ägt, om ock densamma fortfarande kunde anses förtjänt av ytterligare utredning. Till sist framhöll styrelsen, att en ändring i institutionens verksamhet, varigenom den för bankens obligationer ställda säkerheten bleve mindre god än hittills, kunde menligt påverka bankens obligationsförsäljning.

Emellertid bragtes under detta ärendes behandling frågan om skogsbelåning ånyo inför skogsvärdsstyrelserna. Vid deras ombudsmöte 1920

väckte länsjägmästaren G. Pfeiff en motion i ämnet, däri framhölls, att enär såväl den då gällande tillfälliga som även den väntade permanenta skogslagstiftningen avsåge betydande inskränkningar i fastighetsägares rätt att omsätta sin skogs värde i penningar och detta i många fall kunde inverka menligt på ägares möjlighet att fortfarande besitta fastigheten och ej minst vid arvskiten vålla svårigheter, så vore det nödvändigt, att åtgärder snarast möjligt vidtogos för ävägabringande av en välordnad kreditgivning med säkerhet i växande skog. — I anledning av motionen till-sattes en kommitté,¹⁾ som den 27 september 1927 avgav betänkande i ämnet. För kommittéens förslag till frågans lösning få vi anledning i annat sammanhang redogöra.

*Betydelsen
av primär-
kreditens
utvidgande.*

Hittills hava i vårt land skogsägarna intagit en i kredithänseende synnerligen ogynnsam ställning. Visserligen tas vid primärbelåning själva markens värde i beräkning, när den utgör tillydenhet till en jordbruksgård, men det flerdubbelt större värde, som i allmänhet och genomsnittligt representeras av den växande skogen, har icke ansetts tjänligt som låneunderlag. Denna avgränsning är för hypoteksföreningarnas del uttryckligt fastslagen, men följes i viss mån även av andra kreditanstalter. Anledningen till denna obenägenhet att belåna skogen ligger ej i någon bristfällighet i in-teckningsväsendet; å rot stående träd äro enligt lag tillbehör till den egen-dom, varå de växa, och omfattas sålunda av de i egendomen beviljade in-teckningarna. Orsaken är lätt uträknad. Skogen har ansetts osäker som pant, dess värde kan hastigt och avsevärt nedgå genom avverkningar eller andra timade händelser, mot vilka kreditgivaren hittills icke kunnat effektivt skydda sig. Och då denne måste fordra att säkerheten bibehålles under hela lånetiden och framför allt att dess värde finnes kvar vid lånets eventuella indrivande, har han vid bestämmande av lånets storlek ej vågat i egendomvärdet taga hänsyn till den växande skogen. Då skogen alltså ratats som kreditobjekt, har dess ägare vid kreditbehov måst tillgripa andra utvägar såsom borgen eller hypotek av annat slag, om han därtill haft tillgång, och ofta nödgats betala för hans ekonomiska bärkraft alltför höga räntor.

Det måste betecknas såsom högst otillfredsställande att sålunda en av landets viktigaste näringar saknar lämpligt ordnade kreditförhållanden. Då nu ifrågasatts att fylla denna lucka, hava icke sagnats betänksamma röster, vilka i ett underlättande av kreditmöjligheterna sett en fara för onödig skuldbelastning av skogen, som hittills förmenats hava, till skillnad mot jorden, varit lyckligt fri från gäld. Om än häri kan synas ligga ett korn av sanning, är dock visst, att den riktiga lösningen ej ligger i ett stäckande av verkliga föreliggande legitima behov av billig primärkredit. Kan

¹⁾ Kommittéens ledamöter voro kaptenen B. A. de Verdier, ordförande, samt bankdirek-tören A. L. Apelstam och länsjägmästaren G. Pfeiff, vilka med sig adjungerade jordbruks-konsulenten A. Östergren.

behovet ej nu bliva i lämplig utsträckning och på ändamålsenligt sätt tillfredsställt, föreligger fara för att andra och sämre utvägar uppfinnas och komma till användning. Skogen är härutinnan utsatt för en alldeles särskild fara, då ägaren nämligen lätt frestas draga sig ur svårigheterna genom överdriven avverkning. Det torde vara överflödigt att här mera fullständigt redogöra för den mångfald av skiftande situationer, då en fast och billig skogskredit skulle bliva till gagn. Ett bland dessa tillfällen, då lånebehovet kanske som mest framträder, må dock nämnas, nämligen arvfall, då arvsskattens fullgörande och utlösen av medarvingar ofta erbjuda ekonomiska svårigheter. Vid arvingarnas mellanhavanden sökte man nog fordom mera jämka efter billighet och behövliga lån ordnades ofta med »familjeinteckningar», men utvecklingen har sedan rätt länge gått därhän att arvlåten egendom arvingarna emellan uppskattas i större överensstämmelse med allmänna marknadsläget, och alltmer vilja medarvingarna omedelbart utfå sina arvsandelar. Att samtidigt med denna utveckling den icke belåningsbara skogens andel i egendomsvärdet alltmer ökats, har i sin mån försvårat den utlösande arvingens ställning. I brist på billig kredit hava dylika tillfällen tyvärr ofta givit anledning till rov-huggning, och sista utvägen har understundom varit egendomens realiserande. Härutöver må framhållas, hurusom knappheten på kontanta tillgångar ofta nödgat till överdriven avverkning för fullgörande av ståndskogslikvider vid skiften och hemmansklyvningar. Icke minst blir skogsbelåningen av betydelse för underlättande av egendomsförvärv. Primärkrediten har ju bland annat betecknats såsom »förvärvskredit». Och de som sträva efter egen jord att bruka hava det som bekant ofta så ställt, att förvärvet blir helt beroende av i vilken mån de kunna påräkna stödet av en fördelaktig fastighetskredit.

Helt naturligt gör sig angelägenheten av att få använda skogens kreditvärdighet särskilt påmint i de skogrikare provinserna. Hypoteksföreningarnas verksamhet har, såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen, i vissa av dem endast i mycket blygsamma mått kunnat tillgodogöras. Sålunda inskränkte sig utlåningen vid utgången av år 1928 i Norrlands hypoteksförening, omfattande hela Norrland utom Gävleborgs län, till omkring 13 miljoner kronor, i Värmlands hypoteksförening till ungefär samma belopp och i Gävle-Dala hypoteksförening, omfattande Gävleborgs och Kopparbergs län, till cirka 8 miljoner kronor. Denna ringa omslutning må till någon del hava sin grund även i andra omständigheter. Visst är emellertid, att anledningen ej är att söka i en lycklig frånvaro av kreditbehov. Fasthellre är det nog så, att jordägarna i rätt stor utsträckning dras med tunga och dyra lån eller måst anskaffa behövliga medel på andra, mindre tjänliga vägar. Att skogen ej kunnat belåras har med skäl ansetts i icke ringa mån hava bidragit till särskilt det norrländska jordbrukets svårigheter och till bondhemmanens försvagande genom försäljningar av skogsskiften och upplåtelse av avverknings-

rätt ävensom till deras övergång i händerna på skogsspekulanter och andra olämpliga personer.

Skogsägarnas intresse av tillgång till en ordnad skogsbelåning kan sägas gå hand i hand med det allmännas. Och skogsbelåningen får här icke ses blott som ett medel att motverka överdriven avverkning och andra olämpliga dispositioner. Den skulle därjämte kunna direkt befordra en bättre skogsvård och ett bättre ekonomiskt utnyttjande av skogen. Dikning, väganläggningar, kulturåtgärder och dylikt äro arbeten på lång sikt, och den kapitalsvage ser sig ofta ur stånd att med anlåtande enbart av egna resurser göra förbättringar, vars frukter låta länge vänta på sig. Vid omedelbart behov av kontanta medel faller han lätt för frestelsen att avverka i bestånd, som ännu befinna sig i god tillväxt, och han har över huvud taget svårt att genom avvaktande av lämplig tidpunkt för avverkningen undvika ogynnsamma följder av konjunkturväxlingar. Det ligger i öppen dag, att skogsbelåningen i nu berörda hänseenden har en viktig allmän uppgift att fylla.

Frågan har blivit särskilt aktuell, sedan — icke minst genom skogsvårdsstyrelsernas målmedvetna upplysningsverksamhet — skogsägarna alltmer kommit till insikt om betydelsen av god skogsskötsel och det hos dem spårats en alltmer framträdande strävan att bringa skogen under ut hålligt bruk. Dithän syftar även den nu gällande skogsvårdslagen av år 1923, och då för ändamålet måst tillgripas viss icke obetydlig inskränkning i dispositionsrätten över skogen, har lagen i sin mån skärpt kravet på kreditfrågans ordnande. Enligt tidigare gällande lag av år 1903 var avverkningen i stort sett fri, men åtgärder kunde, om så behövdes, framtvingas i och för återväxtens betryggande. Ungefärligen samma ståndpunkt intar 1923 års lag beträffande äldre skog. Angående den yngre skogen stadgas däremot att avverkning annorledes än genom gallring, som är ändamålsenlig för skogens utveckling, icke må äga rum. Då bestånd i allmänhet torde vara att hänföra till »yngre» skog under omkring $\frac{2}{3}$ av omloppstiden eller alltså t. ex. vid 90-årig dylik under de första 60 åren, inses att lagens krav på återhållsamhet i skogens utnyttjande förutsätter antingen en viss ekonomisk styrka hos ägaren eller ock att han på något sätt beredes stöd under väntetiden. Särskilt bör uppmärksammas, att industriens förmåga att alltmer tillgodogöra sig även smärre virkesdimensioner är ägnad att hos skogsägare, som sakna andra utvägar att tillfredsställa sitt medelsbehov, öka benägenheten att, i strid mot skogsvårdsintresset och — rätt sett — även hans eget, i förskott uttaga ett reducerat skogsvärde. Det torde kunna sägas, att skogsvårdslagstiftningen i en väl ordnad skogsbelåning skulle äga ett naturligt komplement, som icke oväsentligt kunde bidra till förverkligande av det mål lagstiftaren haft för ögonen. Skogsbelåningens betydelse härutinnan må bliva större eller mindre, beroende på hur den ordnas; men alltid får den indirekt en uppgift genom tillhandahållande av medel till förbättrad skogsvård och

till undvikande av andra, mindre tjänliga vägar. Och större krav än så böra icke i och för sig uppställas, man bör ej enbart ur skogsvårdssynpunkt lägga andra och större band på låntagaren än långivarens behöriga intresse måste fordra. Men skulle — och till denna fråga få vi anledning återkomma — det ur ren creditsynpunkt visa sig nödigt att med belåningen förknippa bestämmelser, syftande till uthållig skogsvård, komme belåningens skogsvårdande betydelse att sträcka sig längre än nyss sagts, i det den skulle direkt medföra ett vidare byggande på den väg skogsvårdslagen utstakat och påbörjat.

Då vi här utgått ifrån att skogsbruket bör bygga på sin egen kreditkraft, hava vi ej förbisett att, där skogen hör till jordbruksegendom, ett visst underlag redan finnes för primärkredit. Är detta tillgängligt, kommer det enligt sakens natur i första hand till användning. Men skogsbelåningen har sin uppgift — förutom beträffande egendomar med övervägande skogsmark, vilka praktiskt sett helt sakna tillgång till primärkredit — jämväl i de förvisso talrika fall, där jordvärdet måste för jordbrukets egna behov tas till intäkt i sådan omfattning att vidare kreditutrymme ej finnes inom den nu gällande lånegränsen. Man får så mycket mindre räkna med jordbrukets förmåga att inom den angivna lånegränsen tillfredsställa skogens kreditbehov, som fasthellre från olika håll med styrka framhållits, att den nu förefintliga tillgången till billig kredit med senare tiders växande kapitalbehov och under det för jordbruket nu rådande allmänt kända tryckta läget visat sig även för dess egna behov alltför knapp. Å ena sidan har de sista årtiondenas utveckling på jordbrukets område nödgat till icke obetydliga kapitalnedlägg, å den andra kan jordbrukets minskade ekonomiska bärkraft endast med svårighet utvärda de med kapitalets anskaffande förenade dyrare och för jordbruket även i övrigt otjänliga lånevillkoren i den allmänna marknaden. I synnerhet har pekats på missförhållandet mellan jordbrukets utgifter, såsom inköpspriser och ökade arbetslöner, samt priserna å dess saluprodukter. Detta har nödgat till intensifiering av bruket genom arbetsbesparande anordningar av olika slag, elektrifiering, anskaffande av motorer, täckdikning och dylikt, vilket allt för sitt genomförande fordrat nytt kapital. Man har därför även för jordbrukets drift känt behov av ökat kreditutrymme. Skogsbelåningen skulle alltså även härutinnan kunna få en uppgift. Denna utväg står dock ej alla jordbrukare till buds. I många trakter finnes ej skog i sådan omfattning, att dess belåning får någon betydelse eller ens är lämplig. Och det är särskilt med tanke på dessa fall som den frågan uppställer sig, huruvida det ej låter sig göra att i stället i någon mån höja den för primärkrediten procentuellt bestämda lånegränsen.

I ett par förut omnämnda, 1920 och 1921 avgivna yttranden erinrades om 1918 års höjning av taxeringsvärdena, som ansågs något hava minskat betydelsen av vidgad premärkredit med hänsyn till den ökade belåning

höjningen möjliggjorde. Beaktas under kristiden inträffade förändringar i penningvärdet och andra på saken verkande omständigheter såsom att belåningen måste då liksom tillförne, oberoende av tilläventyrs väl kraftig höjning vid taxeringen, grundas på det som riktigt ansedda värdet, torde dock nämnda höjnings inverkan på kreditmöjligheterna hava varit tämligen illusorisk. I varje fall kan det såmedelst ökade kreditutrymmets reala värde icke identifieras med den rent siffermässigt uttryckta höjningen av taxeringsvärdena. Emellertid har frågan om taxeringsvärdets betydelse för belåningsmöjligheterna sedermera kommit i ett annat läge, sedan ändrade grunder för fastighetstaxeringen införts. Och då primärkreditens omfång, som redan förut förmenats vara väl knappt tilltaget, genom de nya taxeringsgrunderna för vissa fall ytterligare tillsnörts, har man att häri se en bidragande orsak till att kraven på primärbelåningens utvidgande på senare tid ökat i styrka. Tidigare redovisades ej vid taxeringen särskilda värden för olika nyttigheter, utan upptogs för varje egendom en värdesumma för allt, som till egendomen hörde. Men genom Kungl. förordningen den 7 juli 1921 om allmän fastighetstaxering år 1922 infördes en uppdelning i jordbruksvärde, skogsvärde samt tomt- och industrivärde, vilka tillsammans utgjorde fastighetens taxeringsvärde. Med jordbruksvärde förstås numera fastighetens värde, utom värdet av växande skog, under förutsättning att fastigheten användes för jordbruk med binäringar eller skogsbruk, med skogsvärde förstås värdet av växande skog samt med tomt- och industrivärde det värde, som fastigheten eller del därav äger utöver jordbruksvärdet och skogsvärdet på grund därav, att till fastigheten hörande mark kan tillgodogöras för annat ändamål än jordbruk med binäringar eller skogsbruk. När hypoteksföreningarna vid bestämmande av en egendoms belåningsvärde ej få ta i beräkning skogens värde samt tomt- och industrivärde givetvis ej heller kommer ifråga för belåning hos dem, blir följden av taxeringsvärdets uppdelning den, att till grund för belåningsvärdets fastställande skall, där särskild värdering ej göres, läggas, ej såsom förut hela taxeringsvärdet, utan endast däri redovisade jordbruksvärde. Visserligen skulle även tidigare, då man hade hela taxeringsvärdet till utgångspunkt, bortses från skogens däri ingående värde. Detta blev emellertid vid tidigare taxeringar rätt ojämnt bedömt; i allmänhet tog man mindre hänsyn därtill än nu, och på sina håll medräknades det ej alls. Hypoteksföreningarna kunde således tidigare till grund för belåningen icke sällan använda taxeringsvärdet obeskuret, och i allt fall beräknades skogens värde i regel till lägre belopp än det numera vid taxering redovisade.

Att lånemöjligheterna genom de ändrade taxeringsgrunderna faktiskt blevo försämrade, visade sig i första hand vid förnyelse av äldre lån, då låntagaren icke kunde erhålla samma lån som förut, om ej å marken företagen hypoteksvärdering givit fog härför. Särskilt för de mindre jordbrukarna ställde sig emellertid kostnaderna för dylik värdering betungande, och det var närmast till motverkande av denna olägenhet som på förslag

av 1921 års sakkunniga styrelsevärdering år 1924 infördes. Genom så-
dan värdering, som sker utan kostnad för lånsökanden, göres möjligt att
med ledning huvudsakligen av arealbevis och värderingstariffer erhålla
större lån än som kunnat utgå på grundval av taxeringens jordbruksvärde.
Den nya värderingsformen har onekligen på vissa trakter funnit stor an-
vändning. I Mälardalens län har hypoteksförening t. ex. har under senare
tid ej mindre än omkring 90 % av lånen utlämnats efter dylik värdering.
Men i många orter har man hållit fast vid den gamla beräkningsgrunden,
taxeringsvärdet. Och då den lånebehövande finner sig på denna väg
icke kunna numera hos hypoteksförening erhålla lån till det belopp han
behöver och förväntat sig få, ligger det nära till hands att han för hela
sitt lånebehov vänder sig till annan, visserligen i andra avseenden för
 honom mindre gunstig, men i sin långivning mera obunden kreditanstalt.
Skulle just under en tid, då behovet av vidgad primärbelåning gör sig
särskilt påmint, den av ändringen i taxeringsgrunderna orsakade försäm-
ringen i belåningsmöjligheterna tendera att verka minskning i hypoteks-
institutionens utnyttjande även inom den nu möjliga ramen, låge onek-
ligen häri en allvarlig erinran om att något bör göras för att bereda in-
stitutionen rum att så långt med karaktären av dess verksamhet är för-
enligt utöva sin värdefulla tjänst i jordbrukets intresse. Den nu uttalade
farhågan är icke utan grund. Erfarenheten inom vissa hypoteksföreningar
synes peka därhän, att de sålunda försämrade lånemöjligheterna påverkat
tillförseln av nya lån.

Det förut anförda torde visa, att det såväl ur privatekonomisk som ur
det allmännas synpunkt skulle vara till gagn att bereda jord- och skogs-
bruket tillgång till en ordnad, billig och fast skogskredit eller med andra
ord att vidtaga sådana åtgärder, varigenom den växande skogen må kunna
med trygghet användas som underlag för primär belåning. Om och i vad
mån en höjning av hypoteksföreningarnas belåningsgräns bör ske, är en
fråga, vars besvarande ytterst blir beroende på huruvida åtgärden kan
verkställas utan fördyring av krediten. Skulle en företagen höjning med-
föra en, om än tämligen ringa, försämring i kursen på hypoteksbankens
obligationer, hade man — med beaktande att de ogynnsamma verkningarna
därav komme att sträcka sig även till de inom nu gällande gräns liggande
lånen och låneandelarna — säkerligen därmed gjort jordbruket en verklig
otjänst, hur angeläget det eljest än må hava varit att kreditmöjligheterna
ökades. Vad förut framhållits om jordbrukets läge framhäver emellertid
vikten av att belåningsgränsen i allt fall ej drages snävare än som är
nödigt för att undvika olägenheter av nyssberörda art. Såsom förut an-
tytts, kan en alltför stor försiktighet vid gränsens bestämmande — utom
det att den onödigtvis beskär tillgången till billig kredit — ogynnsamt
påverka även föreningarnas utlåningsverksamhet inom den sålunda bestämda
gränsen.

Belåning av växande skog.

Andra länder. Liksom hos oss har det i andra länder mött svårigheter att kunna använda den växande skogen som realhypotek, och i rätt stor utsträckning råder ännu principen att endast belåna mark. I vissa länder har emellertid skogsbelåning redan införts, och det torde vara av intresse att se huru man där löst frågan.

I *Tyskland* infördes belåning av växande skog år 1859 av Die Schlesische Landschaft, vars exempel sedermera följdes av motsvarande ostpreussiska förening. Enligt därvid meddelade bestämmelser gällde för skogsbelåning i huvudsak följande. Skogslån utlämnas endast i samband med belåning av egendomen i övrigt, och i båda föreningarna bestämmes lånet på grund av skogens beräknade avkastning. Den ostpreussiska föreningen belånar ej skog under en areal av 100 hektar. Till egendomens markvärde lägges skogens, som beräknas genom kapitalisering efter 5 % av den uthålliga avverkningens nettovärde och belånas intill $\frac{2}{3}$. Låntagaren skall ikläda sig skyldighet att under föreningens kontroll underkasta skogen hushållning, ordnad enligt grunderna för statens skogsförvaltning. Den schlesiska föreningen inskränkte ej belåningen till skogar av viss minimiareal, och om skogens areal ej uppgår till 50 hektar, är det ej nödvändigt att uppgöra den på beståndsuppskattning grundade hushållningsplan, som eljest fordras. Nettoinkomsten av sådana smärre skogar beräknas med ledning av markboniteten.

Åtskilliga föreskrifter gälla om uppskattning och skogsindelning. I ostpreussiska föreningen skola de utföras av skogsman, som avlagt kompetensprov för erhållande av anställning som revirförvaltare, och i den schlesiska av en utav föreningen godkänd taxator. I båda föreningarna beräknas bruttovärdet av årsavverkningen med ledning av de sex senaste årens virkespriser, och från det sålunda erhållna värdet avdrages 10 % för att motväga växlingar på virkesmarknaden. För erhållande av årsavverkningens nettovärde göres avdrag efter vissa grunder för förvaltnings- och bevakningskostnader samt kulturkostnader, i den schlesiska föreningen dessutom för mötande av förluster genom insektshärjning, stormskada, snöbrott eller skogseld.

Såsom kontroll över att skogen ej nyttjas utöver hushållningsplanen skall skogsägaren jämlikt ostpreussiska reglementet föra bok över avverkningen enligt särskilda föreskrifter och årligen lämna uppgift över avverkningsbelopp och utförda kulturer. Dessutom företager föreningen minst vart tredje år syn på marken, därvid undersökes huruvida hushållningsplanen iakttagits och kulturer blivit med gott resultat utförda ävensom huruvida uthålligheten kommit i fara genom överdriven gallring och dylikt. På i stort sett liknande sätt utövas kontrollen i den schlesiska föreningen. Ägaren skall sålunda lämna detaljerade uppgifter över avverkningar och företagna kulturer, och med vissa års mellanrum sker besiktning på marken.

I *Danmark* ombesörjes jordbrukskrediten av ett flertal smärre föreningar, som belåna egendomarna med tillhör, även nödiga yttre inventarier. Skog kan ock inräknas i belåningsvärdet, men helt naturligt spelar den ej någon större roll i detta land med dess ringa skogsareal. Helst belånas »fredskog», för vars vidmakthållande särskilda bestämmelser gälla. Periodisk kontroll utövas över belånade skogar. Kontrollen, som sker på föreningens bekostnad, kan tydligtvis göras rätt billig och torde i allmänhet verkställas i samband med den besiktning, som betingas av inventariernas belåning. Skogsvärdet skall i allmänhet detaljerat uppskattas. I Östifternes kreditförening t. ex. skall genom skogssakkunnig eller i fråga om mindre skogar vanliga taxemän utredas skogsmarkens areal, olika slag av förekommande trädbestånd, deras ålder och godhet, jordmånens beskaffenhet, avsättningsförhållanden och dylikt. Vidare skall göras ett överslag över skogens årliga tillväxt samt inkomster och utgifter vid forstmässig skötsel ävensom slutligen beräkning verkställas över dess saluvärde.

I *Norge* infördes primär skogsbelåning år 1886 av Kongeriket Norges Hypotekbank och utövas därjämte av Norges Kreditforening for Land och Skogbruk (Landkreditforeningen) alltsedan föreningens stiftande år 1915.

Kongeriket Norges Hypotekbank är delvis en motsvarighet till vår hypoteksinstitution. Staten har tillskjutit grundfond och lämnar sedan 1914 full garanti för bankens obligationer. Lån utlämnas mot första in-teckning eller närmast efter lån av statskassan och vissa andra offentliga institutioner samt beviljas intill 60 % av värdet å den odlade jorden och skogsmarken jämte »underskogen». Rena skogsegendomar belånas dock ej högre än till 50 % av värdet. Intill samma gräns kan ock lån beviljas å skog, som ej är att hänföra till underskog men som till följd av respektive häraders »skogvedtekter»¹⁾ icke får avverkas utan föregående utsyning. I allmänhet fordras, att belånad egendom skall vara försedd med nödiga åbyggnader. För dessa utföres i allmänhet ej ett särskilt värde, men förefintligheten av åbyggnader inverkar på jordens uppskattning. Rena skogsegendomar belånas även utan åbyggnader. Brandförsäkring av skogen utgör ej obligatoriskt villkor.

För bestämmande av belåningsvärdet måste, bland annat i brist på tillförlitliga arealuppgifter, så gott som undantagslöst verkställas värdering å marken. Dylik utföres av edsvurna, av banken efter förslag av kommunal myndighet tillsatta taxeringsmän, vilka äga för varje förrättning bekomma en tämligen blygsam gottgörelse. Taxeringsmännen hava att övervaka belånade skogar och rapportera överavverkning. Dessutom har banken till sitt förfogande en särskild skogstaxator, som även, i den mån så är möjligt, tjänstgör som inspektör. Såsom kontroll är vidare stadgat anmäl-

¹⁾ Skogvedtekterna äro av amtstinget beslutade och av Konungen stadfästa bestämmelser, gällande för all skog å utmark. De olika häradenas vedtekter innehålla varierande föreskrifter om avverkning och skogens behandling. I en del härader stadgas, bland annat, att all skog för avsalu skall utsynas av i »skogstyret» anställda skogstjänstemän, i andra åter att endast skog under viss dimension behöver utsynas.

ningsplikt från låntagarens sida. Han skall underrätta när han ämnar avverka till avsalu eller utöver det virkesbelopp taxeringsmännen ansett årligen kunna uttagas; i annat fall eller om avverkning sker utöver det anmälda beloppet, är lånet genast förfallet till betalning. Banken äger dessutom på låntagarens bekostnad föra nödig kontroll över anmäld avverkning. Frågor om överavverkning skett eller om panten undergått försämring avgöras, likaledes på låntagarens bekostnad, av en eller flera taxeringsmän.

Ehuru äldre skog kan inräknas i egendomsvärdet, har banken på senare tid inskränkt sin belåning till underskogen. Till en del torde detta bero på att utlåningen av brist på medel måst inskränkas och även därpå att lånerätten över huvud taget är rätt begränsad, i det för varje hemman ej får utlämnas större lån än 25,000 kronor. Sistnämnda begränsning, som tidigare varit ännu större — i början på 1900-talet var maximibeloppet 5,000 kronor — har dock i någon mån kunnat motverkas, nämligen i de fall då egendom omfattat mer än ett hemman. Närmaste anledningen till att skogsbelåningen blivit på sätt nu nämnts begränsad torde emellertid vara att söka i de mindre goda erfarenheter banken haft om belåning av all å en egendom växande skog. På grund av bristande kontrollmöjligheter och möjligen alltför optimistisk värdeuppskattning har banken nämligen på senare tid fått vidkännas en del förluster å äldre dylika lån. Övervakningen har tydligen ej ansetts fungera väl, och något säkert och effektivt medel till förhindrande av överavverkning har ej stått till buds. Någon direkt motsvarighet till våra skogsvårdsstyrelser finnes ej.

Landkreditforeningen tillkom under en tid, då till följd av hypoteksbankens svårighet att tillfredsställa kreditbehovet lant- och skogsbrukets män nödgades i andra kreditanstalter söka dyra lån med höga omsättningsprovisioner. Föreningen är en sammanslutning mellan låntagarna, vilka hava ett på visst sätt begränsat solidariskt ansvar för föreningens förbindelser. Medelsanskaffningen sker genom utgivande av obligationer, vilka utlämnas till låntagarna som likvid för lånen. Lånetypen är långfristiga amorteringslån. Lån beviljas intill 60 % av egendomsvärdet, dock ej till mer än 30 % av värdet å skog, som ej är brandförsäkrad. Tyngdpunkten synes ligga i skogsmarks- och skogsbelåningen. Denna är ordnad i stort sett efter samma linjer som i hypoteksbanken. Över värderingsmännen, som utses efter förslag av lantbruksföreningarna i de olika orterna, står en »takstchef», som granskar alla värderingar och själv företar större dylika. Några direkta normer för skogsvärdering hava ej utarbetats, utan värdesättningen sker i stort efter vad värderingsmännens sunda omdöme säger att skogen kan vara värd vid uthållig drift. På grund av bl. a. de otillförlitliga arealuppgifterna har man i värdesättningen hittills varit nödsakad gå mycket försiktigt fram. Något hinder att belåna all skog å en egendom förefinnes visserligen ej. Hittills har emellertid endast ett sådant lån utlämnats, och därvid bestämdes, att vid avverkning till avsalu

skulle inbetalas extra amortering per avverkad kubikmeter. Eljest har endast klenskogen belånats. Även så till vida har stor försiktighet iakttagits, att lånen hållits lågt i förhållande till värderingsbeloppen — år 1927 t. ex. lågo lånen i medeltal inom 26.3 % och 1928 inom 33.3 % av belåningsvärdet. Anledningen till att föreningen i allmänhet ej vågat bevilja annat än relativt låga skogslån på grundval av klenskogsvärdet är här, liksom i hypoteksbanken, huvudsakligen avsaknaden av effektiva kontrollmöjligheter. Föreningen, som utlämnat lån till omkring 35 miljoner kronor, har ännu ej lidit en enda förlust.

Från ledande håll inom hypoteksbanken och föreningen har samstämmigt uttalats, att skogsbelåningen skulle kunnat lättare ordnas, om man haft att stödja sig på tillförlitliga arealuppgifter, och att belåning av avverkningsbar skog kunnat med fördel genomföras, om en organisation motsvarande de svenska skogsvårdsstyrelserna funnits att tillgå.

I *Finland* har skogsbelåningsfrågan arbetat sig fram efter flera linjer, men hittills har något nämnvärt resultat ej nåtts, främst med anledning av svårigheten att säkra skogspantens värde.

Finlands hypoteksförening äger sedan 1917 rätt att belåna skogsmark med därå växande skog, och i en år 1925 tillkommen lag om hypoteksföreningar stadgas, att i egendomsvärdet får, förutom skogsmarken, inräknas även den växande skogen, där denna är brandförsäkrad och dess vård och bruk ställts under föreningens tillsyn. Hittills har emellertid intet skogslån utlämnats.

De finska sparbankernas sammanslutning, Finska sparbanksföreningen, uttalade sig år 1915 för upptagande av skogsbelåning i sparbankerna och uppdrog riktlinjer för dess ordnande. Bland annat skulle enligt förslaget låntagaren till kreditgivaren avlämna ett in-tecknat skogsavverkningskontrakt. Lämpligheten av denna form för skogspantens trygghet har emellertid satts i tvivelsmål, och, såvitt vi erfarit, hava sparbankerna ännu ej infört belåning av skog.

Däremot har sådan belåning praktiskt tillämpats av den år 1917 bildade Landfastighetsbanken, ett aktiebolag, som lämnar kredit upp till 65 % av egendomsvärdet. Vid belåning av skog måste låntagaren först vid lånets beviljande och sedan årligen under lånetiden avge försäkran om att avverknings för avsalu ej skall företas utan bankens medgivande, vilket kan göras beroende av att fackmässigt upprättad skogshushållningsplan godkännes av banken och att viss avbetalning å lånet sker i samband med virkesförsäljningen. Dessutom förekommer kontrollsyn på låntagarens be-kostnad. Skogen skall vara brandförsäkrad. Skogskredit lämnades till en början i icke obetydlig omfattning, men då denna långivning ansågs, främst kanske med hänsyn till de tyngande formerna, svårigheter och besvär med övervakningen samt kostnaderna, icke kunna med fördel fortsättas, har sedan åtskilliga år skogslån icke vidare beviljats. Planer äro nu å bane att införliva banken med hypoteksföreningen.

Även Aktiebolaget andelskassornas centralkreditanstalt har i princip infört skogsbelåning. Lånen utlämnas genom de under anstalten sorterande lokala andelskassorna (närmast motsvarande våra jordbrukskassor). Enligt de år 1916 fastställda villkoren för erhållande av skogslån fordras medlemsskap i skogshushållningsförening, i vilken medlemmarna förbundit sig att ej sälja sina skogsprodukter annat än efter föreningsstyrelsens råd och där styrelsen är skyldig att, i fall uppenbar skogsskövling förekommer, ofördröjligen begära myndighets åtgärd till skövlingens förhindrande samt att övervaka erhållen kredits användning för av styrelsen godkänt ändamål. Avverkning skall ske efter godkänd hushållningsplan, uppgjord av forstman, och låntagaren skall befullmäktiga andelskassans styrelse att vid skogsförsäljning direkt hos köparen uppbära för lånets återbetalande eller överenskommen amortering erforderligt belopp. Även för andelskassorna har det visat sig svårt att få skogsbelåningen ut i praktiken, till en början närmast på grund av då rådande penningknapphet.

Ehuru sålunda skogskrediten hittills haft en stadig motvind att kämpa med, är intresset för frågan — förklarligt nog i detta skogrika land — dock alltså levande. Det väsentligaste hindret har varit bristen på effektivt skydd mot försämring av skogspanten; åtminstone har detta varit det avgörande skälet till att hypoteksföreningen ej vågat ännu begagna sin lagfästa rätt till dylik utlåning. Utsikterna hava emellertid nu betydligt ljusnat. På grundval av en år 1924 igångsatt utredning uppgjorde regeringen ett förslag till lag om *skogsinteckning*, som år 1929 förelades riksdagen till antagande. Förslaget blev med obetydliga ändringar godkänt av riksdagen vid tredje behandlingen den 15 november. Huvudstadsgandet i förslaget innehåller, att om innehavare av jordlägenhet i skuldförbindelse, som skall intecknas i lägenheten, förbundit sig att inskränka sin skogsdispositions rätt eller att följa viss skogshushållningsplan och om i planen bestämts, i vilken utsträckning ägaren årligen får utan inteckningshavarens medgivande använda skogen till husbehov samt när och på vilka villkor han eljest äger rätt att använda skogen, då må inteckning till säkerhet för skuldförbindelsen meddelas med förbehåll om nämnda inskränkning i skogsdispositions rätten eller om den upprättade hushållningsplanen. På det ägarens dispositions rätt ej må bliva alltför beroende av kreditgivarens godtycke, får enligt förslaget dylik inteckning, som benämnes skogsinteckning, ej meddelas till förmån för annan än publik kontroll underkastad kreditanstalt eller andelskassa. Skogsinteckning medför den verkan, att försäljning av skog i strid mot bestämmelserna om skogsdispositionen på yrkande av inteckningshavaren blir ogiltig. Och om skog avverkas i strid mot bestämmelserna, äger inteckningshavaren under vissa förutsättningar att i likvid för sin fordran bekomma de avverkade träden eller ett deras värde motsvarande belopp. För fullföljande av dessa anspråk har inteckningshavaren att vända sig till domstol, men till skyndsamt förhindrande av avtalsstridig avverkning samt trädens bortförande och

då den vanliga handräkningsvägen ej anses tillräckligt snabb, lämnas enligt förslaget utmätningsmannen och i vissa fall länsmannen befogenhet att på in-teckningshavarens ansökan genast, utan överexekutors förordnande och motpartens hörande, meddela avverkningsförbud och kvarstad. Dessa åtgärder kunna ej överklagas, men den, gent emot vilken avverkningsförbud meddelats, äger hos domstolen begära dess hävande. Detta skall dock ske inom viss tid efter det åtgärden delgivits honom; i annat fall blir förbudet gällande. Om kvarstad föreskrives däremot, att den går åter, om in-teckningshavaren ej inom viss tid vid domstolen gör gällande sin talan om de kvarstadsbelagda trädens användning till gäldande av hans fordran. — Till ytterligare stärkande av skogsin-teckningen föreslås i strafflagens ansvarsbestämmelser rörande olovligt undanskaffande av lös pant sådan ändring, att därmed jämställas avsiktlig användning av skog i strid mot bestämmelserna i skogsin-teckningen. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år. — Enligt förslaget till lag om skogsin-teckning äger in-teckningshavaren genom syn kontrollera efterlevnaden av bestämmelserna om skogsdispositionen. Tydligtvis med hänsyn till svårigheten för den enskilda kreditanstalten att utöva effektiv övervakning stadgas skyldighet för skogsvårdsnämnderna — en motsvarighet till våra skogsvårdsstyrelser — att på ansökan mot avgift biträda med övervakningen. Redan på grund av lagen om enskilda skogar har det ansetts på dessa nämnder ock ankomma att uppgöra förslag till de avsedda inskränkningarna i skogsdispositionen och hushållningsplanerna, men föreskrives för tydlighets skull även härutinnan skyldighet för nämnderna att bistå kreditanstalten.

Utmärkande för den särskilt utbildade primära fastighetskrediten är att lånen äro långtidiga, ouppsägbara från långivarens sida och i regel förbundna med amortering. Inlåningen sker huvudsakligen genom obligationsutgivning. Denna kredit är billig, och låntagaren kan känna sig lugn i medvetandet att lånevillkoren ej försämras vid inträffande kriser eller fluktuationer på penningmarknaden. Vill han återbetala lånet i förtid, sedan detsamma varit utestående i tio år — i vissa fall även utan att så är förhållandet — står det honom fritt. Lämpligheten av denna låneform framträder måhända som mest, då det gäller skogen med dess på lång sikt ställda produktion, och det har därför synts av vikt att göra denna låneform tillgänglig för skogskrediten. Våra vanliga bankers och därmed jämförliga kreditanstalters fordran på likviditet hindra dem att inordna dylik kredit i sin rörelse, och då därtill kommer att kreditobjektets speciella natur förutsätter vissa för dess belåning avpassade anordningar, blir det nödvändigt att förlägga den fasta skogskrediten till en därpå särskilt inriktad kreditanstalt. Att härför inrätta en ny sådan, enkom eller huvudsakligen inställd på belåning av skog, anse vi dock ej tillrådligt. För närvarande är det bland våra kreditinrättningar endast lanthypoteksinstitutionen som kan lämna fast kredit på lantegendomar, den ensam äger utge obli-

*Organ för
primär skogs-
kredit i vårt
land.*

gationer mot sådan säkerhet. Redan på den grund framstår det som en naturlig utväg att låta denna institution omhänderta den fasta skogskrediten. Det ligger så mycket närmare till hands, då skogen i regel utgör del av det som är institutionens enda kreditföremål, jordbruksegendomar, och redan ligger som ett — om man så får säga — överskottshypotek för all institutionens utlåning till skogsförsedda egendomar. Det låter sig icke göra att skilja på primär kredit för jord och för skog i den meningen, att jorden och skogen till en och samma egendom skulle kunna var för sig läggas som säkerhet för det ena och andra slaget kredit. De häfta båda gemensamt för egendomens alla in-teckningar. Hos hypoteksinstitutionen belånad egendom kan således ej lämna rum för kredit, given av särskild skogskreditanstalt, med mindre denna låter sig åtnöja med sämre in-tecknings-säkerhet, men denna kredit förtjänar då ej benämningen primär och kan ej lämnas på de med dylik kredit förenade gynnsamma villkoren. Den nya anstalten måste, i likhet med hypoteksinstitutionen, i allmänhet fordra säkerhet av första in-teckning; den skulle bli en parallell till hypoteksinstitutionen och jämsides med denna omhänderhava även jordbrukskredit i inskränkt mening. Delägare i hypoteksförening skulle följaktligen, för att få belåna skogen, nödgas överföra hela sitt lån i föreningen till den nya anstalten. I den rubbning detta kunde medföra i hypoteksföreningarnas verksamhet helst i de skogrikare provinserna se vi ett allvarligt skäl mot införande av särskild skogskreditanstalt.

En dylik lösning skulle ock vara behäftad med andra olägenheter, även ur skogskreditens egen synpunkt. Mellan hypoteksbanken och skogskreditanstalten, vilka jämsides med varandra skulle belåna jordbruksegendomar, komme att å obligationsmarknaden uppstå en måhända för båda ogynnsamt verkande konkurrens; och hypoteksbanken kunde med fog rikta anmärkning mot att dess nuvarande ensamrätt bleve densamma berövad. Skogskrediten, som inför allmänheten skulle te sig såsom icke fullt lika säker, komme troligtvis att betinga en något högre ränta. Därtill finge man räkna med dyrare administrationskostnader. Och då den, som vill genom skogens belåning förskaffa sig ett något högre lån än eljest varit möjligt, måste finna sig i att hela lånet drabbas av dessa sämre villkor, ej blott det med skogens belåning avsedda lånetillskottet, torde kunna förutses att den nya anstalten bleve tagen i anspråk endast beträffande rena skogsfastigheter, vilket skulle betydligt reducera den praktiska betydelsen av skogsbelåningens införande. Visserligen kunde förvaltningen göras billigare genom att organisera den nya anstalten som ett systerföretag till hypoteksinstitutionen med gemensamma lokaler och delvis samma tjänstemän, men i stort sett gäller vad förut sagts även i det fallet.

Starka skäl föreligga alltså att inordna den fasta skogskrediten under hypoteksinstitutionen. Det måste ock betraktas som en naturlig utveckling och ur allehanda synpunkter enklast och bäst att institutionen, som redan belånar skogsmarken, leder sin verksamhet ett stycke vidare, så att

den omfattar all primär jordbruksfastighetskredit — ty till sådan är även den nu ifrågasatta att hänföra. Uppgiften är ej till arten främmande för institutionen, som kan sägas vara en hela den svenska jordens kreditanstalt. Vissa fördelar av denna väg att lösa frågan framgå av vad förut anförts. Andra tillkomma. Skogskrediten skulle få del av det goodwillvärde hypoteksinstitutionen i eminent grad besitter. Vidare skulle institutionens mångåriga erfarenhet om obligationsutgivning, för olika fall lämpade lånetyper, värdering m. m. komma även skogskrediten till godo. Man undveke de friktioner och svårigheter, vilka ofta till en början inställa sig efter ett nytt företags startande; den nya långivningen komme utan vidlyftiga anstalter att tämligen omärkligt fogas in i rörelsen. Skogskredit skulle ej utgöra en de rena skogsägarna förbehållen förmån, utan bleve tillgänglig för en bredare krets, varigenom även dess skogsvårdande uppgift komme mera till sin rätt. Då det påtalats, att institutionen genom den snäva avgränsningen i dess långivning icke utnyttjats i den utsträckning med fördel kunnat ske, bör det ock ligga i institutionens intresse att i sin verksamhet få ett något friare rum. Med erinran om att hypoteksföreningarna nu belåna skogsmark kan till sist framhållas, att de åtgärder, vilka i samband med den växande skogens belåning må bli nödvändiga till säkrande av dess värde, även komma att befästa markvärdet, som ytterst betingas av skogsproduktionens vidmakthållande. Det osäkerhetsmoment, som härutinnan hittills i någon mån förelegat, ger helt visst förklaringen till att ett par hypoteksföreningar i skogrikare provinser ansett sig böra begränsa skogsmarksbelåningen. I Norrlands hypoteksförening får skogs- och betesmark upptagas till högst inägornas värde, i Gävle-Dala hypoteksförening till högst hälften av nämnda värde. Dylika begränsningar, vilka må hava varit nödvändiga men helt naturligt i betydande grad verkat återhållande på föreningarnas verksamhet, förlora tydligtvis sitt berättigande, om hypoteksinstitutionen övertar skogskrediten.

Vi finna oss alltså böra föreslå den fasta skogskreditens inordnande under hypoteksinstitutionen. I vad mån härav betingas särskilda åtgärder eller ändringar i grunderna för institutionens verksamhet till förekommande av ogynnsam påverkan å inlåningen eller till ordnande av de interna förhållandena inom institutionen äro frågor, till vilka vi få anledning sedermera återkomma.

Det uppenbarligen viktigaste spørsmålet är det som berör själva grundorsaken till att kredit hittills ej lämnats å skog, nämligen om eller i vad mån den växande skogens värde må anses eller kan göras till en för kreditgivaren så betryggande säkerhetstillgång, att detsamma kan läggas till grund för primär kredit. Redan här må kraftigt betonas, att fordringarna måste ställas mycket högt. Icke minst med hänsyn till att skogen skall bli del av underlaget för hypoteksbankens obligationer. Skogen måste då göras till vad jorden nu är — en i möjligaste mån »oförstörbar» pant. Till denna viktiga fråga anknyta sig andra. Det gäller bland annat, dock

alltid med säkerhetskravet till stadigt ögonmärke, att genom enkla normer för värderingen, undvikande, såvitt möjligt, av extra kostnader och även i andra avseenden göra den nya krediten lämpad att föras ut i den praktiska tillämpningen. Innan vi gå närmare in på dessa frågor, torde böra i huvuddrag anges huru den förut omnämnda, av 1920 års skogsvårdsstyrelsemöte tillsatta kommittéen velat lösa frågan.

*Skogsvårds-
styrelsens
kommitté.*

Kommittéen har tänkt sig den primära fasta skogskrediten förlagd till hypoteksinstitutionen. Med erinran om hypoteksbankens tidigare uttalande rörande enskild kreditgivares kontrollmöjligheter och under betoning att man vid den nya kreditens införande bör till en början gå försiktigt fram och endast steg för steg ta den i anspråk, har kommittéen strävat att hålla densamma inom en sådan ram, att därmed förknippad kontroll eller andra åtgärder till skogsvårdets tryggnad göras obehövlige, utan att därför kreditens karaktär av verkligt »prima» äventyras. För den skull har den äldre skogen ansetts otjänlig som underlag för primär kredit, vilken i stället bör bygga på det med någorlunda säkerhet bestående hos skogen. Härvid utgår kommittéen från det skydd för yngre skog och den garanti för behövlige förnygrings- och återväxtåtgärder, som skogsvårdslagen ger, och anser i enlighet härmed »lagskyddad yngre skog» och »lagpåbjuden förnygring (återväxt)» utgöra de värden, vilka tillsammans med markvärdet kunna vara ägnade att tjäna till underlag för nu ifrågakvarande kredit.

För att utfinna det sålunda bestämda belåningsunderlagets värde har det gällt först att uppskatta marken och den växande skogen samt därefter att beräkna vad av den senares värde kan anses åbelöpa återväxt och yngre skog. I förstnämnda avseende bygger kommittéen på de vid fastighetstaxering tillämpade principerna. Då dessa även i nu föreliggande utredning komma att läggas till grund för värderingen, skola de här i korthet anges.

*Taxerings-
grunder.*

Nu gällande bestämmelser härom återfinnas i den nya kommunalskattelagen av den 28 september 1928 och Kungl. förordningen den 27 juni 1927 med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid allmän fastighetstaxering år 1928, vilken förordning tillsvidare äger fortsatt tillämpning. Såsom tidigare nämnts, redovisas vid taxering skogsvärdet för sig. Markens värde ingår i jordbruksvärdet, men skall, även det, särskilt anges. Marken och skogen upptas till det värde de kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk. Marken värdesättes efter dess normala avkastningsförmåga, och denna beräknas efter den årliga avkastning, som anses kunna erhållas under antagande att marken vore beväxt med ett tillfredsställande samt å behöriga åldrar fördelat virkesförråd (normal skogstillgång). Denna normala årliga virkesavkastning uppskattas i kubikmeter per hektar såsom uttryck för markens virkesproducerande förmåga eller, såsom det benämnes, bonitet (bonitet 4

t. ex. innebär att marken vid normal skogstillgång uthålligt avkastar årligen 4 kubikmeter virke per hektar). Avkastningens penningvärde beräknas efter virkets nettovärde per kubikmeter å rot enligt de pris, som för liknande sortiment i genomsnitt varit i orten gällande under viss tidsperiod (åren 1922—1926 vid 1928 års taxering). Sedan å det sålunda uppskattade avkastningsvärdet avdragits en fjärdedel, i vissa fall mer, motsvarande beräknade kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m., får man ett nettovärde på årsavkastningen per hektar mark, som därefter lägges till grund för värderingen av såväl marken som skogen. Under förutsättning av normal skogstillgång tänkes nämligen marken och skogen tillsammans, sedda som en produktionsenhet, i värde motsvara 20 dylika årsavkastningar eller alltså utgöra årsavkastningens efter en räntefot av 5 % kapitaliserade värde. Av de 20 årsavkastningarna beräknas 3.5 motsvara markvärdet och de återstående 16.5 skogsvärdet. Markvärdet är oberoende av huru skogstillgången för tillfället är beskaffad, men det nyssnämnda skogsvärdet gäller endast under förutsättning av normal skogstillgång. Skogen skall nämligen värdesättas med hänsyn till dess faktiska skick och den avkastning, som för framtiden kan därur uttagas vid en rationellt driven hushållning. Avviker skogstillgången, såsom oftast är fallet, från det »normala» i avseende å slutenhet och åldersklassernas samsättning, måste förty en jämkning ske antingen nedåt till 0.9, 0.8 o. s. v. eller uppåt till 1.1, 1.2 o. s. v. av det förut omnämnda normalskogsvärdet. De sålunda använda jämkningstalen sägas ange den »relativa skogstillgången». Sedan medelvärdet per hektar uträknats, uppskattas totala arealen produktiv mark. Detta sker med ledning av hushållningsplan, om tillförlitlig sådan finnes, eller av uppgifter från jordregistret, ekonomiska kartverk eller andra offentliga handlingar, dessutom efter ingivna deklARATIONER och andra införskaffade upplysningar. — De på markens och skogens taxeringsvärde inverkan faktorerna äro alltså markens bonitet och areal samt virkets rotpris per kubikmeter, beträffande skogsvärdet därtill jämkningstalet för den relativa skogstillgången. Äro dessa faktorer bestämda, erhållas de olika värdena genom en enkel användning av för ändamålet upprättade tabeller.

De för fastighetstaxeringen gällande grunderna hava synts kommittéen väl lämpade att användas även vid hypoteksvärderingen. Denna förenklas härigenom betydligt, i det man kan antingen direkt använda taxeringsresultatet eller ock, där någon faktor anses böra jämkas, i hjälptabellerna utläsa det ändrade värdet. Men härmed är man ännu icke framme vid målet. Det gäller att därefter ur skogsvärdet avskilja den del, som kan anses åbelöpa återväxt och yngre skog. Att för ändamålet göra en detaljerad undersökning i varje särskilt fall har ansetts ur praktisk synpunkt olämpligt, och man har i stället sökt utfinna en generell norm med så

*Skogsvårds-
styrelsens
kommitté
(forts.)*

försiktigt dragna gränser, att även på denna punkt värderingen kunde i stort sett begränsas till ett enkelt användande av tabeller. För att härutinnan erhålla samtidigt enkla och tillförlitliga grunder har kommittéen sökt medverkan av rektorn vid Skogshögskolan, professor Tor Jonson, som avgivit en promeria i frågan.

Med ledning av sistnämnda promemoria har till en början undersökts hur skogsvärdet bör uppdelas i händelse av normal skogstillgång. Hela mark- och skogsvärdet, som i sådant fall representerar 20 årsavkastningar (därav 3.5 åbelöpa marken), har därvid omräknats i antal markvärden eller $\frac{20}{3.5} = 5.71$ sådana. Goda skäl hava ansetts föreligga att av de 4.71 markvärden skogen alltså representerar låta ett komma på det s. k. återväxtvärdet. Man räknar med ett dylikt värde å återväxten, även om skogstillgången avviker från det normala, dock med undantag för det fall att skogsmark av ålder legat kal eller undandragit sig tillämpning av skogsvårdslagens föryngringsbestämmelser. Till »återväxten» har nämligen hänförs ej blott plantskogen, utan det har ansetts, på lång sikt sett, ligga ett penningvärde, låt vara för tillfället utan materiellt underlag, även i den på skogsvårdslagens tvingande bestämmelser grundade säkerheten för att sedermera nya bestånd undan för undan komma att framalstras, ett potentiellt värde alltså. — Sedan värdet av återväxten frånräknats, återstå för den växande skogen 3.71 markvärden, benämnda skogens »tilläggsvärde». För beräkning av yngre skogens andel däri har kommittéen utgått ifrån antagandet att tilläggsvärdet för bestånd i gränsåldern (60 år vid 90 års omloppstid) borde vara ungefär 5 markvärden och med denna utgångspunkt genom diskontering efter en skogsteknisk formel beräknat de lägre åldrarnas värde samt kommit till det resultatet, att hela yngre skogens tilläggsvärde vid normal skogstillgång efter någon jämkning nedåt motsvarar 1 markvärde. Det som skulle kunna belånas bleve sålunda 3 markvärden, av vilka mark, återväxt och yngre skogens tilläggsvärde representera var sitt.

Såsom förut nämnts, har jämkning i återväxtvärdet ansetts i regel ej behöva ifrågakomma på den grund att den faktiska skogstillgången avviker från den normala. Däremot måste tilläggsvärdet därav påverkas. Föreligga uppgifter om areal och beskaffenhet för de olika beståndsåldrarna, kan man därvid begagna särskild reduktionsfaktor för var ålder eller åldersgrupp, men i det vanligast förekommande fallet, nämligen att sådana detaljuppgifter saknas, skulle det hela skogen avseende reduktionstalet, relativa skogstillgången, komma till användning. Med kännedom om markvärde och relativ skogstillgång skulle markens och skogens enligt nu anförda grunder beräknade belåningsvärde kunna direkt utläsas med tillhjälp av tabeller.

Kommittéen har bland annat framhållit, att kreditbehovet för den närmaste framtiden ej torde vara större än att belåningen, såsom här tänkts,

borde kunna hållas inom en rätt begränsad ram. En noggrannare kännedom om hypoteket måste emellertid medföra, att detta komme att framstå bärkraftigare. Uppgifter om areal och bonitet torde i många fall vara väl låga. För justering av bonitetsgrad borde samarbete ske mellan hypoteksföreningarna och skogsvårdsstyrelsernas forstliga personal, särskilt länsjägmästarna, vilka senare lämpligen kunde biträda vid värderingen.

Till sist har kommittéen betonat, att skogsbrandförsäkring vore av största vikt för den primära skogskrediten och att för avvägbringande av en mera allmän och billigast möjlig försäkring torde fordras inrättande av ett stort ömsesidigt skogsbrandförsäkringsbolag. Kommittéen har dock ej tänkt sig, att försäkring behövde uppställas som obligatoriskt villkor vid skogsbelåning.

Den växande skogens värde är mer än jordens utsatt för vådan av hastig försämring. Av de olika makter, som öva sitt spel, framstår i kreditgivarens ögon den mänskliga handen såsom den ojämförigt farligaste. Visserligen åvilar inteckning i fastighet skogen likaväl som jorden, men inteckningen hindrar ej ägaren att genom avverkning frigöra skogsvärdet från panten. Om skogen må kunna anses tjänlig till underlag för primär kredit, måste dock ovillkorligen uppställas den fordran, att kreditgivaren skall med trygghet kunna räkna med att dess värde som pant under hela lånetiden vidmakthålles. I andra länder har man på privat väg genom avtalsbestämmelser och enskild kontroll över dessas efterlevnad sökt reglera belånade skogars skötsel; i Norge och Finland, där förhållandena närmast motsvara våra, har dock erfarenheten framhävt behovet av effektivare rättsmedel. Mycket talar för att man i vårt land ej bör följa denna linje. Skogen skulle i så fall icke motsvara de höga anspråk vi av gammalt vant oss uppställa på det som grundar primär kredit, och ett visst mistroende vore att befara från den allmänhet, som ytterst förlägger medlen till denna kredit. Icke utan skäl har hypoteksbanken för sin del frånsagt sig en på dyligt sätt ordnad skogskredit. Helt visst är det ock så, att kreditgivarens möjlighet att inskrida vid missbruk är allt för begränsad. Till buds stående rättsmedel äro av mera generell innebörd och kunna därför ej vara tillrättalagda för de speciella fordringar, vilka med hänsyn till pantens beskaffenhet och kreditens art måste här uppställas för säkerhetens bevarande. Vanvårdas eller fördärvas egendomen, så att inteckningshavarens säkerhet märkligen minskas, äger denne visserligen rätt att omedelbart utfå sin fordran ur egendomen och kan hos överexekutor utverka skingringsförbud å egendomen samt kvarstad. Förfarandet är emellertid ej i förevarande fall nog snabbt, och fordringsägaren saknar medel att skydda sitt intresse i avseende å det som redan hunnit avverkas och bortföras. Över huvud taget är det ovisst, om det stränga krav på skogsvärdets vidmakthållande, som måste förknippas med den fasta primära krediten, kan med framgång göras gällande i denna ordning, som närmast

Säkerhetskrav.

torde vara lämpad vid mera uppenbara och allvarligare ingrepp i fordringshavarens intresse.

Då de civila rättsmedlen alltså ej äro till fyllest, återstår att se i vad mån kreditintresset kan betjäna sig av de ur det allmännas synpunkt givna bestämmelserna i skogsvårdslagen. Känt är, att man av många skäl ej ansett sig kunna genom lagstiftning tvinga in de enskilda skogarna under en allmängiltig regel om uthålligt skogsbruk. Beträffande äldre skog stadgar skogsvårdslagen sålunda endast, att avverkning ej må så bedrivas och att ej heller efter avverkningen må med marken så förfaras, att skogens återväxt äventyras. Som regel får ej heller avverkning ske i sådan omfattning, att fastigheten skulle komma att för framtiden lida brist på husbehovsskog efter ortens förhållanden. Därjämte finnas föreskrifter om vidtagande av åtgärder för återväxt. Självfallet fylla dessa bestämmelser ej skogskreditens anspråk på säkerhet.

Onekligen ställer sig saken något annorlunda i avseende å den yngre skogen. Såsom förut är nämnt, stadgar skogsvårdslagen principiellt förbud mot avverkning av yngre skog annorledes än genom gallring, som är för skogens utveckling ändamålsenlig. Undantag härifrån göras för tillgodoseende av husbehov och då avverkning är avsedd att ingå såsom led i en rationell skogshushållning eller eljest överensstämmer med god skogsvård. I det senare fallet fordras dock tillstånd till avverkningen av skogsvårdsstyrelsen, och i båda äger styrelsen beträffande avverkningen lämna föreskrifter och göra inskränkningar, som av förhållandena påkallas. Skogsvårdsstyrelsernas kommitté har för sin del vågat helt bygga på dessa skogsvårdslagens bestämmelser, alltså utan att därtill ansetts behöva fogas någon med krediten särskilt förknippad kontroll eller andra åtgärder eller bestämmelser till stöd för kreditgivarens intresse. Enligt vår mening bereder skogsvårdslagen dock ej den yngre skogen fullt ut det skydd, som bör finnas, om skogen skall läggas till grund för den kredit, varom här är fråga. Det allmännas intresse av upprätthållandet i stort sett av en god skogsvård tarvar ej den säkerhet mot missbruk i det enskilda fallet, som ur kreditsynpunkt fordras, och för lagens syfte är främmande att i vidare mån än skogsvården det kräver beakta det ur nyssnämnda synpunkt viktiga intresset av skogsvårdets vidmakthållande. För kreditgivaren är det ej nog att den i skog ställda säkerheten i normala fall är fullgod. Det för honom avgörande är hur det härutinnan ställer sig just vid det tillfälle, då tilläventyrs panten måste tas i bruk för lånets täckande, och det är då man närmast har att befara nedgång i dess värde. När ägaren befinner sig i trångmål och ekonomisk ruin hotar, är det förklarligt om han frestas tillgripa även de yttersta medel för att hålla det hela flytande. Och känt är att, då det kommit därhän att fordringarna skola exekutivt indrivas, egendomen ofta är blottad på allt av saluvärde, som kunnat därifrån skiljas. Icke minst bär skogen spår därav. Och man kan ej lita till att ens den yngre skogen går fri. Även den är med nutidens

användning av smärre virkesdimensioner ett värde, som kan tillgodogöras. Vål är det sant, att ett skogsvårdsstyrelsens ingripande med avverkningsförbud blir av kraftigt återhållande verkan med hänsyn till den ansvars-påföljd och den risk för beslag ett vidare avverkande skulle medföra; och ett säkrare medel kan ej heller kreditgivaren tänkas få till sitt förfogande. Om det oaktat avverkning sker, blir emellertid dennes ställning så till vida sämre än eljest, att det avverkades värde går ifrån egendomen utan att valuta därför tillföres ägaren. Vida mer avgörande är dock det förhållandet, att lagstridig avverkning ej i och för sig medför ansvar. Det är först, sedan skogsvårdsstyrelsen efter erhållen kännedom om dylik avverkning meddelat förbud, eller då eljest föreskrift om avverkning lämnats, som ansvar inträder för därefter skeende avverkning och beslag kan läggas å det sedermera avverkade. Ur allmän synpunkt torde detta ej spela någon större roll; i det stora hela skydda lagbestämmelserna den yngre skogen. Med skogsvårdsstyrelsernas möjlighet till snabbt ingripande synes även ur kreditgivarens synpunkt skadan ej kunna bliva synnerligt stor, då det är fråga om egendomar med större skogsarealer. Men i annat fall är risken uppenbar. Det torde icke vara obekant, hurusom mindre nogräknade skogsägare, i medvetande att någon påföljd ej är att befara, icke ens skytt att med talrikt uppbåd avverka allt som hinnes på en natt och innan förbud hinner meddelas. Dessbättre äro dylika ytterligheter icke vanliga. Men kvar står likväl, att kreditgivaren kan löpa icke obetydliga risker.

Att ägaren genom avverkning utöver lagens ram riskerar att få sina lån uppsagda torde såsom återhållande moment väga lätt, då man nämligen betänker, att det är vid ekonomiskt trångmål, inför stundande förfallodag å lån eller alltså just då det gäller att undgå med kredit förbundna svårigheter som faran för missbruk är störst. Med stöd av personalkännedom och genom urskiljning i långivningen kan ju en kreditgivare i allmänhet till en viss grad undvika risken av illojalt handlings-sätt från låntagares sida. Men vid nu ifrågavarande långfristiga kredit, under vars löptid växling av ägare och personligt ansvarig låntagare hör till det normala — för skogens del må man blott beakta vådan av att den kommer i händerna på skogsspekulanter — måste man helt naturligt bortse från denna möjlighet och endast räkna med hypotekets beskaffenhet. Det är en realkredit i verklig mening. Å andra sidan kunde invändas, att just den långfristiga krediten bleve mindre beroende av en tillfällig skövling i de yngre bestånden med hänsyn till skogsvårdslagens föreskrifter om återväxt- och förnygringsåtgärder. Men såsom förut nämnts är fara för missbruk närmast för handen, då en förtida indrivning av lånet står för dörren, och kreditgivaren är då ej betjänt med att hypoteket sedermera återställs till sitt forna värde.

Slutligen må tilläggas, att skogsvårdslagen ej under alla förhållanden motsätter sig avverkning i större omfattning än en ändamålsenlig gallring

innebär. Ur skogsvårdssynpunkt kan detta under vissa omständigheter ej blott vara försvarat utan jämväl nödvändigt. Och skogsvårdsstyrelsen har då ej skäl reagera, men för kreditgivaren kan en av dylik orsak föranledd kraftigare nedgång i skogsvärdet innebära viss risk. Är åtgärden förständig ur skogshushållningssynpunkt, bör den ej förhindras, men kreditgivaren måste äga förvissning om att hans intresse av fullgod säkerhet tillgodoses, detta må nu ske genom en mera successiv fullföljd av avverkningen eller förmedelst en mot densamma lämpad avbetalning. Härutinnan ger skogsvårdslagen honom intet stöd. I synnerhet blir denna synpunkt av betydelse då fråga är om egendomar med övervägande skogsmark, där alltså låneunderlaget till en större del består av just det skogsvärde, som ägaren kan utan konflikt med skogsvårdslagen undandra kreditgivaren. Det vore dock i hög grad obilligt, om berörda förhållande skulle nödgå till att utestänga dessa fall från skogskredit, då det just är dessa som för närvarande äro mest vanlottade i kreditavseende.

Det kan synas att vi nu målat med väl mörka färger. Det måste ändock sägas, att även om, såsom förut påpekats, skogsvårdsmyndigheterna ställts maktlösa gent emot vissa fall av missbruk, den yngre skogen likvisst är i det stora hela skyddad och, till synes, ur skogsvårdssynpunkt fullt tillfredsställande. Men, såsom förut nämnts, är det för kreditgivaren ej tillräckligt, att systemet i allmänhet fungerar väl, då tillförlitlig säkerhet ej föreligger i varje enskilt fall eller beträffande just de belånade egendomarna. Och därtill kommer att skogsvårdslagstiftningen ej stöder kreditgivarens intresse av att kunna oavbrutet under lånetiden påräkna ett visst värde å skogen. Vi finna oss alltså icke kunna bygga den fasta skogskrediten enbart på det skydd skogsvårdslagen lämnar i avseende å yngre skog.

I detta sammanhang må tilläggas, att om yngre skogen utan vidare inräknas i egendomsvärdet och högre lån därigenom beviljas, detta matematiskt skulle innebära en ren riskökning, då ju egendomens värde som pant ej i samband med låneökningen undergått någon förbättring. Skogsbelåningen skulle sakligt verka på samma sätt som en procentuell höjning av lånegränsen. Dessa två medel för utvidgning av den primära krediten komme att direkt konkurrera med varandra, vilket skulle motverka möjligheten för deras utnyttjande, enär man för höjning av belåningen å ett oförändrat egendomsvärde alltid måste räkna med en rätt smal marginal för att ej äventyra kreditens karaktär av primär. Det ligger därför vikt uppå att — där så kan ske, och beträffande skogsbelåningen anse vi att det låter sig göra — egendomen i samband med låneökningen tillföres ökad kreditkraft genom att ett värde säkras, med vilket man eljest ej vågat räkna.

Särskilda säkerhetsåtgärder torde alltså bliva nödvändiga för införande av fast primär kredit å växande skog. Härför erfordras, att avverkningarna utföras på sådant sätt att skogen vid varje tidpunkt utgör full säkerhet

för lånet. Denna fordran bör befastas genom en i samband med lånets beviljande meddelad föreskrift. Då överträdelse av föreskriften givetvis bör föranleda ansvar, äro vi förvissade att redan dess förefintlighet skall i de ojämförligt flesta fall visa sig nog för upprätthållande av den åsyftade skogshushållningen. Skulle emellertid avverkning ske i strid mot föreskriften, bör så ordnas, att ett snabbt ingripande är möjligt och att det avverkade eller dess värde tillgodoföres kreditgivaren för fordringens täckande. Mycket kommer därvid an på i vilka händer föreskriftens tillämpande lägges. Att ett visst band lägges på låntagaren kan ej undvikas, men det bör under alla förhållanden ses till att hans handlingsfrihet ej onödigtvis beskäres. Går det hela i stort sett ej ut på annat än att ägaren är skyldig sköta skogen på ett ändamålsenligt vis, vilket — rätt sett — överensstämmer med hans eget intresse, men i övrigt får själv och efter eget bedömande handhava sitt skogsbruk, bör det ej falla sig svårt eller motbjudande för låntagaren att foga sig i de med lånet förknippade villkoren. Vad de åsyfta är ej annat än vad skogsägarna redan nu i stor utsträckning alldeles frivilligt iakttaga, därför att de funnit det med egen fördel förenligt. Alltmer vanligt har det ock blivit att anlita skogsvårdsstyrelserna för utstämpling eller anvisning för avverkning, ja, i vissa orter förekommer i allmogeskogarna knappast någon avverkning till avsalu utan efter dylik utstämpling. Det är till och med ej sällsynt, att skogsägare lägga hela skötseln av sin skog i händerna på skogsvårdsstyrelsens tjänstemän. Varken det ena eller andra bör dock uppställas såsom obligatoriskt villkor för skogslån. Givetvis kan det av flera skäl vara lämpligt och för kreditgivaren lugnande att avverkningen sker efter utstämpling eller anvisning av dylik tjänsteman. Sannolikt komma ock låntagarna i allmänhet att självmant förfara på detta sätt och även att, om så önskas, frivilligt förbinda sig därtill. Men något allmänt tvång bör icke gälla. Det är oss främmande att vilja införa något sorts förmynderskap eller att fränhända ägaren förvaltningen av skogen. Därför har ej heller ansetts lämpligt eller ens nödigt att stadga bokföring över avverkningarna eller anmälningskyldighet rörande desamma. Ägaren bör, om han så vill, bibehållas i sin rätt att, utan att behöva för granskning och godkännande redogöra för tillämnade åtgärder, själv avgöra hur han i detalj vill planera och utföra avverkningarna. Endast att han vidmakthåller skogen, men detta bör å andra sidan strängt iakttas.

Före undersökningen av vilka bestämmelser skola gälla beträffande avverkning å belånad skog bör göras klart, i vilken omfattning skogen kan anses lämpligen vara användbar till underlag för primär kredit. Skogsvårdsstyrelsernas kommitté har i förenklande syfte begränsat belåningen till den yngre skogen, emedan den, men ej äldre skog, ansetts tillräckligt skyddad mot försämring. Kommittéen har till följd härav funnit särskilda garantier obehövligen. Å andra sidan har detta i och för uppskatt-

Äldre skog.

ningen och värderingen nödgat till att draga upp den i realiteten tämligen flytande gränsen mellan äldre och yngre skog och att ge sig in på den vanskliga uppgiften att på ett enkelt men samtidigt tillförlitligt sätt fördela skogsvärdet mellan de båda kategorierna. Denna inskränkning av låneunderlaget har ej heller kunnat ske utan rätt stora offer, och kreditens uppgift blir ej i tillbörlig mån tillgodosedd. Då nu enligt vår mening skogsvårdslagen ej ur kreditsynpunkt nöjaktigt skyddar yngre skogens värde, utan särskilda åtgärder under alla förhållanden böra vidtas, bortfaller själva grunden till den berörda avgränsningen. Och därmed saknas tydligen all anledning att vidhålla densamma, utan synes naturligtast att såsom underlag för krediten lägga hela produktionsmedlet, d. v. s. marken med all därå växande skog.

Då det ansetts tillräckligt att utsträcka belåningen till den yngre skogen, har som skäl åberopats att man bör gå försiktigt fram och endast stegvis öppna tillgången till de nya kreditmöjligheterna. Vissa olägenheter äro emellertid förenade med detta tillvägagångssätt. Vad särskilt hypoteksinstitutionen beträffar har man att räkna med den rätt som tillkommer innehavare av bankens utelöpande obligationer. Varje utvidgning av kreditens ram tvingar till särskilda åtgärder för tillgodoseende av deras intresse. Principiellt och även av praktiska skäl är därför riktigast att på en gång fastslå den möjliga omfattningen av låneunderlaget, även om detta icke skulle genast behöva tas i bruk för kredit. Man kan vara förvissad om att hypoteksföreningarna till en början ändock komma att med mycket stor varsamhet handskas med de nya belåningsmöjligheterna, innan erfarenheten stadgat uppfattningen i vad mån de böra utnyttjas.

Det torde för övrigt kunna förutses att en avgränsning till yngre skogen skulle redan från begynnelsen visa sig otillfredsställande för kreditbehovets täckande, så mycket mer då det kan ifrågasättas, om yngre skogen verkligen har det höga värde i förhållande till den äldre, som skogsvårdsstyrelsernas kommitté beräknat. Vid försäljning torde den avkastning, som kan påräknas inom de 20 à 30 första åren, få ett dominerande inflytande på uppskattningen, medan de yngre bestånden med sitt diskonterade väntevärde bliva av jämförelsevis föga betydelse. Därtill förefaller det rätt vanskligt, att i den omfattning som skett bygga på »återväxtvärdet», vilket ansetts representera hälften eller i allmänhet mer av det belåningsbara skogsvärdet. Det är sant, att skogsvårdslagens återväxt- och förnygringsbestämmelser tillföra skogen ett värde, oberoende av om för tillfället finnes materiellt underlag för detsamma. Och onekligen är detta värde av viss betydelse särskilt vid långtidig fast kredit. Men då det gäller att bestämma vad som kan tryggt belånas, har kreditgivaren i första hand att fästa avseende vid vad panten kan inbringa, om lånet måste indrivas. Om vid det tillfället återväxtvärdet väsentligen grundas på ett föreläggande om kulturåtgärders vidtagande, tillförsäkras visserligen egendomen härigenom ett framtida värdetillskott, men köparen, som har

att genom kulturer — måhända till en kostnad överstigande markvärdet — tillföra egendomen detta tillskott, vill helt naturligt ej betala något för »återväxten», vilken för honom snarast ter sig som ett onus.

Även om man emellertid beräknar yngre skogen till tre i stort sett med taxeringsresultatet överensstämmande markvärden med jämkning för skogens beskaffenhet, framstår den därigenom erhållna ökningen i kredit skäligen ringa vid jämförelse med de lån, som för närvarande kunna efter hypoteksvärdering lämnas enbart å skogsmarken. Beväxt skogsmark värderas t. ex. av hypoteksföreningarna i de mellansvenska provinserna till genomsnittligt 80 å 90 kronor per hektar, medan dess medelvärde enligt senaste taxering endast håller sig i 40 å 50 kronor.

Otvivelaktigt blir ock värderingen mer komplicerad, om belåningen avgränsas till viss del av skogen, detta må nu ske genom en uppdelning mellan äldre och yngre skog eller efter annan linje. Det torde kunna betecknas som ett rent undantagsfall att uppgifter finnas för arealer på de olika beståndsåldrarna och dessas relativa godhet. För att i värderingen kunna ta hänsyn till avvikelser från det normala i de belåningsbara beståndsåldrarnas beskaffenhet skulle alltså som regel en undersökning på marken bliva nödvändig. Dessa åldrars relativa godhet, i vilken även professor Jonson i sin promemoria sett en mätare av värdet, kan ej, såsom kommittéen tänkt sig, erhållas med användande av ett jämförelsetal, som i likhet med »relativa skogstillgången» har avseende å skogens beskaffenhet i dess helhet på viss areal. Sålunda är det sannolikt, att en skogstrakt med övervägande yngre åldrar blir på grund av bristen i avverkningsbar skog åsatt en låg relativ skogstillgång, oaktat dessa åldrar äro representerade måhända långt utöver det normala. Medan åter hög relativ skogstillgång kan hava sin orsak i proportionsvis stor areal äldre skog, vilket i sin tur tyder på mindre tillgång yngre skog. Det går därför ej att vid en till vissa åldrar begränsad kredit förenkla värderingen genom att anlita taxeringsfaktorn, utan en undersökning lär då bli ofrånkomlig. Framför allt därest genom snäv begränsning av belåningsunderlaget i skogen den avsedda ökningen i egendomslånen göres förhållandevis obetydlig, är det emellertid ägnat att motverka skogsbelåningens praktiska användbarhet om till på köpet den ringa låneökningen betingar en kostsam värdering. Tas däremot hela skogen i betraktande, undgår man i regel besvär och kostnad för skogsvärdets uppdelning, om man i övrigt, vilket vi i likhet med skogsvårdsstyrelsernas kommitté ämna föreslå, vid värderingen bygger på fastighetstaxeringsgrunderna.

Även andra skäl tala för att lägga hela produktionsenheten till grund för belåningen. Redan här må bemötas en nära till hands liggande invändning, nämligen att den som har avverkningsmogen skog lika väl kan bereda sig tillgång till erforderliga penningmedel genom att driva ut densamma. Detta är obestridligt. Och belåning kommer helt säkert ej heller i praktiken ifrågasättas, där förrådet av äldre avverkningsmogen skog är

proportionsvis stort, enär ägaren säkerligen föredrar att realisera åtminstone överskottet därav innan lån sökes. Övermått på fullt mogen skog hör dock ej till regeln. Bortsett från de fall, då ett betydligare engångskapital genast kan uttagas, är tillgodogörandet av den mogna skogen att betrakta som en löpande avkastning, ett årligen eller periodiskt återkommande moment i produktionen. Sedan skogen trätt ut ur det yngre stadiet, återstå ännu många år av räntabel tillväxt. Det skulle givet vara oekonomiskt att för tillfredsställande av kapitalbehov under denna tid verkställa slutavverkning i stället för att avvakta den fulla mognaden, varigenom förutom större virkesmassa jämväl skulle erhållas värdefullare dimensioner. Sådan förtida avverkning är dock ej ovanlig. I synnerhet ligger frestelsen nära till hands för en ekonomiskt svag skogsägare, som innehar övervägande medelålders skog. Att förekomma dylika förtidsavverkningar och möjliggöra det fulla ekonomiska utnyttjandet av skogen blir en av skogsbelåningens betydelsefullare uppgifter.

Frågan huruvida medelålders och äldre skog, d. v. s. de bestånd, vilkas avverkning skogsvårdslagen i stort sett lämnar fria, kunna läggas till grund för primär kredit är enbart beroende av om deras avverkning kan på ett tryggt sätt regleras, och detta åstadkommes, enligt vår mening, genom en med sanktion utrustad föreskrift om avverkningen. Just ur säkerhetssynpunkt fästa vi den största vikt vid den omständigheten att bestämmelserna om avverkningen, i och med att belåningen grundas å all skog, därigenom komma att avse hela produktionsenheten. Vid långfristig kredit bör stort avseende fästas vid den pantsatta egendomens förmåga att med sin avkastning bära de årligen återkommande annuiteterna — ränta och amortering. Ställes ej hela skogen under uthålligt bruk, kan den eventualiteten inträffa att låntagaren genom överavverkning blir strandsatt på medel att i fortsättningen med sin skog bestrida annuiteterna. Och skulle därefter hypoteksföreningen nödgas överta egendomen, står den måhända inför den mindre behagliga situationen att till följd av skogsvårdslagens bestämmelser behöva nedlägga stora utgifter för skogsodlingar — kanske 100 kronor per hektar eller mer än markvärdet. Uppenbarligen innebär det därför ett stort trygghetsmoment att hela produktionen i viss mån regleras, varigenom dess värde under erforderlig del av lånetiden hålles vid makt samtidigt med att en säker och möjligast regelbunden avkastning alltid kan påräknas för bestridande av annuiteterna. Alla skäl tala sålunda för att skogsbelåningen får sin mest rationella form, om man ej skiljer på de olika beståndsåldrarna utan lägger hela skogsbruket såsom sådant till grund för krediten. Ordnad efter denna bog kommer skogskrediten dessutom att ej blott möjliggöra, utan direkt befrämja den goda skogsskötsel skogsvårdslagen ställt upp som mål, men av förklarliga skäl ej kunnat helt förverkliga.

Enligt vad nyss nämnts bör skogen, för att kunna betraktas som fullgod pant för långtidig kredit, så skötas, att säkerheten ej äventyras genom hastiga större förskjutningar i värdet. Såsom villkor för låns beviljande förutsattes därför i första hand, att lånsökanden förbinder sig att iakttaga de till nämnda mål syftande bestämmelser rörande avverkningen, vilka hypoteksföreningen prövar i det enskilda fallet påkallade. Allt efter förhållandena kunna för avverkningens reglerande tänkas olika tillvägagångssätt med mer eller mindre detaljerade föreskrifter. Hypoteksföreningarna böra lämnas fria händer att själva bedöma vad de härutinnan anse behöfligt. Vi vilja endast ange några allmänna synpunkter och riktlinjer samt förslagsvis omnämna vägar, som kunna följas. Särskilt vilja vi än en gång fästa uppmärksamheten på att skogsägarens handlingsfrihet ej onödigtvis klavbindes. Erfarenheten kommer helt säkert visa, att man i de allra flesta fall kan ordna det mycket enkelt och utan över hövan detaljerade regler. Framför allt får ej en nitisk försiktighet sträckas därhän, att ägaren berövas tillgång till husbehovsvirke eller förhindras vidtaga i beståndsvårdens intresse erforderliga gallringar eller önskvärda förnygringshuggningar. Man bör ej obevekligen fastlåsa avverkningen vid viss norm eller plan, utan bestämmelserna skola lämna rum för anpassning efter olika situationer. Det bör bland annat så ordnas, att utan säkerhetens äventyrande ägaren får möjlighet på en gång göra större avverkning, där detta ur skogsvårdssynpunkt är nödigt eller lämpligt. Med ett ord, ägarens rätt att nyttja skogen får ej av överdriven ängslan för tillfälliga fluktuationer i skogsvårdets storlek så kringskäras, att man dy-medelst motverkar en god och ekonomisk skogsvård. Därmed vore en av kreditens viktigaste uppgifter förfelad. Det kan heller icke komma i fråga att i lag ställa särskilt stöd till förfogande för en dylik avverkningsbegränsning.

Med dessa synpunkter för ögonen hava vi tänkt oss en bestämmelse om avverkningen kunna beträffande skogar, vilka i avseende å beståndsåldrarnas fördelning äro något så när normalt sammansatta, innehålla den enkla huvudregeln att avverkningarna skola ske enligt grunderna för god skogsvård. Någon begränsning därutöver beträffande äldre bestånd skulle icke behövas. Å dylika skogar finnes i allmänhet ej något övermått av fullmogen skog, och att på en gång uttaga ett större förråd ur åldrar med tillfredsställande tillväxt vore icke i överensstämmelse med god skogsvård. Det skulle endast bliva fråga om en regelbunden och tämligen konstant avkastning. Uteslutet är ju ej att å en i övrigt rätt jämnt sammansatt skog för tillfället finnes en viss massa överårig skog, som bör genast eller inom närmaste tiden utdrivas. Det synes dock ej nödigt att beträffande denna stadga en extra avverkningsbegränsning; ej heller ger förhållandet anledning att i övrigt frånga det nu föreslagna enkla schemat. Däremot kan måhända försiktigheten kräva att lånets storlek i någon mån påverkas, därest överåriga skogen är av nämnvärd betydelse.

Vad yngre skog angår, må nämnas, att det visserligen ej ofrånkomligen är stridande mot god skogsvård att i ett sammanhang övergå större delen av denna med ändamålsenlig gallring. Dock kan en sådan gallring innebära en för tillfället icke alldeles betydelselös nedgång i skogsvärdet. Åtgärden är emellertid till nytta för beståndet i dess helhet, och man kan i stort sett säga, att ett rationellt genomgallrat bestånd redan efter cirka tio år åter är uppe i samma värde som före gallringen. Anses emellertid till undvikande av alltför hastiga förskjutningar i värdet nödigt fördela gallringsuttagen, kan till grundregeln fogas den bestämmelsen att årligen må genomgallras exempelvis högst 20 % av arealen med rätt för ägaren att, om gallring vissa år ej verkställles, i efterskott få uttaga det besparade. Med en dylik allmän bestämmelse och i beaktande av att flertalet skogar antingen innehålla en del äldre skog, vars avverkning fördelas på flera år, eller ock ungskogar under gallringsåldern, vilka undan för undan växa till och lämna avkastning, upprätthålles nöjaktigt säkerhet för kreditgivaren.

Den nu föreslagna formen för avverkningens reglerande synes äga stora praktiska förtjänster. Man behöver ej göra någon kalkyl över avverkningskapaciteten, och åt ägaren lämnas mesta möjliga frihet i skogens skötsel. Bestämmelsen blir smidig och gör senare justeringar obehövlige. För hypoteksföreningen skulle det givetvis innebära ett tillskott av trygghet, om avverkningen verkställles efter utstämpling eller anvisning genom skogsvårdsstyrelsens försorg. Anvisning är en enklare form än utstämpling. Dylik kan komma till användning t. ex. vid gallring av mera likformiga bestånd, enär man då kan inskränka sig till att med angivande av gallringens ungefärliga omfattning stämpla en provbit och därigenom låta ägaren se hur han ungefär bör själv förfara i fortsättningen. Praktiskt taget samtliga skogsvårdsstyrelser hava under de senaste åren varit i tillfälle lämna biträde till utstämpling eller anvisning avgiftsfritt under 1 à 2 dagar eller i övrigt mot mycket låg taxa. Flertalet skogsägare torde finna det fördelaktigast att ej blott begära anvisning utan direkt utstämpling och, såsom tidigare nämnts, sker dylik utstämpling redan nu i många län för så gott som all saluavverkning å allmogeskogarna. Under sådana förhållanden kan man förvänta att, om hypoteksföreningen i övrigt vill reglera avverkningen efter den här föreslagna linjen men finner omnämnda utstämpling eller anvisning önskvärd såsom ett ytterligare betryggande moment, länsökanden i de ojämförligt flesta fall med så mycket större beredvillighet förbinder sig att utföra avverkningarna i överensstämmelse därmed, som han även därförutan av egen drift ämnat gå så till väga. Med en dylik anordning vunnas många gånger den dubbla fördelen att uppsikten över årets avverkningar kunde, såsom vi tänkt oss densamma utövad, utan extra tidsspillan ske i samband med utstämpling eller anvisning för nästa års utdrivning. Att göra en förbindelse av nyssberörda art till ett under alla förhållanden ofrånkomligt villkor anse vi dock

olämpligt. I synnerhet kunde det innebära en oformlighet i avseende å skogar under egen forstlig förvaltning.

Vår tro är att den nu föreslagna, synnerligen enkla linjen skall, i mån erfarenheterna av skogsbelåningen växa, visa sig allt mer användbar och så småningom komma i tillämpning i ett övervägande antal fall. För utrönande av huruvida skogen är så beskaffad, att avverkningen kan regleras på detta sätt, tarvas ej någon detaljundersökning av beståndsåldrarnas fördelning, då noggrannare föreskrifter än nu nämnts synas bliva behöfliga endast där beståndens sammansättning företer mera väsentliga och lätt konstaterade avvikelser från det normala. Upplysning härom erhålles i samband med den uppgift, som, enligt vad senare kommer att visas, bör föreligga i och för värderingen, och torde i övrigt kunna antagas att den kännedom i grova drag om skogen, som för nu nämnda ändamål är till fyllest, understundom är tillgänglig redan genom hypoteksföreningens representant eller förbindelser i orten.

Är åter skogen mycket ojämnt sammansatt, bjuder försiktigheten att avverkningarnas omfattning något bestämdare regleras. Här åsyftade mera påtagliga fall äro icke allt för sällsynta. Känd är t. ex. den ödeläggelse skogarna mångenstädes undergingo i samband med tidigare laga skiften. De sedermera uppdrivna bestånden äro då ofta rätt ensartat sammansatta; skogen har nu exempelvis övervägande 50 till 70 år gamla bestånd. Ägaren vill avvakta skogens mognad och önskar belåna den. Men när nyssnämnda bestånd kanske om 20, 30 år äro färdiga att slutavverkas, hava ej yngre bestånd i motsvarande omfattning hunnit utvecklas och växa till. Det uppstår en lucka i avkastningen, och skogsvärdet blir väsentligt reducerat. Då dylika hastiga språng äro att förvänta under lånetiden, har hypoteksföreningen intresse av att avverkningen något jämnare fördelas på en längre tid till undvikande av allt för kraftiga förskjutningar i skogsvärdet, och det kan då vara ändamålsenligt att i bestämmelserna rörande avverkningen föreskriva visst maximum för den kubikmassa, som får årligen uttagas, eventuellt även att i stora drag ange i vad mån föryngringshuggningar av skilda slag må företas. Även i andra, mindre ytterliga fall kunna omständigheterna vara sådana, att hypoteksföreningen finner det önskvärt att i denna form trygga en uthållig skogsvård med någorlunda jämn fördelning av virkesuttagen. Fall kunna även tänkas förekomma, då skogen är så abnormt sammansatt att avverkningarna under de första 10 till 20 åren endast kunna uppgå till relativt oväsentliga belopp, medan beståndsvård och föryngringstväng kanske därefter föranleda större engångsuttag. I dylika fall torde det vara lämpligt, att överenskommelse redan vid låneavtalets träffande sker angående viss avbetalning å lånet i samband med avverkningen.

Bestämmandet av ett årligt maximum förutsätter noggrannare kännedom om bestånden och deras beskaffenhet än då den förutnämnda enklare linjen följes. Härvid kan anlitas det tillvägagångssättet, att lånsökanden av

hypoteksföreningen anmodas hos skogsvårdsstyrelsen anhålla om beräkning av ungefärliga avverkningsmöjligheterna under exempelvis de närmaste 10, 15 åren. Enligt 4 § i förordningen angående skogsvårdsstyrelser må skogsägare, då han önskar sakkunnig hjälp eller anvisning för tillämnad avverkning eller i avseende å skogsmarks behandling, vända sig till skogsvårdsstyrelsen, som förordnar lämplig person att lämna den hjälp eller de upplysningar ägaren begärt. Då den här ifrågasatta åtgärden otvivelaktigt är ägnad att främja en god skogsvård, ligger uppgiften uppenbarligen inom ramen för skogsvårdsstyrelsens verksamhetsfält. Beträffande mindre avsevärda skogar lär en dylik undersökning lämpligen kunna uppdragas åt vederbörande länsskogvaktare, i all synnerhet som här ej föreligger något behov av exakta siffror. En fullständig skogstaxering är således ej av nöden, utan lärer för syftet en okulär besiktning vara till fyllest. Med den vana och stora lokalkännedom länsskogvaktarna besitta torde den nu avsedda ungefärliga uppskattningen kunna utföras på en dag och ofta i samband med andra förrättningsresor. Medelkostnaden torde under sådana förhållanden ej behöva räknas till mer än 10 à 15 kronor, särskilt om man tar i betraktande att flertalet skogsvårdsstyrelser hittills kunnat ombesörja dylika uppskattningar praktiskt taget utan kostnader för skogsägarna.

Vad åter större skogar angår, anse skogsvårdsstyrelserna måhända ej lämpligt att överlämna uppdraget åt länsskogvaktarna. Vissa skogsvårdsstyrelser hava emellertid under de senaste åren ansett sig böra förordna assistenter åt länsjägmästaren, vilka i vissa fall enkom sysslat med avverkningsuppskattningar, taxeringar och andra liknande arbeten, som då i regel utföras mot styrelsens självkostnadspris. Lämpligen kan även nu ifrågavarande arbete läggas i händerna på dessa assistenter. Skulle emellertid på grund av rådande arbetsförhållanden undantagsvis yppa sig svårigheter att gå denna väg, står alltid den möjligheten öppen att hypoteksföreningen på lånsökandens bekostnad låter verkställa beräkningen genom en särskilt anlitad fackman eller skogsbyrå. Kostnaden torde då beträffande en större skog på exempelvis 1 000 hektar med en beräknad åtgång av tre dagar för arbetets utförande kunna uppskattas till cirka 250 à 300 kronor.

Det må betonas, att den kundkrets, varom här är fråga, icke kan, varhelst skogen än belånas, räkna med att den skall godtagas som säkerhet utan all undersökning och därför måste finna sig i att i särskilda fall en viss engångskostnad blir oundviklig för lånets erhållande. Till jämförelse må nämnas, att kostnaden för hypoteksvärdering på marken av en jordbruksegendom med cirka 200 hektar öppen jord torde genomsnittligt belöpa sig till omkring 150 à 200 kronor, och vilja vi samtidigt förutskicka, att skogsvärderingen, på det sättet vi tänkt oss densamma ordnad, i regel ej skulle medföra någon kostnad för låntagaren och i varje fall ej då avverkningskalkyl upprättats på sistnämnda sätt. Med beaktande härav och om man

utgår från att föreskrift om maximibelopp för de årliga virkesuttagen i regel ej skall visa sig behöfvlig och att i alla händelser sistnämnda sätt för dess beräkning endast undantagsvis kommer till användning, synes mot skogsbelåningen icke kunna med fog riktas anmärkning i avseende å lånekostnaderna.

För bestämmande av belånad skogs avverkning kunde det synas ligga närmast till hands, att skogsbelånande hypoteksförening med sig associerar särskild skogsexpert. Vi hava emellertid strävat att ordna skogsbelåningen så enkelt, att detta, åtminstone intill dess belåningen erhållit större omfång, ej skulle bliva behöfvligt. Givetvis böra hypoteksföreningarna låta sig angeläget vara att hava skoglig erfarenhet representerad i sina styrelser, och sådan finnes nog också ofta redan att tillgå inom desamma. Detta skulle vara tillräckligt, om avverkningen regleras på sätt förut angivits. Där noggrannare forstlig undersökning är av nöden och denna ej sker av skogsvårdsstyrelsens tjänstemän, kan, såsom förut nämnts, lämpligen expert anlitas i varje enskilt fall. Dessa fall torde ej bliva talrika. I mån skogsbelåningen tilltar i omfattning, är dock ej osannolikt, att föreningarna finna med sitt intresse mest förenligt att i styrelsen insätta en skogligt utbildad person.

Har låntagaren förbundit sig iakttaga visst årligt maximum i avverkningen och skulle sedermera visa sig, att skogen tål större avverkning, bör hypoteksföreningen ej motsätta sig jämkning av bestämmelserna. Med hänsyn till svårigheten att på en gång för längre tid fastställa en regel, som smidigt följer avverkningskapaciteten, och då hypoteksföreningarna förklarligt nog bliva benägna att hålla sig på den säkra sidan, blir det antagligen rätt vanligt, att en jämkning i bestämmelserna efter 10, 15 år visar sig påkallad. — Uppmärksammas må, att låntagaren under alla förhållanden äger uppsäga lånet eller omsätta det till lägre belopp efter 10 år. — Förhållandena kunna ock i vissa fall betinga en mera tillfällig avvikelse från ett fastställt maximum. Det kan för ägaren vara önskvärt att ett år få avverka mer. Han vill t. ex. ekonomiskt utnyttja ett tillfälligt rådande gynnsamt prisläge å vissa dimensioner eller trädslag. Eller åtgärden är motiverad ur en eller annan skogsvårdssynpunkt. Även i dylika fall bör hypoteksföreningen tillmötesgå ägarens önsksningar. Är begärd avvikelse av mindre betydelse, förbinder sig ägaren att nästa år avverka motsvarande mindre eller har lånet genom amortering så nedgått, att fullgod säkerhet ändock förefinnes, synes medgivande till avvikelserna kunna lämnas utan vidare. I annat fall bör detsamma försiktigtvis förknippas med villkor om en efter förhållandena lämpad avbetalning å lånet innan avverkningen företages.

Slutligen må förslagsvis nämnas ett tredje sätt för avverkningens reglerande, nämligen genom en fullständig hushållsplan. Det skulle emellertid, enligt vår mening, vara synnerligen olämpligt att för beviljande av lån påfordra upprättande av en dylik. Dess uppgörande är kostsamt, och

den skulle i högre grad än ett årligt maximum kräva jämkningar. Man finge räkna med att en dyrbar revision av planen bleve nödvändig vart tionde år, och man skulle dessutom över hövan klavbinda låntagaren. Hushållningsplan synes därför böra läggas till grund för långivningen endast då ägaren, oberoende därav, ändock ämnar anskaffa en detaljerad plan eller redan i sitt skogsbruk följer sådan.

I den förbindelse rörande avverkningen, som lånsökanden har att underskriva, skall angivas under vilken tid avverkningsbestämmelserna skola iakttas. Att utsträcka deras giltighet intill lånetidens slut är ur säkerhetssynpunkt onödigt. Det är tillräckligt, om de gälla till dess lånet enligt amorteringsplanen nedgått till det belopp, som kunnat beviljas i lån å egendomen även utan skogens inräknande i belåningsvärdet, möjligen med tillägg av ytterligare någon tid med hänsyn till eventuellt dröjsmål i annuiteternas erläggande.

*Skydd mot
överavverk-
ning.*

Vi hava här utgått ifrån att för beviljande av skogslån under alla förhållanden måste, på det ena eller andra sättet, bestämmas i vad mån avverkning må äga rum. Hypoteksföreningen bör förbehålla sig rätt att omedelbart uppsäga lånet till betalning, i händelse bestämmelserna ej skulle iakttas. Ytterligare säkerhet för dessas efterlevnad måste dock ställas till förfogande, om skogsvärdet skall göras jämförligt med vad eljest godkännes som belåningsbart av egendomen och kunna, om icke strängt efter orden, så dock praktiskt sett betraktas som en oskiljaktig del därav. Härför fordras särskilt lagstadgande. Säsom tidigare antytts, hava vi såsom mest rationell tänkt oss den anordningen, att bestämmelserna rörande avverkningen sanktioneras genom myndighets föreskrift att de skola under den angivna tiden lända till efterrättelse oberoende av växling i äganderätten till egendomen. Överträdelse bör vara belagd med straffansvar. Och till förhindrande av att skogsvärdet undandras hypoteksföreningen bör det olovligen avverkade kunna tas om händer och användas till lånets täckande samt ersättning beredas föreningen för det virke, som tilläventyrs hunnit bortföras.

Ett nödvändigt komplement till föreskriften är en effektiv uppsikt över att densamma efterlevs, och torde till en början undersökas huru detta skall kunna ske. Att för ändamålet skapa en särskild övervakningsorganisation skulle ställa sig allt för dyrbart, varjämte en dylik ändock ej torde kunna fungera på ett fullt tillförlitligt sätt. I Norge och även i Finland har man haft erfarenhet om svagheterna i en dylik på enskild väg anordnad övervakning. Lyckligtvis hava vi redan i vårt land en väl utvecklad uppsikt över de enskilda skogarna i den verksamhet skogsvårdsstyrelserna utöva. Uppsikten i fråga handhaves närmast av länsskogvaktarna, vilka med vissa tidsintervaller besiktiga varje skogsfastighet inom sina distrikt och genom sina förrättningsresor i övrigt stå i nära kontakt med ortsbefolkningen. I allmänhet få de mycket snabbt känne-

dom om tillärnade eller pågående avverkningar. Att på annan väg få till stånd en lika god övervakning är otänkbart, och vi hava därför i ett samarbete med skogsvårdsstyrelserna sett en förutsättning, utan vilken en primär skogsbelåning svårligen lärers kunna praktiskt genomföras i vårt land. De belånade skogarna komma ju i alla händelser att, liksom andra, alltjämt förbliva under skogsvårdsstyrelsernas uppsikt, och redan med denna, alltså utan tidsspillan och besvär, vore det mesta nått av den övervakning, varom här är fråga. Vad därutöver må erfordras, synes kunna inskränkas till något jämförelsevis obetydligt. Det föreligger så till vida mindre anledning att befara överavverkning å belånade skogar, då handlingen, i motsats mot vad i allmänhet eljest är fallet, bleve förenad med ansvarsföljd, oberoende av om ett skogsvårdsstyrelsens ingripande föregått. Den beträffande belånad skog meddelade föreskriften blir i sin återhållande verkan jämförlig med ett avverkningsförbud, och det torde vara sällsynt att ett sådant trotsas. Vad här skulle utöver den vanliga uppsikten böra tillkomma är, att länskogvaktaren vid årlig inspektion ungefärligen bedömer omfattningen av den tilländalupna säsongens avverkningar. Då i regel utdrivning till avsalu sker efter utstämpling av länskogvaktaren, synes uppskattningen av föregående årets avverkning mest praktiskt kunna ske i samband med och under det utstämpling till det kommande årets arbeten göres. En viss kontroll ligger för övrigt redan däri att länskogvaktarna hålla rätt väl reda på det virke, som kommer ut ur skogarna och ned till leveransplatserna. Skogsaccisdeklarationerna lämna dem ock ledning. Väsentligen blir det dock på platsen, vid utstämplingen, som de bli i tillfälle beräkna avverkningen.

Gäller årligt maximum för avverkningen, lär sålunda en van länskogvaktare med ledning, bland annat, av de rotstämplade stubbarna hinna i samband med pågående utstämpling i huvuddrag bedöma om det avverkats för mycket. Är åter avverkningen reglerad efter den enklare linjen, utan bestämd kubikmassa, tarvas en närmare undersökning av de bestånd, i vilka avverkning skett, och det kan då hända att förrättningsmannen måste för ändamålet sätta till en dag extra eller för större skogar möjligen ett par tre. Ersättning härför bör utgå. Om någon större kostnad torde dock ej bliva tal. I allmänhet lämna skogsvårdsstyrelserna biträde för utstämpling och anvisning avgiftsfritt under en eller två dagar. Med beaktande av att skogsvårdsstyrelserna redan nu vanligen anlitas för utstämpling synes skogsbelånings införande icke komma att innebära någon nämnvärdare ökning i arbetsuppgifterna. I mån krediten får en allmännare utbredning, är dock möjligt att en del skogsvårdsstyrelser på grund av ökat antal rekvirenter se sig ur stånd att, såsom nu, för viss tid lämna avgiftsfritt biträde utan måste debitera 5 à 10 kronor per förrättningsdag. Utstämplingskostnaden får likväl i regel ej betraktas som en låneutgift. Så är däremot fallet med kostnad för extra dag,

som tilläventyrs åtgår särskilt för övervakningen. Och man måste under alla förhållanden räkna med att ersättning skall utgöras för dylikt arbete vid sidan av de vanliga arbetsuppgifterna. Men med tillämpning av gällande låga taxor bör utgiften tydligen bliva mycket måttlig.

Uppsikten över den rörande avverkningen meddelade säkerhetsföreskriftens efterlevnad skulle sålunda, om densamma utövas av skogsvårdsstyrelsen, med största effektivitet förena mest tänkbara enkelhet i anordningarna. Starka skäl tala för att lägga även föreskriftens meddelande och tillämpande i dess händer. Men man kan ock tänka sig annan ordning till tryggande av avverkningsbestämmelsernas efterlevnad. I en artikel »Till frågan om skogskapitalets tillgodogörande för kreditändamål» i Svensk Juristtidnings årgång 1921 gav sålunda justitierådet Pehr von Seth ett uppslag till frågans lösning i delvis annan form. Fastighetsägaren skulle till in-teckningsprotokollet avge förklaring, att han ställde sin skog under uthållig skogsvård. Förklaringen, som icke finge återtagas utan samtycke av alla dem, vilka innehade penningin-teckningar i fastigheten, och således bleve bindande även för ny ägare, skulle medföra den verkan, att ägaren i avseende å skogens skötsel bleve underkastad den hushållningsplan, som kunde bliva i vederbörlig ordning fastställd, och den kontroll över planens efterlevnad, som stadgades i lagen. Möjligen kunde den modifikation göras, att förklaringen inskränktes till att gälla allenast till förmån för viss eller vissa in-teckningar, vilket skulle så till vida för ägaren innebära en fördel, som för förklaringens återkallande då skulle erfordras samtycke endast från innehavare av denna eller dessa in-teckningar och det förty bleve lättare för ägaren att göra sig fri från det band förklaringens avgivande medfört. Mera avsevärda avvikelser från hushållningsplanen, vilka kunde bidra till minska skogsbeståndets värde, borde beläggas med straffansvar. Även detta förslag bygger på medverkan från skogsvårdsstyrelsens sida, i det densamma tänktes få sig ålagt att genom sina tjänstemän verkställa värdering av skogskapitalet och upprätta hushållningsplanen samt övervaka dess efterlevnad. För ändamålet skulle inskrivningsdomaren underrätta skogsvårdsstyrelsen om förklaringens intagande i in-teckningsprotokollet. — Såsom tidigare nämnts, har man även sedermera i Finland följt in-teckningslinjen, ehuru det där framlagda förslaget i övrigt företer avvikelser från det nu nämnda.

Skogsvårdsstyrelsernas uppgift är att genom upplysning och bistånd främja den enskilda skogshushållningen och utöva uppsikt över skogarnas skötsel. I strävan att bringa skogarna under uthållig vård hava styrelserna även i vissa avseenden av lagen utrustats med verksamma medel. De äga påfordra att yngre skog skötes efter denna grund och kunna lämna föreskrifter huru skogen får utnyttjas eller förbjuda avverkning. Och beträffande äldre skog äga de även för vissa fall reglera avverkningen och i alla händelser påfordra åtgärder för återväxtens tryggande. För avverkning i strid mot föreskrift eller förbud äga de påkalla ansvar och om

fordran på dessas efterlevnad ge eftertrycklig erinran genom beslag av det avverkade. Denna verksamhet täcker det mesta av vad i belåningsfallen skulle behövas för vidmakthållande av en god skogsskötsel. Och denna skogsvårdsstyrelsernas verksamhet kommer, vilken form i övrigt än väljes för kreditens tryggande, att alltjämt utövas även beträffande belånade skogar. För belåningen skulle tillkomma, att sådan föreskrift om avverkningens reglerande, som ovan nämnts, meddelas i samband med belåningen och utsträcker till att gälla även äldre skog, samt att även för upprätthållande av detta tillskott i skogsskötselns reglering beredes tillgång till ovanberörda synnerligen effektiva maktmedel. Det har därför synt naturligt att lägga meddelandet av den för belåningen erforderliga föreskriften om avverkningen samt dess tillämpande i skogsvårdsstyrelsens händer, varigenom dess på grund av föreskriften utövade verksamhet skulle i sig innesluta ett fullgörande av de uppgifter skogsvårdslagen pålagt styrelsen och därutöver innebära ett fullföljande av den väg, lagen beträtt, fram till det av densamma åsyftade målet, som är uthålligt skogsbruk.

Denna sammansmältning av uppgifterna synes erbjuda dubbla fördelar. Den nytillkomna uppgiften är ingalunda främmande för skogsvårdsstyrelsernas syfte. Dessa skulle tvärtom beredas tillfälle att som aldrig eljest medverka till genomförande och upprätthållande av en god skogsvård. Och för kreditgivaren skulle anordningen innebära det bästa tänkbara stöd. Får man bygga på medverkan av en för ändamålet så synnerligen väl danad organisation, som den vi i vårt land äga i skogsvårdsstyrelserna, och göras för avverkningsbestämmelsernas upprätthållande de medel tillgängliga, vilka stå till buds beträffande föreskrift, som meddelats enligt skogsvårdslagen, tveka vi ej att föreslå skogens inordnande såsom ett led i den fasta primära kreditens system. Då nu ifrågasättes bistånd av en i det allmännas intresse verkande myndighet, må betonas, att det här icke gäller att jämna vägen för ett privat företagareintresse — hypoteksinstitutionen har ej något förvärvssyfte — utan enbart att tjäna landets jord- och skogsbruk, ett syfte som skogsvårdsstyrelserna säkerligen vilja göra även till sitt.

Då de avverkningsbestämmelser, låntagaren har att förbinda sig iakttä, sikta på att samtidigt med uppnåendet av uthållig skogsvård även trygga skogsvårdets vidmakthållande, har det ansetts mindre lämpligt att å skogsvårdsstyrelserna lägga den grannliga uppgiften att med beaktande, bland annat, av det rena kreditintresset fastställa dessa bestämmelser, utan bör detta ankomma på hypoteksföreningen. Där årligt maximum för avverkningen stadgas, lär väl föreningen i allmänhet godtaga den vid undersökning på platsen gjorda bedömningen. Uteslutet är emellertid ej, att föreningen finner sig försiktigtvis böra dra gränsen för de årliga virkesuttagen något snävare. Skulle därvid i ovist nit avverkningsmöjligheterna hava så tillsnörts, att bestämmelsernas efterlevnad komme att strida mot god skogsvård, bör lagen uppenbarligen icke giva sitt stöd åt ett dylikt förfarande. Sådana fall torde visserligen bliva sällsynta. Men låntaga-

rens förbindelse rörande avverkningen bör dock ej kritiklöst läggas till grund för en bindande och på lång sikt gällande föreskrift om skogens skötsel. Den skogliga prövning, som här förutsättes, synes skogsvårdsstyrelsen bäst skickad att fullgöra, och se vi häri en bidragande anledning till att lägga förfarandet just i dess händer.

Av vikt är att förfarandet göres så enkelt som möjligt. Tidigare har nämnts, hurusom modifikationer i eller tillfälliga avvikelser från avverkningsbestämmelserna böra under vissa omständigheter tillåtas. Dylika ändringar torde bliva rätt vanliga och i vissa fall periodiskt återkomma. De förutsätta kreditgivarens samtycke, men böra därjämte bekräftas av vederbörande myndighet och göras kända för övervakaren. Omgång i förfarandet undvikes, därest beslut om föreskrift och ändringar i sådan träffas av skogsvårdsstyrelsen, som ock övervakar föreskriftens efterlevnad.

I ett visst samband med det nyss sagda står frågan huruvida ett förfarande till skogsvårdets tryggnad i huvudsak efter nu nämnda riktlinjer bör lämpligen göras tillgängligt för in-teckningshavare i allmänhet. Beträffande vederbörande egendom skulle då till förmån för in-teckningshavarna, men troligtvis utan deras medverkan, en plan över skogens skötsel upprättas exempelvis av skogsvårdsstyrelsen. Planen skulle sedan genom ett in-teckningsförfarande eller föreskrift av förut angiven art eller möjligen på annat sätt göras bindande för ägaren så länge någon in-teckningshavare det påfordrade. Med hänsyn till vissa därmed förknippade olägenheter hysa vi betänkligheter mot en sådan allmän tillämpning. Såsom nyss antytts, måste en hushållningsplan i allmänhet efter viss tid revideras, understundom rätt väsentligt jämkas. Det visar sig ofta efter ett antal år, att betydligt större virkesuttag kunna göras än ursprungligen beräknats. Dessutom kunna starka skäl ur skogsvårdssynpunkt eller på grund av andra omständigheter föreligga att tillåta ägaren att tillfälligtvis ett år avverka utöver planen och i sådan omfattning att skogsvärdet icke obetydligt nedgår. Då i dessa fall skulle erfordras medgivande från alla in-teckningshavarna, bleve det ofta fråga om en tungrodd procedur. Men därjämte kunde befaras, att svårigheter skulle yppa sig att erhålla ett samfällt medgivande från in-teckningshavarna, bland vilka någon måhända saknar förutsättning att bedöma innebörden i vad det gäller och finner det lugnast vidbliva det som en gång prövats vara betryggande. Sålunda komme en önskvärd avvikelse från planen att omöjliggöras eller bleve skogens skötsel för oviss tid framåt fastlåst vid en såsom oriktig befunnen plan. Förfar kreditgivaren ej med omdöme och känsla av ansvar, blir planen för skogsägaren ett tryckande band, och det kan ifrågasättas, om det vore lyckligt att öppna väg för en allännare utbredning av förfarandet, varigenom skötseln av våra skogar i större omfattning ställdes beroende av all slags kreditgivare och deras godtycke. För vår del hava vi ansett det föreslagna förfarandet böra inskränkas till att gälla den långtidiga primära krediten.

Om föreskriftens meddelande och uppsikten över dess efterlevnad överlämnas åt skogsvårdsstyrelsen, synes förfarandet vid överträdelse och ansvarsbestämmelser i övrigt böra anslutas till vad härutinnan enligt skogsvårdslagen för motsvarande fall gäller. Det lagstridiga handlandet är av samma art och angelägenheten av effektiva medel däremot i båda fallen enahanda. Oberoende av föreskriften och dennas innehåll har skogsvårdsstyrelsen att vaka över skogsvårdslagens efterlevnad och därvid taga i bruk de olika medel skogsvårdslagen ställt till förfogande. Avverkning utöver det i föreskriften medgivna kan innebära förseelse mot skogsvårdslagens bestämmelser, och jämlikt dessa straffbar avverkning kommer alltid att stå i strid mot föreskriftens innebörd. De båda linjerna vävas samman, och det synes saknas anledning att hålla dem isär i avseende å den lagstridiga handlingens bedömande och tillvägagångssättet vid dess beivran. Då, såsom förut nämnts, föreskriften måste anses innebära minst en fordran att skogsvårdslagens krav ej trädas för nära, bör avverkning i strid mot föreskriften och därjämte mot skogsvårdslagen ej bedömas såsom en flerfaldig brottlighet. Under dessa förhållanden, vilka för övrigt understryka lämpligheten av att föreskriftens tillämpande överlättes åt skogsvårdsstyrelsen, synes beträffande belånad skog förfarandet vid i ena eller andra avseendet lagstridig avverkning böra göras enhetligt och handlingen alltid anses såsom förseelse mot föreskriften, därvid skogsvårdslagens grunder följas i avseende å beslag, åtal, ansvar och redovisning av böter m. m.

I ett hänseende bör dock undantag göras från skogsvårdslagens regler, nämligen beträffande redovisning av behållning, uppkommen genom försäljning av förbrutet virke, och av utdömd ersättning för virke, som undgått beslag. Vid överträdelse enligt skogsvårdslagen tillfalla sådana belopp den av skogsvårdsstyrelsen omhändertavda skogsvårdskassan. Har överavverkning skett å skog, som på grund av belåning hos hypoteksförening är underkastad särskild föreskrift, bör tydligtvis medlen i första hand användas till täckande av lånet, då ju i annat fall föreningen bleve sämre ställd än om ej alls beslag skett eller virkesersättning utdömts och dessa åtgärder förty endast skulle vara ägnade att försvaga den i skog ställda säkerheten. I ett fall skulle detta innebära ett avstående från skogsvårdskassans sida, nämligen om en mot föreskriften stridande avverkning över-skrider jämväl den av skogsvårdslagen dragna gränsen, och, därest föreskriften ej gällt, föranlett åtal enligt berörda lag, i vilken händelse någon del av det avverkades värde kunnat tillkomma skogsvårdskassan. Någon praktisk betydelse torde detta ej få. Över huvud synas medel av här ifrågavarande slag icke spela någon roll för skogsvårdsstyrelsernas ekonomi. Enligt uppgift från skogsvårdsstyrelserna inflöts under tiden 1924—1928 i medeltal för skogsvårdsstyrelse cirka 240 kronor om året; det högsta årliga genomsnittsbeloppet för en styrelse var något över 1,000 kronor.

Beträffande skogsvårdsstyrelsens kostnader för den nytillkomna uppgiften

har förut nämnts, huruledes ersättning bör utgå för den av styrelsen utövade uppsikten över de belånade skogarnas skötsel. Till denna verksamhet bör även hänföras verkställande av beslag, varför även därav föranledd kostnad skall ersättas. Vad beträffar beivran av överträdelse lär kunna förväntas, att hypoteksföreningarna i eget intresse utan kostnad ställa sina ombudsmän till förfogande för utförande av talan vid domstol.

I och med att den av lånsökanden medgivna regleringen av avverkningen befästs genom myndighets beslut, bör den bliva gällande även gent emot nya ägare till skogen. Ägarens bundenhet att iakttaga en god skogsskötsel kan dock ej betecknas som en gravation i vanlig mening. Det har därför ej ansetts nödigt att inordna beslutet därom såsom ett led i inteckningssystemet och att giva föreskriften en fristående ställning i förmanrättshänseende med prioritet räknad från tiden för dess tillkomst. Ändamålet kräver, att dess fortfarande giltighet göres beroende endast av huruvida hypoteksföreningens lån består och alltjämt häftar vid egendomen. Härigenom trädes ej deras rätt för nära, vilka innehava penninginteckningar i egendomen. Tvärtom kommer även dessa till godo, att skogsvärdet tryggas. Däremot skulle avverkningens reglerande kunna innebära ett ingrepp i en redan upplåten avverkningsrätt, och därför bör föreskriftens meddelande i sådant fall göras beroende av samtycke från rättens innehavare, varvid avseende ansetts böra fästas även vid avverkningsrätt som ej är intecknad. För köpare av belånad skogsmark och för dem som ämna förvärva avverkningsrätt är emellertid av intresse att äga kännedom om befintligheten av föreskrift. Visserligen kan vetskap om hypotekslånet ge dem anledning undersöka förhållandet. Och en försiktig spekulant torde ej, åtminstone där fråga är om ett större skogsvärde, försumma att hos skogsvårdsstyrelsen efterhöra huruvida skogen eller del därav ligger under avverkningsförbud eller om föreläggande om kulturåtgärder meddelats eller eljest beslut träffats, som kan inverka på deras intresse. Ur allmän rättssäkerhetssynpunkt har det emellertid ansetts nödigt göra föreskriften känd i den formen att densamma antecknas i inteckningsprotokollet och intages i gravationsbevis.

De anordningar till avverkningens reglerande, för vilka nu redogjorts, utgöra, enligt vår mening, en säker grund att bygga på vid primär belåning av skog. Vi vilja dock i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att vissa skogar ej lämpa sig för belåning i denna form. Här syftas på de egendomar, vilka endast äro försedda med skog till husbehov eller därutöver en obetydlighet till avsalu, kanske något hundratal kubikmeter virkesmassa. Onekligen ter sig säkerheten där icke lika god. Om en mindre nogräknad ägare, oaktat straffhotet, företar en rovhugning, kan nämligen en i förhållande till det hela avsevärdare virkesmassa avverkas och bortföras, innan beslagsåtgärd medhinner. Där endast husbehovsskog finnes, måste ägaren för övrigt hava en viss frihet i skogens utnyttjande, varför det torde vara olämpligt binda honom vid vissa avverk-

ningsnormer. Härutöver må nämnas, att skogens belåning i dessa fall komme att innebära blott en skäligen ringa ökning av egendomslånet. Utom det att här är fråga om skogar av mindre omfattning, tillkommer nämligen att särskild försiktighet måste iakttagas vid värderingen, på den grund att såväl vid taxering som eljest en viss benägenhet gör sig gällande att redan vid jordvärdets uppskattande fästa avseende vid förefintligheten av husbehovsskog.

Till en viss grad kommer nog frågan om de minsta skogarnas belåning att lösas av sig själv, då lånsökande i allmänhet ej torde vilja underkasta sig reglering av avverkningen för ernående av en blott obetydlig låneökning. Uppstå särskilda lånekostnader, te sig dessa ock proportionsvis större i nämnda fall. Å andra sidan är det just beträffande dessa lätt tänkbart, att skogslånen ej draga några extra kostnader, vare sig i samband med deras beviljande eller i årliga utgifter, utan kunna utlämnas på samma villkor som vanliga hypotekslån. Det har dock ej ansetts nödigt att i författingsväg uttryckligen fastställa ett visst minimum för belåningsbar skog, utan synes man med tillförsikt kunna åt hypoteks-föreningarna överlämna att antingen för sitt område bestämma dylikt minimum eller ock att från fall till fall bedöma när belåning kan vara tillräddig eller ej.

Av kreditgivarens risker för skogsvärdets nedgående till följd av naturhändelser är skogseld den ojämförligt betydelsefullaste; och det är tydligt, att ett ordnat brandförsäkringsväsende är en viktig betingelse för skogskreditens utveckling.

*Brand-
försäkring.*

Såsom tidigare nämnts, har i Norge brandförsäkring av skogen ej ansetts oundgänglig för dess belåning. Brandrisken torde där i stort sett vara något mindre än i vårt land dels på grund av att terrängen ofta försvårar en större spridning av elden, dels ock tack vare landets synnerligen väl utvecklade brandskyddssystem. Då skogsvärdet ej går alldeles om intet vid brand, torde en mycket försiktig belåning av oförsäkrad skog möjligen vara försvarad. Landkreditforeningen lämnar ej heller lån till mer än 30 % av värdet å dylik skog. Hypoteksbanken i Norge har ej fastslagit någon särskild lånebegränsning för dylikt fall, men å andra sidan må ihågkommas, att utnyttjandet av skogens kreditvärde där hålles nere, bland annat genom bestämmelsen om lånemaximum — högst 25,000 kronor för hemman.

Skogsbrandförsäkringen har i Norge vunnit allmän spridning tack vare den verksamhet Det norske gjensidige Skogsbrandförsäkringsselskap allt sedan dess stiftande år 1912 utövat. Bolaget, som även tagit sikte på brandskyddets utvecklande, har kunnat lämna en mycket billig försäkring. Sådär kan tagas å »klenskog» upp till i allmänhet 20 em. vid brösthöjd. Förutom en inträdesavgift erlägges en begynnelsepremie av i allmänhet 1 krona 25 öre för 1,000 kronors försäkringssumma. Efter fyra år ned-sättes premien till 1 krona och efter ytterligare fyra år till 60 öre.

I Finland har i lagen om hypoteksföreningar brandförsäkring uppställts som obligatoriskt villkor för skogsbelåning. Vid den hittills i Finland utövade skogsbelåningen, i Landfastighetsbanken, fordrades även försäkring. Brandrisken är förhållandevis stor i detta land med dess i de stora skogs-trakterna glesa bebyggelse och långa torrperioder. Skogsbrandförsäkring infördes 1914 och utövas genom ömsesidiga bolag. Försäkringspremierna beräknas efter mycket detaljerade normer. Landet är indelat i olika risk-områden. För de nordligare trakterna och de östra, såsom Karelen, äro premiesatserna mycket höga, medan de i vissa andra distrikt ställa sig jämförelsevis billiga.

I Sverige tog skogsbrandförsäkringen fart först i och med det initiativ, som år 1919 fattades av Sjö- och Brand-Försäkringsaktiebolaget Svenska Veritas, vilket bolag då upprättade särskild avdelning för denna sorts försäkring och utarbetade normer för verksamheten. Dess exempel följdes sedermera av det för ändamålet enkom bildade Skogsförsäkrings Aktiebolaget samt Försäkrings Aktiebolaget Skandia. Utom de nu nämnda, vilka utöva skogsbrandförsäkring i större skala, har på sistone även Försäkringsbolaget Göta, ömsesidigt, börjat ägna sig åt denna gren av försäkringsrörelsen och upprättat särskild avdelning för densamma. Jämväl Försäkrings Aktiebolaget Fylgia utövar i viss omfattning skogsbrandförsäkring.

Bolagen tillämpa för beräkning av försäkringspremierna enhetliga tariffer, vilka vid olika tillfällen jämkats och i synnerhet genom införande av åtskilliga rabatter nu kunna sägas vara så fördelaktiga, att de väl ägna sig som grund för en allmännare utbredning av skogsbrandförsäkringen. Tarifferna göra beträffande barrträd skillnad mellan plantskog (under 15 år), klenskog (under 15—20 cm. vid brösthöjd) och grovskog. Brandskadan är nämligen avsevärt större på yngre bestånd. Erfarenheten har visat, att brandskadad plantskog blir praktiskt taget värdelös. Även klenskogen förlorar i regel det mesta av sitt värde, medan skadan å grovskog blir jämförelsevis liten.

Vid premieberäkningen utgå tarifferna från en grundpremie, på vilken sedan rabatter av olika slag kunna åtnjutas. För grundpremierna är följande schema uppställt:

	Premie per 1,000 kr. försäkrings- summa.
1) <i>Lövskog</i> :	
Ren eller med högst 10 % inblandning av barrskog.....	kr. 0: 50
2) <i>Barrskog</i> :	
a) <i>Plantskog</i> eller klenskog med mer än $\frac{1}{3}$ av arealen övervägande plantskog	» 3: —
b) <i>Klenskog</i>	» 2: —
c) <i>Grovskog</i>	» 0: 50
d) <i>Skog i allmänhet</i> , innefattande blandning av klenskog och grovskog, dock minst 35 % av värdet utgörande grovskog och högst $\frac{1}{3}$ av arealen plantskog	» 1: 50

På grund av beståndsåldrarnas fördelning tillämpas i de flesta fall klen-skogspremien, 2 kronor, vid försäkring av all yngre skog, och i regel be-tingar försäkring av »skog i allmänhet» endast 1 krona i bruttopremie. Vissa förhöjningar tillämpas, där eldrisken är särskilt stor på grund av förefintligheten av järnväg, trafikled för vedeldande båt och dylikt, vidare vid försäkring av endast en del av skogsarealen och beträffande plantskog å ljungmark.

Å bruttopremien göras avdrag av olika slag. Bland annat för större areal. Är den försäkrade arealen minst 500 hektar eller är försäkrings-tagaren ansluten till förening, vars medlemmar hos en och samma anstalt försäkrat sammanlagt en areal av minst samma storlek, åtnjutes en rabatt av 5 %. Rabatten stiger för ännu större arealer efter viss skala upp till 25 % för minst 30,000 hektar. Detta avdrag står alltså till buds även för mindre skogsägare, då deras organisationer anmäla de anslutna med-lemmarnas arealer till försäkring. Medlemmar i Sveriges Skogsägareför-bund, Svenska Skogsvårdsföreningen, Norrlands Skogsvårdsförbund eller de olika länens skogsägareföreningar hava sålunda möjlighet att tillgodonjuta avdrag ända upp till 25 %.

Vidare göres avdrag för *självrisk*, nämligen om försäkringstagaren från-säger sig ersättningsrätt för skada, som i varje särskilt fall ej övergår mer än viss areal. Rabatten beräknas även här efter viss skala, från det en areal av 10 hektar undantages, i vilket fall 10 % rabatt utgår, och till en undantagen areal av 100 hektar, då 50 % rabatt åtnjutes. För-säkring med viss självrisk, s. k. katastrofförsäkring, är närmast avsedd för större skogsägare, vilka lätt kunna bära de jämförelsevis små förluster, varom här är fråga.

Avseende fästes även å särskild *trygghet* mot eldfara. Vid bevakning av skogvaktare eller om naturliga eller upphuggna brandgator finnas, lämnas exempelvis 5 % rabatt. Och ligger skogsmarken under bevakning från ett eller två brandtorn, åtnjutes i regel efter specialtarifiering 10 à 15 % rabatt.

Slutligen är att nämna en av *tid och betalningssätt* föranledd rabatt. För försäkring under fem eller tio år göres nämligen avdrag vid årlig premieinbetalning med 5 resp. 10 % och vid förutbetalning för motsva-rande tidsperioder 20 resp. 30 %.

Förutom de nu nämnda rabatterna kunna även andra efter special-tarifiering i varje särskilt fall beviljas, såsom för närhet till samhälle med brandkår, militärförläggning m. m.

Såsom synes har det beretts stora möjligheter att reducera brutto-premien. Netto hålla sig premierna för närvarande genomsnittligt i mellan 70 och 80 öre för 1 000 kronors försäkringssumma, varvid må beaktas, att försäkringarna huvudsakligen avse de yngre och ur brandsynpunkt riskablare bestånden. Ännu har ej den för anslutning till större skogs-ägareförening utgående rabatten hunnit komma till allmännare användning,

ej heller den först år 1928 införda rabatten för 10 års försäkring med årlig premieinbetalning. En icke obetydlig sänkning av genomsnittspremien är således att förvänta. Under sådana förhållanden kan vår skogsbrandförsäkring i billighet väl tåla jämförelse med den norska. Bland annat bör uppmärksammas, att hos oss nyssnämnda lägre premiesatser tillämpas redan från försäkringens tagande, medan i Norge den lägsta satsen, 60 öre, inträder först efter 8 år. Vår skogsbrandförsäkring har även under sin ännu korta levnad visat stort uppsving. Försäkringstagarnas antal är nu uppe i inemot 30 000. Den försäkrade arealen utgör ungefärligen 3 500 000 hektar, och sammanlagda försäkringssumman uppgår till närmare 800 miljoner kronor.

I belysning av vad nu sagts är skogens försäkrande mot brandskada, i likhet med brandförsäkring av byggnader, att betrakta som en naturlig säkerhetsåtgärd, vilken varje förständig skogsägare bör vidtaga. Försäkringens betydelse ur creditsynpunkt gestaltar sig ju i viss mån olika allt efter hur högt skogen belånas. Vi hava ej ansett oss böra vid fastställandet av lånegränsen göra skillnad mellan jord och skog, och det är då uppenbart, att skogens försäkrande måste uppställas som ofrånkomligt villkor för skogslåns beviljande. Det har ej heller syntts lämpligt att härifrån göra undantag för mycket låga lån och att såmedelst undandraga krediten den styrka, som skulle ligga däri att man utåt, gent emot hypoteksbankens förläggare, oreserverat kunde för all belånad skog utfästa trygghet mot brandfara. Icke sällan läser skogen redan vara försäkrad, då lån sökes, och i alla händelser är kostnaden därför numera sådan, att man i det närmaste kan bortse från den. I likhet med försäkring av åbyggnader är den givetvis ej att betrakta som lånekostnad.

Med de rika möjligheter gällande normer lämna till att lämpa försäringen efter omständigheterna vore det oklokt att närmare fastställa för skogslån godtagbar försäkringsform. Åt hypoteksföreningen bör överlämnas att bedöma huruvida viss tagen försäkring kan anses utgöra nöjaktig trygghet för lånet. Är skogen ej försäkrad, när lån sökes, bör lämpligen försäkringen ordnas efter samråd med hypoteksföreningen. Man har då ock i den för lånet utförda uppskattningen av skogsvärdet en god grund för bestämmande av försäkringsbeloppet. Troligtvis kommer försäkring av »skog i allmänhet» att bli en ofta anlitad form i lånefallen. Ur creditsynpunkt synes intet vara att erinra mot att försäkringssumman inskränkes till det värde, vartill skogen belånas, och det torde ej heller finnas anledning motsätta sig att i vissa fall skogsägaren påtar sig en efter skogens omfattning lämpad mindre självrisk. Härigenom skulle skogsägaren beredas avsevärd lättnad i försäkringskostnaderna.

Hypoteksföreningen bör tillförbinda låntagaren att hålla försäkringen vid makt, intill dess det för den växande skogen beräknade lånebeloppet slutamorterats, och även förbehålla sig viss rätt till den vid brandskada utgående ersättningen. Mot risken att ny ägare till skogen ej övertar tidigare

ägarens personliga förbindelser kan föreningen till en viss grad skydda sig genom att använda sin rätt att för dylikt fall uppsäga lånet. Full trygghet i nu berörda hänseenden ernås dock ej utan samarbete med vederbörande försäkringsgivare. Enligt vad vi inhämtat äro försäkringsanstalterna villiga avlämna en ansvarsförbindelse, varigenom de åtaga sig att, så vitt långgivarens rätt angår, hålla försäkringen vid makt och alltså fortfarande stå för brandrisk under sex veckor efter det långgivaren av anstalten erhållit underrättelse att försäkringen icke förnyats. Långgivaren skulle då ej behöva ägna någon omtanke åt försäkringens förnyande, förrän han erhållit skriftlig underrättelse att förnyelsepremien ej erlagts. Och han har därefter rundlig tid på sig att förmå låntagaren betala premien eller att på annat sätt tillgodose sitt intresse. Anstalterna förbinda sig ock att, i händelse brandskadeersättning utgår, tillvarataga långgivarens intresse.

Något särskilt skydd mot skada å skogen av annan orsak än brand, såsom genom storm, snöbrott, insektsvärjning och dylikt, synes ej erforderligt vid den måttliga belåning, varom här är fråga. Möjligtvis kan ifrågasättas, att hypoteksföreningen bör förbehålla sig rätt till en mot skadan avvägd inbetalning å lånet, därest skadan skulle taga osedvanliga proportioner.

Det är av stor vikt, att skogens värdering normeras på ett enkelt och lättfattligt sätt och att extra kostnader för densamma så långt möjligt undvikas. Framför allt måste tillses, att uppskattningen blir tillförlitlig och att värdet bestämmes med tillbörlig försiktighet.

Värdering.

Skogsvårdsstyrelsernas kommitté byggde, som tidigare nämnts, på de vid fastighetstaxering tillämpade grunderna. Utan tvekan ansluta vi oss till deras mening. Taxeringsgrunderna äro som inkom gjorda för de anspråk och synpunkter, vilka särskilt göra sig gällande vid den långtidiga krediten. Det vid taxeringen avgörande är den avkastning, som kan för framtiden påräknas under förutsättning att skogsbruket bedrivs efter rationella grunder. Det är alltså icke direkt saluvärdet, ett tillfälligtvis förefintligt högt »slaktvärde», som man vill träffa, utan det kapitaliserade värdet av den avkastning, som skogen anses kunna ge på lång sikt, eller, om man så vill uttrycka det, produktionens stadigvarande förräntningsförmåga. Det är uppenbarligen just en sådan måttstock, som bör användas vid långtidig kredit å skog, som i samband med belåningen lägges under uthållig vård.

Men än mer. Flera skäl tala för att ej blott följa grunderna för taxering utan ock begagna det därvid framkomna resultatet och göra detta till en övre gräns för det belåningsvärde, som må fastställas för skogen. Detsamma bör då ock gälla marken, under förutsättning att även den växande skogen belånas, d. v. s. då hela produktionsmedlet lägges till grund för krediten. Ty markens värdering sammanhänger på det allra

intimaste med skogens och kan ej lämpligen brytas ut ur det system, som tillämpas för den senares uppskattning.

För närvarande gäller vid belåning hos hypoteksförening, att en egenoms belåningsvärde bestämmes antingen efter dess taxeringsvärde (jordbruksvärdet) eller efter hypoteksvärdering. Det värde, som framkommit vid det ena eller andra anlitade tillvägagångssättet, får ej överskridas. Hypoteksvärdering kommer i regel till användning endast då ett högre belåningsvärde förväntas kunna härigenom ernås. Författningen fastslår i detta fall icke någon bestämd maximigräns, utan det tillkommer hypoteksinstitutionen själv att i viss ordning uppgöra de tariffer, vilka skola följas. Häremot är intet som helst att erinra. Erfarenheten har nogsamnt visat, att den frihet, som i berörda hänseende lämnats institutionen, handhafts med största omsikt och ansvar. Och någon anledning att förvänta sig annat beträffande skogens värdering finnes ej. Då likvisst föreslås att uttryckligen binda skogsvärderingen vid en fast övre gräns, sker detta med tanke på den inverkan det nya kreditföremålets inordnande i institutionens rörelse i annat fall kunde medföra beträffande hypoteksbankens inlåning. Hur man än värnar om skogspanten, kunde måhända ej helt undvikas att hos den obligationsköpande allmänhet, som ej vore fullt insatt i förhållandena, en viss misstro, åtminstone till en början, yppade sig mot belåning av växande skog utan ett redan i författningen uttryckligen fastställt maximum i värdesättningen. Man må visserligen ej överdriva farhågan. Törhända komme den att visa sig alldeles ogrundad. För institutionens verksamhet är emellertid även en mindre rubbning av inlåningsvillkoren en mycket ömtålig sak, varför det ligger vikt uppå att ingenting försummas till förebyggande av en dylik verkan. Framför allt är försiktighet på sin plats, då det gäller en i vårt land ännu oprövad kredit. Från denna synpunkt sett kommer det uppenbarligen att innebära ett kraftigt stöd, om man kan åberopa att vid belåning av skog denna jämte skogsmarken aldrig kan upptas till högre värde än det vid fastighetstaxeringen åsatta, ett värde som sedan gammalt i allmänhetens medvetande framstått såsom den trygga utgångspunkten för bestämmande av all fastighetskredit. Göres denna begränsning, anse vi — men också endast för sådant fall — skogskrediten kunna infogas i hypoteksinstitutionens rörelse utan att man behöver hålla den isär från den övriga låneverksamheten och göra en ur andra synpunkter oläglig uppdelning av rörelsen i två skilda grenar.

Fastslås taxeringsvärdet som maximum, blir värderingen tydligtvis i hög grad förenklad. Härmed vare ej sagt, att å andra sidan detta värde kan utan vidare användas. Icke heller vid den hittills utövade jordbelåningen godtages taxeringsvärdet kritiklöst. Men man har vid uppskattningen ett redan uträknat värde att utgå ifrån och känner de faktorer, vilka legat till grund för detta värde. Hypoteksföreningen kan nöja sig med att kontrollera dessa faktorer; en i grunden ny värdering,

jämförlig med en vanlig hypoteksvärdering, behöver ej komma i fråga, och man kan undvara särskilda för skogen uppställda detaljerade värderingsnormer. Värderingen blir snabb, enkel och billig. Den blir ock lättfattlig för lånsökandena, vilka härigenom beredas den ingalunda oväsentliga fördelen att själva kunna på förhand ungefärligen bedöma vad det i avseende å ökade lånemöjligheter för dem innebär att låta inräkna jämväl växande skogen i belåningen.

Ehuru således bör fasthållas, att taxeringsvärdet endast är att betrakta som ett maximum, finnes dock anledning förmoda att taxeringsresultatet i allmänhet skall visa sig godtagbart som belåningsvärde. Det torde vara ostridigt, att skogens taxeringsvärde som oftast håller sig under, i vissa fall betydligt under marknadsvärdet. Detta får sin förklaring först och främst i själva taxeringsmetoden, som ju, enligt vad nyss påpekats, söker träffa skogens värde vid uthålligt bruk. Och denna anledning till det låga taxeringsvärdet kommer alltså att bestå så länge nuvarande taxeringsgrunder gälla. Till nu berörda förhållande bidrar även det avdrag av 25 %, som å avkastningens bruttovärde schablonmässigt göres för vissa beräknade kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, kulturer med mera. Detta avdrag torde beträffande mindre skogar ej motsvaras av ägarens verkliga kostnader. Vad som å dylika fastigheter ägnas åt skogens skötsel sker i regel med skogsvårdsstyrelsens bistånd. Å stora skogar med egen förvaltning torde däremot kostnaderna ungefärligen uppgå till det beräknade avdraget. Helt visst har man även för erhållande av ett relativt gott skatteunderlag av stadigvarande karaktär och såsom en uppmuntran till god skogsskötsel ävensom till förekommande av virkesutdrivning av skattehänsyn strävat att hålla markvärdet högt i förhållande till skogsvärdet. Relativa skogstillgången torde i regel vara lågt beräknad, och man lär även kunna påstå, att försiktighet iakttages vid bonitetens uppskattande. Som ett allmänt omdöme om de senaste allmänna fastighetstaxeringarna lär man därför kunna säga, att äldre skog ganska regelmässigt taxerats under saluvärdet och att endast undantagsvis — och i så fall vid mycket låg relativ skogstillgång — den yngre skogen upptagits över det i allmänna marknaden gällande priset.

Det är därför vår övertygelse, att taxeringsresultatet i ett stort antal belåningsfall kan godkännas och att hypoteksföreningarna i detta värde få en försiktig och säker grund för sin utlåning. Ännu råder en viss ojämnhet i taxeringen å olika orter, men med allt det arbete som nedlägges för att få enhetlig tillämpning till stånd kommer förfarandet helt säkert att allt mer vinna i stadga och tillförlitlighet.

Kontroll å taxeringsvärdet kan vid belåning av jord, utan undersökning på marken, ske med ledning av förefintliga handlingar, tillgängliga upplysningar och med kännedom om förhållandena på orten. Till en viss grad kan tillvägagångssättet bli detsamma vid undersökningen av de faktorer, vilka tillsammans grunda skogsvärdet. Så är fallet beträffande areal-

uppgiften. Tillräcklig kännedom om ortsförhållandena finnes ock för bedömande av rotprisets skälighet. Härutinnan må för övrigt bemärkas, att rotpriset bestämmes efter så noggranna förundersökningar och överläggningar att man med tillförsikt kan utan vidare prövning bygga på taxeringsuppgiften. Även kan man utgå från att den som regel måttliga siffran för boniteten skall kunna godtagas. Skulle i något fall en påfallande hög siffra vara upptagen, bör dock anledningen härtill undersökas.

Vad åter angår bedömandet av relativa skogstillgången måste alltid förutsättas en något noggrannare kontroll, innan lån beviljas. Anledningen härtill är ej att söka i något med taxeringsförfarandet sammanhängande förhållande. Tvärtom iakttages, enligt vad förut påpekats, stor försiktighet vid denna faktors bedömande, i synnerhet beträffande äldre skog. Men relativa skogstillgången är av naturliga skäl en ganska föränderlig faktor och kan tilläventyrs hava avsevärt nedgått efter taxeringens verkställande. Främst är att beakta avverkning, som företagits i en omfattning betydligt överskridande tillväxtförmågan, men därjämte kan ju undantagsvis även annat komma i betraktande, exempelvis brand. Såsom en första åtgärd för utrönande huru härmed förhåller sig kan lämpligen ett frågeformulär föreläggas lånsökanden till besvarande. Och det skulle sannolikt i de flesta fall visa sig nog härmed. Av principiella skäl och för att utåt giva den nya krediten tillbörlig styrka har det emellertid ansetts nödigt fasthålla vid att skogen, just med hänsyn till möjlig nedgång i relativa skogstillgången, alltid skall hava besetts, innan lån å densamma beviljas.

I allmänhet torde frågan kunna lösas på ett enkelt sätt. Länsskogvaktarna beresa tämligen regelbundet sina distrikt och hava väl reda på vad som där händer och sker. De äga god kännedom om verkställda avverkningar, hava som oftast själva gjort utstämplingarna och kunna på ett ungefär säga huruvida avverkningarna sträckts utöver tillväxten. För hypoteksföreningen skulle det således i många fall bliva tillräckligt med ett skrivet besked från länsskogvaktaren, att vad skogstillgången beträffar någon nämnvärd ändring ej inträffat sedan taxeringens verkställande.

Kan emellertid länsskogvaktaren ej lämna bestämd upplysning, råder tvekan om hur det förhåller sig med omfattningen av avverkningarna på senare tid eller kan länsskogvaktaren direkt uppge, att desamma bedrivits i sådan skala, att skogstillgången nämnvärt nedgått, måste uppenbarligen en kontrollvärdering ske. Den tanken har framkastats, att härför skulle kunna anlitas skogsvårdsstyrelsens bistånd. Vi hava dock icke ansett oss böra ifrågasätta dess medverkan för en uppgift, vilken liksom denna delvis är av ekonomisk art och så till vida ligger vid sidan av styrelsens vanliga verksamhetsfält. Dess bättre är en dylik anordning icke heller nödvändig. Det gäller här ej en regelrätt taxering av skogen, en nyvärdering, utan kontroll och eventuellt jämkning av en viss faktor för värdets uträknande.

Detta uppdrag kan lämpligen lämnas åt någon av hypoteksföreningens värderingsmän i orten. Att kräva två värderingsmän liksom vid vanliga hypoteksvärderingar synes med hänsyn till uppgiftens begränsade vidd överflödigt. I regel torde i de skogrikare provinserna hypoteksföreningarnas värderingsmän besitta den grad av skoglig erfarenhet, som för här nämnda ändamål må vara behövlig, och i varje fall bör förening, där skogsbelåningen tar större omfattning, se till att densamma äger tillgång till skogsvana värderingsmän. Måhända kunde det någon gång beträffande mycket stora skogsarealer och där förhållandena äro mera svårbedömbara finnas lämpligt att för ändamålet anlita fackligt utbildad person. Kostnaden bleve i alla händelser rätt begränsad, då i dylika fall skogskartor eller skogstaxeringar ofta finnas tillgängliga, vilket i hög grad underlättar och förbilligar arbetet.

Kostnad för värderingsman bör uttagas av lånsökanden. Skall skogens skötsel i och för belåningen regleras på ett sådant sätt, att avverkningsmöjligheterna först måste uppskattas, och anlitas för uppdraget särskild fackman, bör uppmärksammas, att vid detta arbetes utförande samtidigt erhålles den kontroll, som kan visa sig önskelig för värderingen, varför extra kostnad för värderingen i sådant fall ej uppstår. Likaså må framhållas, att om länskogvaktaren visserligen känner till den skog, varom fråga är, men anser sig icke kunna genast meddela någon upplysning om densamma på den grund att han ej under det sista året gått över den, det likvisst kan bliva obehövt att ditsända en värderingsman, exempelvis i det fall att länskogvaktaren i och för avverkningsuppskattning ändock har att bege sig till platsen.

Av det anförda torde framgå, att man med taxeringsvärdet till utgångspunkt och samtidigt maximum vid belåningsvärdets bestämmande tillgodoser de krav, som med skäl kunna ställas å såväl enkelhet som trygghet vid värderingen. I det förra hänseendet må sammanfattningsvis betonas, att värderingen sker i form av en kontroll av taxeringsvärdet, en kontroll, som i det mesta utföres på samma sätt som vid belåning av jord, endast med den avvikelser att hypoteksföreningen alltid skall göra sig underlättad om eventuella nämnvärda ändringar i skogstillgången efter senaste taxering, att upplysning härom i allmänhet torde kunna erhållas utan särskilt för detta ändamål företaget besök på platsen samt att, även där sådant blir nödvändigt, likvisst en fullständig hypoteksvärdering i vanlig mening icke behöver ifrågakomma.

Slutligen må i detta sammanhang än en gång erinras om den begränsning i skogsmarksbelåningen, som iakttas av Norrlands och Gävle-Dala hypoteksföreningar. Dessa föreningar inräkna ej skogsmarken i belåningsvärdet till mer än viss andel av inägornas värde. Då skogsvärdet genom särskilda åtgärder tryggas, bortfalla uppenbarligen alla skäl för denna begränsning, varför man har att förvänta sig, att nämnda föreningar såsom en första självfallen åtgärd i och med skogsbelåningens införande upphäva sina härom meddelade föreskrifter.

Då skogskrediten skall fogas in i hypoteksinstitutionens rörelse, måste göras klart vilken ställning den bör där intaga. Å ena sidan bör fasthållas, att den nya verksamheten ej får ogynnsamt påverka inlåningsvillkoren för de vanliga jordbrukslånen eller eljest träda deras intresse för nära, vilka ej hava anledning begagna sig av den ökade kreditmöjligheten, men å andra sidan bör i strävan att nå detta mål i görligaste mån undvikas åtgärder, vilka kunna äventyra de med skogskreditens inordnande under institutionen åsyftade fördelarna.

Under övertagande har varit att hålla alla egendomslån, för vilkas beviljande hänsyn tagits till jämväl skogsvärdet, bokföringsmässigt skilda från den övriga verksamheten som en särskild avdelning. För denna skulle då uppläggas en särskild obligationsserie, och i varje avdelning uppkomna överskott skulle hållas isär under skilda fonder. En särskild av staten tillhandahållen grundfond skulle uppläggas för skogsavdelningen. Varje avdelning skulle i första hand med sina fonder och med anlåtande av de till densamma hörande delägarnas personliga ansvarighet bestrida därinom till äventyrs uppkomna förluster, men skulle, om en avdelning ej kunde såmedelst infria sina förbindelser, den andra i sista hand träda in, dock endast med sina reserverade medel.

En sådan anordning skulle emellertid medföra uppenbara olägenheter, delvis av samma art som de tidigare påpekade, för den händelse skogskrediten bleve organiserad som ett särskilt företag. Bland annat kunde befaras att, om hypoteksbanken förde i handeln obligationer av skilda slag, detta skulle vara ägnat att i viss mån oroa den icke initierade obligationsköpande allmänheten. Och då skillnaden mellan obligationerna hänförde sig till säkerhetens beskaffenhet, skulle köparen osökt inges den — det måste bestämt sägas — alldeles oriktiga tanken, att den nya typen vore av sekunda art, och därför hålla sig till den gamla eller i annat fall påfordra förmånligare kurs. Alldeles ogrundad är icke ens en farhåga, att bristande kännedom om innebörden av systemet med två tämligen jämbördiga typer och ovisshet om skillnaden i valör kunde i någon mån hämma benägenheten att över huvud placera medel i hypoteksbankens obligationer. Ganska säkert är, att skogslånen komme att betinga en något dyrare ränta än de andra, och skillnaden skulle, även om den vore jämförelsevis ringa, bliva rätt kännbar på grund av att hela lånet, ända från botten, skulle drabbas av den högre räntan, alltså ej endast den låneandel, som belöper på skogsvärdet. Då härtill komme, att förvaltningsbidragen sannolikt bleve högre inom skogsavdelningen, som ej kunde beräknas på lång tid hinna samla några avsevärdare fonder, skulle de sämre lånevillkoren i många fall göra en med skogens belåning avsedd låneökning allt för dyrköpt och därigenom motverka anslutningen till den nya avdelningen. Skogsbelåningens avskiljande skulle ock vålla en del besvär och komplikationer med särskild bokföring för in- och utlåning samt reserveringar, fördelning av administrationskostnaderna, omsättning och överföring av lån från en avdelning till annan och dylikt.

Systemet med två avdelningar skulle sålunda ensidigt tillgodose blott ena sidans intresse, men skogskrediten bleve lidande därpå. Och sloge man en gång in på denna väg, bleve differentieringen mellan jord- och skogslån fastlåst. Det bleve ganska svårt att göra sig fri därifrån, när den tid — som vi tro — kommer, då skogens inräknande i egendomsvärdet betraktas som en fullt naturlig sak.

Dessbättre torde frågan, utan förbiseende av berättigade intressen, kunna lösas med enklare medel. Först och främst må ihåggkommas, att här ej är fråga om blott och bart en ökning av belåningen å egendomsvärdet. Med beaktande av de föreslagna säkerhetsåtgärderna för skogens vidmakthållande måste sägas, att i och med belåningen även egendomens värde som säkerhet ökats, enär man i annat fall vid eventuell indrivning av lånet endast kunnat räkna med det reducerade värdet av en mycket hårt åtgången skog. Och med avverkningens reglerande erhålles förvissning om en för annuiteternas fullgörande säker avkastning från skogen, som åtminstone för närvarande förräntar sig bättre än jorden. Om belåningen dessutom, på sätt vi tänkt, icke kan grundas på en värdesättning utan synbar begränsning men sker efter den för obligationsköparen klara och lättfattliga linjen, att skogsmark och skog må uppskattas till högst taxeringsvärdet, då äro vi övertygade, att skogskrediten kan direkt fogas in såsom en del av den nuvarande egendomsbelåningen utan att några som helst ogynnsamma verkningar utåt komma att förspåras. Fördelarna äro påtagliga. Man undviker dubbla obligationsserier och olägenheterna med den genomgående klyvning av rörelsen, som den först framkastade anordningen skulle innebära. Delägare, vilka önska belåna även skogen, kunna utan omgång eller omflyttning få sina gamla lån utökade, och nya lån bliva inordnade i de vanliga serierna och typerna samt kunna utlämnas på enahanda villkor som andra lån i avseende å ränta och förvaltningsbidrag.

Då sålunda de å växande skog lämnade lånen ansetts kunna ges en med andra lån i stort sett jämställd plats, synes försiktigheten dock bjuda, att vissa åtgärder vidtagas dels till ytterligare stärkande av hypoteksinstitutionens ställning, dels ock till iakttagande av de delägars intresse, vilka ej begagna sig av den nya kreditmöjligheten.

I förra hänseendet hava vi ansett oss böra föreslå viss begränsning av obligationsutgivningen i förhållande till grundfondens storlek, vidare ökning av denna samt föreskrift om ställande av säkerhet i botteninteckning såsom obligatoriskt villkor för låns beviljande. Dessa åtgärder hava i lika mån betydelse för den höjning av lånegränsen, som vi ämna föreslå, men torde redogörelse för dem lämpligen böra lämnas i detta sammanhang.

För närvarande finnes icke någon viss relation fastställd mellan grundfonden och summan av utelöpande obligationer. Otvivelaktigt är det dock en styrka, i synnerhet då den utländska marknaden anlitas, att gent emot obligationsköparna kunna åberopa att statsgarantien alltid uppgår till minst

en viss kvotdel av hypoteksbankens förbindelser. Tider kunna komma, då bankens omsättning nått en sådan omfattning, att den ursprungliga grundfondens betydelse som säkerhet för obligationerna skulle proportionsvis förefalla skäligen ringa. Under vissa förhållanden kan en mycket snabb ökning i omsättningen inträffa. Vår egen tid har i andra länder haft att visa exempel härpå, då en kraftig sänkning av penningvärdet och en därav beroende ökning i egendomarnas siffermässigt uttryckta värden möjliggjort en hastig ökning av egendomslånens belopp. För kreditens förläggare är vissheten om en dess begränsning i förhållande till grundfonden avgjort ett trygghetsmoment. Bestämmelser härom hava ock i vårt land lämnats beträffande andra med statsgaranti försedda kreditanstalter såsom konungariket Sveriges stadshypotekskassa och de nyligen inrättade Svenska skeppshypotekskassan och Svenska bostadskreditkassan. Det har syntts önskvärt på detta sätt reglera även hypoteksbankens omsättning. Lämpligen kan därvid användas samma norm som för de två sistnämnda kreditanstalterna eller att de utelöpande obligationerna ej må vid något tillfälle uppgå till mera än tio gånger beloppet av grundfonden.

Redan av nyssnämnda skäl skulle tarvas en ökning av hypoteksbankens nuvarande grundfond. Denna har stått i oförändrat belopp sedan år 1890 och utgör 30 miljoner kronor, medan de vid 1928 års utgång utelöpande obligationerna uppgingo till sammanlagt närmare 370 miljoner kronor. Förslagsvis har tänkts en ökning av grundfonden med ytterligare 30 miljoner kronor. Detta belopp kan möjligen framstå såsom under en tid framåt väl högt i förhållande till bankens omslutning. Men utom det att beloppet bör lämna viss marginal för ökad utlåning och att en extra sådan är att vänta i anledning av skogsbelåningsens införande och även i någon mån genom belåningsgränsens höjande, är det av vikt att just under den första tiden av den nya, ännu oprövade kreditverksamhetens utövande grundfonden intar en särskilt stark ställning i förhållande till omslutningen, intill dess en till äventyrs sig yppande tvekan rörande skogsbelåningen hunnit övervinnas och skogens värde som kreditobjekt mera trängt in i det allmänna medvetandet.

Förordningen rörande hypoteksföreningarna utgår ifrån att de in-teckningar inom halva egendomsvärdet, vilka ställas som säkerhet för hypoteksbankens förbindelser, skola i allmänhet utgöra första in-teckning i egendomen. Men det medges dock, att hypotekslån beviljas mot säkerhet av in-teckning, som i förmånsrätten ligger efter annan in-teckning. Något formellt hinder föreligger ej att lämna lån mot in-teckning, liggande exempelvis mellan 40 och 50 % av egendomsvärdet. Visserligen förekommer det faktiskt endast i rena undantagsfall, att säkerheten ej utgöres av bottenin-teckning, men det synes dock vara en svaghet, utåt sett, att sådan in-teckningssäkerhet icke uttryckligen fordras. Intresset att få i enstaka fall släppa efter på kravet betyder föga i jämförelse med förmånen att kunna utan reservation garantera obligationsinnehavarna säkerhet av första

inteckning. En ändring av författningen härutinnan synes under alla förhållanden lämplig, men den blir i synnerhet påkallad i samband med en utvidgning av belåningsmöjligheterna.

Förut har berörts, hurusom skogsbelåningens införande torde påkalla en viss reglering även av de interna förhållandena inom hypoteksinstitutionen. I stort sett skulle enligt vårt förslag skogsbelånande delägare inta samma ställning som övriga delägare. Sålunda skulle de erhålla lånen på enahanda villkor, och avkastningen av hypoteksbankens och föreningarnas nu samlade eller blivande fonder skulle i lika mån komma dem till godo i form av lättnader i låneutgifterna. Däremot har i deras intresse, vilka ej belåna mer än jorden, ansetts böra göras en viss åtskillnad beträffande fördelningen av ansvaret för institutionens förbindelser, i den oförmodade händelse att för dessas fullgörande en utredning inom institutionen skulle bli erforderlig.

Hypoteksbanken och föreningarna med alla deras delägare svara för bankens förbindelser. Uppstå hos någon förening förluster, blir ordningen för deras täckande i korta huvuddrag den, att i första hand anlitas av föreningen samlade fonder och därefter delägarnas personliga ansvarighet. Skulle föreningen likvisst ej kunna fullgöra sina förbindelser, tas hypoteksbankens reserverade medel i anspråk. Och i mån de ej förslå, kommer ordningen till övriga hypoteksföreningar med deras fonder och delägarnas personliga ansvar. I sista hand anlitas den av staten lämnade grundfonden.

I detta schema skulle betingas vissa avvikelser, när förlust inträffat å lån, som beviljats å egendom tillika med den därå växande skogen. Här åsyftas dock ej all förlust, som kan uppkomma å ett dylikt egendoms lån utan endast den, som orsakats därav att lånet genom skogens inräknande i egendomsvärdet lämnats till högre belopp än eljest kunnat ske. För sådan förlust har ansetts icke böra utkrävas personligt ansvar av de delägare, som själva ej belånat sin skog. Vidare synes sistnämnda grupp av delägare kunna med fog göra gällande att de fonder, vilka hopsparats före skogsbelåningens införande, visserligen ej undantagas, men hållas i efterhand sålunda att de ställas till förfogande för täckande endast av den brist, som kvarstår, efter det uttaxering å de skogsbelånande delägarna skett. Likaså har en viss särställning ansetts böra beredas hypoteksförening, som ej alls utövar skogsbelåning. Om nämligen banken måste på grund av brist, uppkommen av nyssnämnda anledning, göra uttaxering å föreningarna, synes förening, som nu nämnts, hava berättigat anspråk att få stå i efterhand, intill dess det visat sig att övriga föreningar ej kunna helt fullgöra inbetalningen. Möjligt är, att förening med skogfattigt distrikt, till exempel den skånska, ej får anledning befatta sig med den nya verksamheten. Än vidare har den nytillkomna delen av grundfonden tänkts kunna tas i anspråk för omnämnda slags förlust, innan man för ändamålet förfogar över bankens och, efter uttaxering, över hypoteksföreningarnas äldre fonder, d. v. s. de som bildats före skogsbelåningens införande.

Ansvar för förluster av den art, varom här är fråga, skulle sålunda fördelas på följande sätt. Föreningen, i vilka förlusterna uppstå, anlitar först de nya fonderna, tillkomna efter skogsbelånings införande. Där- efter sker uttaxering å de skogsbelånande delägarna och i sista hand be- gagnas de äldre fonderna. Återstående brist täckes med bankens nya fonder och, om så erfordras, av övriga skogsbelånande föreningar med deras nya fonder och med anlitan- de av de skogsbelånande delägarnas personliga ansvarighet. Skulle ändock brist kvarstå, tas den nytillkomna andelen av grundfonden i anspråk. Men skulle ej ens den förslå, kommer turen till först bankens och sedan sistnämnda skogsbelånande föreningars äldre fon- der. Sist i ordningen stå fonderna hos förening, som ej utövar skogs- belåning, samt återstående del av grundfonden.

Hela frågan om ansvarsfördelningen har blott teoretiskt intresse. Det är helt enkelt otänkbart att detta schema kunde i verkligheten komma att rullas upp; och det skulle därför, enligt vår mening, icke vara för- enat med någon våda att även i förevarande hänseende likställa jord- och skogsbelåningen. Då i så fall emellertid kan från vissa delägaregrupper förväntas den anmärkningen, att de rättvisligen icke böra påtvingas annat ansvar än det de iklätt sig vid sitt inträde som delägare eller ansvar för annan art av belåning än de själva begagna sig av, har en differentiering av ansvaret ansetts böra göras. Något men kan därmed ej åsamkas skogs- belåningen och dess kunder, enär anordningen, som sagt, saknar varje som helst praktisk betydelse.

Under förutsättning att skogskrediten ordnas på det här föreslagna sät- tet, skulle densamma kunna lämnas på utomordentligt gynnsamma villkor. I årliga utgifter skulle utgå ränta och förvaltningsbidrag med samma be- lopp som för andra hypotekslån. Den effektiva räntan har på senare tiden uppgått till mellan 4,60 och 4,65 %. Förvaltningsbidrag till hypo- teksbanken har sedan några år ej utgått, och även ett par hypoteksför- eningar debitera ej dylikt bidrag för de numera vanligaste lånetyperna. Eljest belöpa sig förvaltningsbidragen till föreningarna för de vanliga lånetyperna i regel till 1 promille. Utöver ränta och förvaltningsbidrag skulle för skogslånen tillkomma kostnad för övervakning. Möjligen med- för i en del län övervakningen under vissa förhållanden ej någon kost- nad. Men där ersättning kommer i fråga, torde den i allmänhet inskränka sig till ett mindre belopp, 10 till 15 kronor, för större skogsarealer eller i svårbedömda fall möjligen något mer. Andra årliga utgifter för skogs- lånen vore ej att räkna med. Amortering, vanligen $\frac{1}{2}$ %, och brand- försäkringspremier äro ej att hänföra hit.

Eventuella engångskostnader i samband med skogslåns beviljande avse uppskattning av avverkningsmöjligheterna och värdering, men dessa kost- nader torde ofta kunna undvikas. Erfordras emellertid undersökning i förra hänseendet, lär dylik med anlitan- de av biträde från skogsvårdssty- relsen kunna verkställas för en relativt obetydlig kostnad, och erhöles

därmed samtidigt den syn på marken, som eventuellt bleve behöflig i och för värderingen. I de undantagsfall, då biträde av särskilt anlita dackman ansåges påkallad, bleve kostnaden större, i regel dock mindre än utgiften för vanlig hypoteksvärdering, och skulle för denna kostnad samtidigt erhållas behöfliga uppgifter i båda de nyssnämnda hänseendena.

Att förutspå något om skogskreditens blivande användning är givetvis en vansklig uppgift. Och det är ju i och för sig intet önskvärt att den skall behöva flitigt tas i anspråk. Men vi tro, att krediten, på sätt den här tänkts ordnad, kommer till verklig hjälp och blir lätt tillgänglig i alla de fall, där den behövs. Dess betydelse för rena skogsfastigheter, som ju hittills ej kunnat med fördel belånas, är uppenbar. Även för jordbruks-egendomar, försedda med nämnvärd skog, kan den innebära en avsevärd ökning i kreditmöjligheterna. De med taxeringsvärdets uppdelning förknippade olägenheterna bortfalla, då taxeringsvärdet skulle nu kunna obeskuret läggas till grund för belåningen. Den av nyssnämnda förhållande orsakade åtstramningen av hypotekskrediten har varit rätt besvärande för hypoteksföreningarna, och de hava onekligen intagit en ganska ömtålig ställning gent emot det ofta påkommande behovet av högre lån. Vid hypoteksvärdering har man varit mindre bunden; och det är nog så, att önskemålet att kunna i görligaste mån tillfredsställa rimliga krav på kredit i en del fall lett till väl hård pressning av tarifferna. Med skogskreditens införande befrias föreningarna från sitt dilemma, och man har all anledning förvänta, att de härefter skola allmänt övergå till den nya formen för skogsbrukskredit i alla de fall, där den över huvud lämpar sig. Att viss försiktighet bör iakttas i avseende å de allra minsta skogarna har tidigare nämnts. Beträffande eljest skogskreditens praktiska tillämpning hava vi ej kunnat göra mer än ange grundlinjerna. Det är erfarenheten som skall fylla ut dem, och man får förvänta att hypoteksföreningarna, intill dess sådan vunnits, skola gå varligt fram.

Höjning av belåningsgränsen.

Vid bedömandet av huruvida en höjning av belåningsgränsen inom hypoteksföreningarna kan tillrådas, är det huvudsakligen två synpunkter, vilka böra beaktas. Den ena gäller frågan om höjningen skulle i nämnvärd grad öka föreningarnas och deras delägars risk för förluster. Och den andra avser det därmed sammanhängande spörsmålet, huruvida krediten kan efter höjningen erhållas på ungefär lika goda villkor som förut.

Då 1921 års fastighetskreditsakkunniga ansågo sig böra föreslå en höjning av belåningsgränsen från 50 till 60 % av egendomsvärdet, åberopade de i förra hänseendet, att egendomsvärdena i landet icke voro mer fluktuerande än att man praktiskt sett kunde räkna med att en

fastighet vid försäljning borde kunna betinga ett pris motsvarande minst och i regel mer än 60 % av belåningsvärdet.

För att utröna hypoteksföreningarnas ställning till den ifrågasatta höjningen av lånegränsen hade 1921 års sakkunniga begärt ett uttalande av föreningarnas styrelser, huruvida de ansågo, att höjningen skulle i avsevärd grad öka föreningarnas risk att nödgas övertaga belånade egendomar. Av de inkomna yttrandena framgick, att samtliga föreningarnas styrelser, på ett undantag när, utan avsevärdare reservationer tillstyrkte den ifrågasatta höjningen. Med hänsyn till att sedan dess avsevärd tid förflutit, hava vi hos hypoteksföreningarnas styrelser hemställt om yttrande, huruvida erfarenheten från tiden efter deras tidigare yttrande gäve dem anledning att ändra sin förut uttalade uppfattning. Härvid har bortsetts från spörsmålet om skogens belåning.

Styrelsernas tidigare och nu avgivna yttranden innehålla i huvudsak följande:

Östgöta hypoteksförenings styrelse fastslog i sin tidigare skrivelse, att 50 %-gränsen varit den fasta hörnsten, på vilken de svenska hypoteksföreningarna vilat, och att, om en ändring härutinnan skulle ske, viktiga anledningar härtill måste förefinnas samt stor försiktighet iakttagas. Kunde lånegränsen utan skada höjas, skulle föreningarna emellertid göra jordbrukarna en god tjänst därmed; föreningen ville därför icke ställa sig alldeles avvisande till tanken.

Styrelsen påpekar nu, att taxeringsvärdena 1928 genomsnittligt höjts, varemot saluvärdena sjunkit. Skillnaden i tidsläget vid det förra yttrandets avgivande och nu vore för övrigt den, att det då gällde 60 % av en egendoms hela taxeringsvärde eller genom värdering på marken åsatta värde, medan nu avsåges 60 % av taxeringens jordbruksvärde eller av det medelst styrelsevärdering eller värdering på marken bestämda värdet. Om belåningen efter de nu gällande belåningsgrunderna fortginge som hittills, kunde det icke anses förenat med större risk, om styrelsen finge rätt att utlämna lån även till större belopp än 50 % av värdet.

Smålands m. fl. provinsers hypoteksförenings styrelse, som i det förra yttrandet fann, att någon större risk ej torde vara att befara genom belåningsgränsens höjande till 60 %, meddelar nu, att de vid 1922 och 1928 års fastighetstaxeringar åsatta jordbruksvärdena i allmänhet inom föreningens område lågo något under de värden, som framkommit vid hypoteksvärdering, samt förklarar sig alltjämt vidhålla sin tidigare uttalade uppfattning i frågan, för vilken erfarenheten från de senast förflutna åren, ej minst i fråga om exekutiva auktioner, lämnade ett otvetydigt stöd.

Värmlands hypoteksförenings styrelse framhöll i den tidigare skrivelsen, att en höjning av lånegränsen upp till 60 % av taxeringsvärdet vid dåvarande höga taxeringsvärden i en del fall skulle inom föreningens område, där mycken skogsbygd funnes och där ståndsrogens värde ofta

medräknades vid taxeringen, kunna i avsevärd grad öka risken, men att sedan de för 1922 års fastighetstaxering fastställda grunderna vunnit tillämpning och ståndskogens värde sålunda komme att skiljas från jordbruksvärdet, någon risk ej torde föreligga vid belåning upp till 60 % av taxeringens jordbruksvärde.

Den därefter vunna erfarenheten, påpekar styrelsen nu, bestyrker till fullo riktigheten av detta uttalande. De år 1922 åsatta taxeringsvärdena voro visserligen inom föreningens område något ojämna men motsvarade dock i stort sett det verkliga läget, och detta kunde i ännu högre grad sägas om de senast åsatta taxeringsvärdena, vilka voro så väl avvägda som rimligtvis kunde begäras. Vid bestämmande av lånegränsen hade man väl ej att i första hand taga hänsyn till sådan nedgång i egendoms värde, som berodde på vanhävd; i dylika fall funnos andra medel att tillgå. Ett maximum för belåningen vore huvudsakligen att anse såsom ett skydd mot konjunkturvåxlingar. Med tanke på den utomordentligt stora förändring i värdet å jordbruksfastigheter, som de senaste tio åren haft att uppvisa, syntes emellertid den omständigheten att föreningen hittills icke tillskyndats någon förlust vara ett starkt talande skäl för en måttlig höjning av den nuvarande lånegränsen. Då dessutom styrelsen ansåge sig alltid böra kontrollera taxeringsvärdena och vid hypoteksvärdering jämföra därvid framkomna värden med taxeringsvärdena, kunde styrelsen utan tvekan tillstyrka en höjning av lånegränsen till 60 % av egendomsvärdet.

Mälarp provinsernas hypoteksföreningens styrelse, som tidigare uttalade, att en höjning av belåningsgränsen till 60 % av värdet icke kunde väntas komma att i avsevärd grad öka risken för föreningen, anför nu, att sedan dess förra yttrande väsentliga förändringar inträffat, vilka manade till försiktighet vid jordegendomar belåning. Visserligen torde vid egendomar försäljning det år 1922 åsatta taxeringsvärdet i allmänhet hava uppnåtts eller överskridits. Ej heller hade vare sig lagsökningar eller restantier, de senare i förhållande till nettobeloppen av utelöpande lån, ökats under perioden 1922—1928. Men då utsikterna för en lönande jordbruksdrift allt mer försämrats samt, i trots härav, taxeringsvärdena och även däri ingående jordbruksvärden år 1928 väsentligt höjts på vissa trakter, såge styrelsen häri förändringar, ägnade att ingiva allvarliga farhågor för fallande saluvärden samt ökade risker för hypoteksföreningarna. Styrelsen ansåge därför tiden ej nu vara lämplig för den ifrågasatta utsträckningen av belåningsgränsen, även om densamma kunde tänkas utförd utan försämring av lånevillkoren.

Skånska hypoteksföreningens styrelse, vilken tidigare uttalade som sin mening, att den ifrågasatta höjningen av belåningsgränsen icke skulle i och för sig avsevärt öka risken för föreningarna, framhåller nu, att de jordbruksvärden, som vid de allmänna fastighetstaxeringarna 1922 och 1928 åsatts jordbruksfastigheterna inom föreningens verksamhetsområde,

i allmänhet och särskilt beträffande de stora och medelstora egendomarna voro för höga. Därigenom hade vållats en avsevärd förskjutning mellan, å ena sidan, fastigheternas taxeringsvärden samt, å andra sidan, av föreningen åsatta värden och saluvärden. Härtill komme, att under nu rådande synnerligen dåliga konjunkturen för jordbruksnäringen en betydlig nedgång i jordbruksfastigheternas saluvärden med all säkerhet vore att förvänta. Föreningen hade visserligen under de senaste 25 åren icke varit nödsakad övertaga någon belånad fastighet, men styrelsen befarade att, därest en höjning av belåningsgränsen vidtoges, en ändring i detta lyckosamma förhållande kunde komma att äga rum. Styrelsen ansåge sig fördenskull böra frångå sin tidigare uppfattning och för sin del bestämt avstyrka en förhöjning av belåningsgränsen.

Älvsborgs m. fl. läns hypoteksförenings styrelse förklarade i sitt förra yttrande, att den med hänsyn till de inom föreningens område växlande förhållandena och 1918 års högre fastighetstaxering med värden, vilka i många fall överstego de tariffenliga lånevärdena, funne det förenat med avsevärd risk att höja belåningsgränsen till 60 % av taxeringsvärdet.

Denna ståndpunkt, anför styrelsen nu, har styrelsen icke funnit anledning frångå utan ansåge sig snarare av förhållandenas utveckling — särskilt de flerstädes inom föreningens distrikt fortfarande höjda taxeringsvärdena — ytterligare styrkt i sin uppfattning, varför styrelsen ville på det kraftigaste avstyrka den ifrågasatta höjningen av lånegränsen.

Gotlands hypoteksförenings styrelse anförde vid förra tillfället, att en höjning av belåningsgränsen till 60 % givetvis skulle komma att i någon mån öka risken för föreningen, men dock icke i sådan grad att styrelsen funne sig böra avstyrka höjningen, för så vitt gällande bestämmelser om styrelses rätt att pröva och i sista hand bestämma lånevärdet bibehölles, samt meddelar nu, att enligt dess mening icke tillkommit några omständigheter, genom vilka frågan blivit försatt i ändrat läge.

Gävle-Dala hypoteksförenings styrelse, som i sitt tidigare yttrande förklarade sig anse, att höjningen icke skulle öka föreningens risk, därest långivningen handhades med försiktighet, framhåller nu, att det icke under senare tid inträffat några omständigheter av beskaffenhet att förändra frågans läge. Hit kunde ej räknas införandet av jordbruksvärdet såsom grund för värderingen, alldenstund detta uppfattades endast som ett förtydligande av förut gällande bestämmelser. Emellertid ansåge styrelsen det numera vara förenat med risk att höja lånegränsen till 60 % på grund av den tendens att oskäligt höja taxeringsvärdena, som vid senare års taxeringar framträtt.

Norrlands hypoteksförenings styrelse uttalade vid förra tillfället, att höjning av belåningsgränsen till 60 % icke skulle innebära någon ökad risk för föreningen, utom vad beträffar utlåningen i Västernorrlands län, där taxeringsvärdena stegrats till den grad, att de i vissa fall avsevärt överstege de värden, som beräknades enligt föreningens tariffer. Även för

detta län väntades risken dock bli i stort sett utesluten, när de nya taxeringsbestämmelserna kommit i tillämpning och växande skog sålunda i taxeringshänseende bleve skild från det jordbruksvärde, som enligt styrelsens mening då borde läggas till grund för belåningen.

Erfarenheten torde hava gett vid handen, anför styrelsen nu, att de år 1922 å jordbruksegendomar inom föreningens verksamhetsområde bestämda taxeringsvärdena, åtminstone under senare delen av den period, varunder samma värden varit gällande, i många fall överstigit saluvärdena. Då emellertid belåningen bestämts efter taxeringens jordbruksvärde, fingo dock de på grund av detta värde utlämnade lånen anses fullt säkra. De år 1928 åsatta taxeringsvärdena åter kunde i regel anses motsvara saluvärdena. En höjning av lånegränsen till 60 % av det vid taxeringen bestämda jordbruksvärdet skulle icke öka föreningens risk. Med de av föreningen tillämpade försiktiga principerna för bestämmande av egendomsvärdena vid hypoteksvärdering vore ej heller en motsvarande höjning av lånegränsen, beräknad å dessa värden, förenad med någon risk. Såvitt erfarenheten visade, skulle till och med en långivning intill 60 % av hela taxeringsvärdet kunna i flertalet fall anses fullt betryggande. Den omständigheten, att den växande skogens värde då komme att i någon mån inverka vid lånesummans fastställande, vore ej av nämnvärd betydelse i betraktande av skogsvårdslagstiftningens föreskrifter till hindrande av skogskövlung. Endast då taxeringsvärdet till mera övervägande del bestode av skogsvärde skulle en dylik långivning måhända medföra risk, och finge man givetvis i sådant fall i betryggaude grad sätta belåningsvärdet under taxeringsvärdet.

Örebro läns hypoteksförenings styrelse, som tidigare ansåg, att den ifrågasatta höjningen icke torde i nämnvärd grad komma att medföra risk för föreningen, framhåller nu, att taxeringsvärdena vid 1922 och 1928 års taxeringar högst betydligt höjts, så att jordbruksvärdet å många fastigheter blivit väsentligt högre än det värde, som kunnat uppnås med användande av föreningens tariffer. Då föreningen ägde rätt att utlämna lån till hälften av detta högre jordbruksvärde, blott det befundes skäligt, kunde redan härigenom belåningsrätten ökas över 50 % till i många fall 60 % eller mera utav fastigheternas enligt tarifferna beräknade värde. Då därjämte vid hypoteksvärdering en egendoms värde kunde genom procentuella tillägg för närbelägenhet till samhälle, för täckdikning och dylikt höjas, så att belåningsrätten även på denna grund kunde komma att överstiga 50 % av jordens egentliga värde enligt tarifferna, ansåge styrelsen skäl ej föreligga för en höjning av lånegränsen till 60 % av egendomsvärdet.

Referatet visar, att en omsvängning i uppfattningen hos en del hypoteksföreningar ägt rum. Meningarna äro nu rätt delade. Halva antalet föreningar är emot den ifrågasatta åtgärden, huvudsakligen under åbe-

ropande av den höjning taxeringsvärdena ansetts hava undergått sedan de förra gången yttrade sig.

Av en verkställd preliminär undersökning av resultatet av 1928 års allmänna fastighetstaxering beträffande jordbruksfastigheter å landsbygden, grundad på beredningsnämndernas förslag, framgår att förskjutningarna sedan 1922 äro förhållandevis ringa. Jordbruksvärdet skulle genomsnittligt hava ökat med närmare 1 %, medan skogsvärdet minskat med närmare 3 %. Dessa siffror äro givetvis resultatet av större förskjutningar åt båda hållen; och det är visst möjligt, att taxeringen i en del orter eller provinser lämnat föreningarna giltig grund för deras uttalanden. Taxeringsförfarandet, tidigare lidande av en viss godtycklighet, synes dock på senare tid hava gått framåt och utvecklats till större fullkomning. Mycken omsorg ägnas numera åt att bringa enhet i tillämpningen, och man har anledning utgå ifrån att taxeringsvärdet skall visa sig allt mer ägnat som trygg utgångspunkt för kreditgivningen.

Ojämnheter i värdeuppskattningen vid taxering får man väl till en viss grad räkna med hädanefter, liksom tillförne, men det vill synas som om betydelsen härav för belåningsgränsens bestämmande något överdrivits. Ty principiellt bör frågan ej bedömas efter tillfälliga, under viss tidsperiod, rådande avvikelser mellan taxeringsvärden och saluvärden. Anses värdena vid någon taxeringsperiod hava satts för högt, kan detta ej i och för sig utgöra något avgörande skäl mot en högre belåning, lika litet som tvärtom en annan periods låga taxeringsvärden ger anledning till en dylik höjning. Frågan måste bedömas på längre sikt och huvudsakligen efter andra grunder. Mot växlingar i taxeringsvärdena hava hypoteksföreningarna andra medel att skydda sig. För lånesäkerheten blir ett för högt taxeringsvärde en faktor endast då det föreligger vid lånets sökande, men det står då i hypoteksföreningens makt att göra sig oberoende därav. Det måste förutsättas, att krediten alltid grundas på det egendomsvärde, som föreningen finner vara skäligt. Att en del föreningar i sina uttalanden framhäva taxeringsförhållandena torde bero på att de förklarligt nog helst undvika att, där ej synnerliga skäl kunna anges, fastställa lägre belåningsvärde än taxeringsvärdet. Detta bör dock aldrig godtas utan föregående kontroll av dess skälighet. En sådan kontroll utövas redan nu av alla föreningarna. Men för visso inskräper en höjning av belåningsgränsen än mer vikten av att belåningsvärdena, oberoende av tilläventyrs för höga taxeringsvärden, bliva riktigt satta. Med kännedom om hypoteksföreningarnas synnerliga omsorg och noggrannhet saknar man all anledning hysa oro för att det skall brista härutinnan. Deras sätt att lotsa sig fram under efterkrigstidens svåra förhållanden ger prov härpå. Bristande samstämmighet mellan taxeringsvärde och saluvärde är naturligtvis ej utan betydelse för nu förevarande fråga, men något tungt vägande skäl synes icke kunna därur hämtas. För övrigt torde icke kunna riktas någon allmängiltig anmärkning mot de nu gällande taxeringsvärdena

och, vad skogen beträffar, är det ostridigt, att de i regel hålla sig under saluvärdena.

Den huvudsakliga anledningen till den försiktigt dragna belåningsgränsen är i stället med rätta hänsynen till fluktuationer i saluvärdena. Den avgörande synpunkten vid gränsens bestämmande är i själva verket den, att lånebeloppet bör sättas så lågt, som är nödigt för undvikande av förluster även i det fall att det vid lånetillfället såsom riktigt befunna egendomsvärdet skulle sedermera nedgå eller, med andra ord, för att göra lånet i möjligaste mån riskfritt även vid konjunkturväxlingar. Ty dessa stå utom kreditgivarens kontroll. Man måste även räkna med vågdalar i jordbruksvärdena. Och såsom ett par hypoteksföreningar med fog framhållit, ger vårt jordbruks nuvarande svåra läge en påminnelse om att försiktighet är av nöden. Någon påtagligare inverkan på saluvärdena kan man dock icke skönja; och hårdtiden skall väl vika, den nuvarande likväl som framfarna sådana, vilka vårt jordbruk haft att genomgå. Dessa, ehuru kanske värre än den nuvarande, hava ändock ej förmått sätta så djupa spår att de ens i minsta mån rubbat hypoteksinstitutionens solida ställning. Hypoteksbanken har under sin nu snart 70-åriga verksamhet ej förlorat ett grand, och hypoteksföreningarna hava under samma tid blott haft att anteckna enstaka och lätt burna förluster. Enligt vår mening hava ej inträffat förhållanden, vilka kunna jäva den vid ärendets tidigare behandling uttalade uppfattningen eller att en höjning av belåningsgränsen är möjlig. Men tidsläget understryker onekligen vikten av att man går fram med stor måtta.

I frågan huruvida en höjning av belåningsgränsen vore möjlig utan fördyring av krediten verkställde 1921 års sakkunniga en utredning rörande förhållandena i en del andra länder och androgo jämförande exempel huru kreditvillkoren ställde sig för olika fall. Till denna utredning tillåta vi oss hänvisa. I korthet må dock beröras, huru belåningsgränsen utomlands fastställts för kreditanstalter jämförliga med vår hypoteksinstitution. I Norge är gränsen 60 %, i Danmark likaså utom för ett par föreningar, vilka belåna endast mindre egendomar. I Finland var gränsen tidigare 50 %, men höjdes 1925 till 55 %. I Tyskland finnes ett flertal anstalter, i vilka gränsen bestämts på olika sätt, i somliga till 50 %, i andra till 60 % och slutligen i några till $66\frac{2}{3}$ %. I stort sett ligger gränsen vid 60 % i detta land. I Frankrike och Ungern är gränsen 50 %, i i Holland 60 % och i Schweiz $66\frac{2}{3}$ %.

Det egendomsvärde, å vilket ovan angivna procenttal beräknas, fastställles i allmänhet efter en i låneärendet verkställd värdering. I egendomsvärdet inräknas, såsom vi tidigare sett, i en del kreditanstalter även den växande skogen, som då belånas upp till samma procent som jorden (i Landkreditforeningen i Norge dock högst till 30 %, om skogen ej är brandförsäkrad). Ofta tas vid bestämmandet av egendomsvärdet hänsyn

till värdet av åbyggnader. I Norge belånas dessa dock endast till 40 %, men i allmänhet utföres där intet särskilt värde för dem.

Genom sammanställning av kursläget å vissa utländska obligationer och å jämförliga, av respektive stater utgivna obligationer kommo 1921 års sakkunniga till den uppfattningen, att obligationer, utgivna mot säkerhet av inteckningar i jordbruksfastigheter inom 60 % av dessas värde, på obligationsmarknaden i kurshänseende väl hävdade sin ställning såsom första klassens obligationer. Och vid sådant förhållande funnes, enligt de sakkunniga, ej anledning antaga, att en höjning av de svenska hypoteksförningarnas belåningsgräns till nämnda procenttal skulle medföra någon fara för kreditens fördyring.

Några olägenheter av nyssnämnda art anse icke heller vi komma att vidlåda en måttlig höjning av belåningsgränsen. I synnerhet ej, om de åtgärder till stärkande av hypoteksinstitutionens ställning vidtagas, för vilka i annat sammanhang redogjorts, nämligen bestämmande av viss relation mellan grundfonden och summan utelöpande obligationer, grundfondens fördubbling och föreskrift om obligatorisk fordran å botteninteckning som säkerhet för obligationerna. Om ock eljest höjningen kunnat under tiden närmast efter dess genomförande tänkas öva någon obetydligare påverkan å inlåningsvillkoren, torde dock den just vid samma tid i förhållande till omslutningen synnerligt starka grundfonden förtaga all tveksamhet hos obligationsköparna. För övrigt må beaktas, att lånen av hypoteksförningarna numera undantagslöst utlämnas såsom amorteringslån. Endast ett mindretal lån komma alltså vid ett och samma tillfälle att sträcka sig upp till den höjda gränsen. Vid 1928 års utgång voro egendomarna i medeltal för hela hypoteksinstitutionen belånade till omkring 41 % av belåningsvärdet eller betydligt under den nu gällande gränsen.

I samband med en höjning av belåningsgränsen har man även att bestämma, huru högt växande skog må anses kunna belånas. I andra länder, där skog inräknas i belåningsvärdet, har man ej gjort någon åtskillnad mellan jord och skog, åtminstone ej då den senare varit försäkrad mot brandskada. Icke heller hos oss föreligger anledning att ge skogen en särställning. Enligt vårt förslag skulle gränsen där komma att bestämmas i förhållande till ett belåningsvärde, som aldrig får överskrida taxeringsvärdet. Och försiktigheten har sträckts därhän, att denna begränsning skall gälla även skogsmarken, som eljest får värderas till högre belopp. Dessutom måste ihågkommas, att skogsvärdet vid fastighetstaxering beräknas genom kapitalisering av skogsbrukets nettoavkastning efter en räntefot på 5 procent. Om man då, såsom vi föreslagit, begränsar lånevärdet till det vid taxeringen beräknade, kan man följaktligen utgå ifrån att skogen med säkerhet skall lämna en årlig genomsnittsavkastning uppgående till 5 % av lånevärdet. En dylik förräntning av jordens lånevärde torde särskilt under nu rådande svåra tider för jordbruket knappast vara tänkbar. Man synes därför med fog kunna påstå,

att skogen bättre än jorden förmår bära högre låneutgifter. Och genom särskilda säkerhetsåtgärder gör man sig förvissad om att denna skogens »kreditkraft» bibehålles under hela lånetiden.

Praktiska skäl tala ock för att fastställa en enhetlig belåningsgräns för jord och skog. Då skogen ej belånas, kan skogsmarken ofta inberäknas i egendomsvärdet med ett högre belopp än det vid taxeringen redovisade. Belånas åter skogen, upptas skogsmarken till högst nämnda värde. Den genom skogens belåning erhållna ökningen i egendomens belåningsvärde uppgår alltså sällan till ett belopp lika stort som skogens värde. Denna begränsning är avsiktlig och har ur försiktighetssynpunkt ansetts påkallad. Den är dock ej större än att likväl avsevärda fördelar i ökade kreditmöjligheter kunna ernås genom skogens belåning. Men skulle härutöver belåningsgränsen dras snävare beträffande skogen, vore det fara värt att den med skogens belåning avsedda ökningen i krediten i många fall bleve nära nog neutraliserad genom dessa dubbla reduceringar. Man komme måhända ej till stort högre lånebelopp än som, efter en högre låneprocent, kunnat erhållas om enbart skogsmarken, uppskattad till högre belopp än dess taxeringsvärde, tagits till låneunderlag.

Vi anse alltså, att en höjning av belåningsgränsen är möjlig och att densamma bör göras enhetlig för jord och skog. Vid bestämmandet av höjningens storlek är utgångsläget nu delvis ett annat än då 1921 års sakkunniga hade att taga ställning till frågan. Man får akta sig att spänna bågen högt, när det, såsom nu är fallet, gäller att utvidga den primära krediten samtidigt efter två vägar, genom skogens belåning och förmedelst höjning av belåningsgränsen. Tidsläget manar ock till ökad försiktighet. Vi anse oss även böra rikta uppmärksamheten på den vid bedömandet av ett inteckningslåns säkerhet icke betydelselösa omständigheten, att i händelse av exekutiv auktion vissa kostnader och fordringar skola utgå ur egendomen med företräde framför alla inteckningar. Till dessa fordringar har på sistone anslutit sig ytterligare en, i det med 1930 års ingång dylikt företräde beredes även kommunal fastighetsskatt. Någon allt för stor vikt i nu förevarande avseende kan väl ej tillmätas nämnda förhållande, men det har dock ansetts värt beaktande.

Under förhandenvarande omständigheter hava vi funnit tillrådligt föreslå en mindre höjning, med 5 %, varigenom alltså lån skulle kunna beviljas till 55 % av egendomarnas belåningsvärde. Det är emellertid vår uppfattning, att en sådan höjning jämte den ökning av kreditmöjligheterna en skogsbelåning efter förut angivna riktlinjer medger tillsammans täcka de framkomna önskemålen om utvidgad primär kredit. Tidigare har man till synes endast räknat med att till någon mindre del kunna utnyttja skogens kreditvärdighet. Då nu ansetts mest rationellt att lägga hela skogsproduktionen till grund för krediten, har undanröjts den med så livligt beklagande konstaterade olägenheten av att primär kredit till rimligt belopp, grundad å egendomens fulla taxeringsvärde, varit jordbrukaren

förmenad. Hädanefter skulle egendomarna kunna belånas till 55 % av hela taxeringsvärdet, eventuellt till högre belopp, i mån hypoteksvärdering å jorden kommer till användning. Tidigare och bland annat i de äskanden, vilka föranlett denna utrednings verkställande, har ifrågasatts en höjning av belåningsgränsen upp till 60 %. Frågan har betraktats såsom fristående från spörsmålet om införande av skogskredit, och av allt att döma har ej syftats längre än till att på denna väg möjliggöra en ökning av den på jordbruksvärdet baserade krediten. Vi hava ansett oss böra gå ett stycke vidare och utsträcka krediten till den av oss föreslagna höjda procenten å hela egendomsvärdet.

Även under gången av vårt arbete har hävdats den synpunkten, att en höjning av lånegränsen till 60 % är möjlig. Då vi emellertid samtliga enats om en mindre höjning, har detta skett med beaktande av att skogskrediten ordnats efter nyss angivna vidare linjer och att hela egendomsvärdet må belånas till den höjda procentsatsen. Det torde med fog kunna sägas att härigenom i måttet av utvidgade kreditmöjligheter det avsedda resultatet nåtts och att rimliga krav på billig kredit tillgodosetts. Vi vilja också tro, att med den föreslagna utvidgningen hela kreditbehovet i många fall skall kunna täckas utan anlitan av andra, dyrare lånekällor. I alla händelser synes man icke, utan fara för bakslag, kunna ytterligare tänja gränserna för den primära jordbrukskrediten.

Någon anledning att i samband med den föreslagna höjningen av belåningsgränsen ändra grunderna för belåningsvärdenas fastställande föreligger ej. Hypoteksföreningarnas styrelser hava ock, oberoende av deras ståndpunkt i fråga om lämpligheten av gränsens höjande, i sina uttalanden framhållit obehövligheten av ytterligare bestämmelser rörande sättet för granskning av taxeringsvärden och verkställande av hypoteksvärderingar. Emellertid understryker höjningen än mer nödvändigheten av att styrelserna begagna sig av sin rätt att kontrollera framkomna värdesiffror och att i sista hand bestämma lånevärden och lånebelopp — om så behövs till lägre belopp än de utstakade gränserna medge.

De icke oväsentligt ökade kreditmöjligheterna komma att ställa större krav på hypoteksbankens medelsanskaffning. Förmodligen blir dock den nya krediten endast successivt tagen i anspråk, och det finnes ej anledning antaga att ej banken även i framtiden skall utan svårigheter kunna ställa erforderliga medel till förfogande. Banken, som i ett tidigare skede huvudsakligen nödgades lita till den utländska marknaden, har sedan ett tjugotal år kunnat helt tillgodose hypoteksföreningarnas medelsbehov med inhemskt kapital, och den intar för närvarande en synnerligen gynnsam ställning å obligationsmarknaden, vilket glädjande förhållande bland annat kommit till uttryck därutinnan att innevarande års höjning av det allmänna ränteläget icke påverkat kursen å bankens obligationer, som tvärtom visat stigande tendens. Bankens obligationer hava alltid ansetts särskilt lämpade

som placeringsobjekt för såväl allmänna som enskilda fonder och institutioner — pensionsstyrelsen, postsparbanken, sparbanker, försäkringsbolag, pensionskassor m. fl. — och vi tro oss kunna uttala den förvissningen att genomförandet av den av oss här föreslagna utvidgningen av bankens möjligheter att utlämna lån ej kommer att minska benägenheten att placera fondmedel i dess obligationer. Några extra åtgärder i anledning av den väntade ökningen i medelsbehoven torde därför knappast vara påkallade.

Kreditens utvidgning och hypoteksbankens äldre lån.

De medel hypoteksföreningarna erhålla genom hypoteksbankens förmedling må för närvarande ej användas till annat än utlåning till delägarna mot säkerhet av inteckning, liggande inom egendomarnas halva jordbruksvärden, och det åligger banken att vid sin utlåning till föreningarna tillse, att sådan inteckningssäkerhet ställes och under hela avbetalningstiden bibehålles. Dessa inteckningar utgöra tillsammans en generell pant för bankens hela obligationsskuld, och innehavarna av utelöpande obligationer äro tillförsäkrade att säkerhet finnes i inteckningar av nyss angivna beskaffenhet till minst obligationernas sammanlagda belopp. Någon korrespondens mellan vissa obligationer eller obligationsserier och vissa inteckningar upprätthålles ej; inteckningarna utgöra utan åtskillnad en gemensam säkerhet för alla obligationerna. Obligations- och inteckningsportföljerna undergå var för sig ständig växling. Endast det är fast, att inteckningssumman alltid skall täcka obligationssumman.

I och med införande av skogskredit och höjning av belåningsprocenten kommer den såsom pant för obligationerna ställda inteckningsstocken att i förmånsrättshänseende till en del ligga ovanför den gräns, som hittills gällt. Visserligen bleve denna förändring på olika sätt motvägd. Sålunda skulle skogen i samband med dess belåning fastare knytas till hypoteket och ett högre värde utfås vid lånets eventuella indrivning än vad eljest kunnat påräknas. Dessutom skulle grundfonden höjas och ställas i visst förhållande till beloppet av utelöpande obligationer, varjämte det för dessa ställda hypoteket alltid skulle utgöras av första inteckning. Ehuru fördenskull de ifrågasatta ändringarnas genomförande egentligen icke kan sägas innebära en verklig riskökning, är det likväl uppenbart att innehavare av därförinnan utgivna obligationer icke äro skyldiga godtaga en ändring i beskaffenheten av den pant, som en gång tillförsäkrats dem. Man måste alltså se till att dessa obligationsinnehavares ställning bibehålles oförändrad. Detta är av vikt även för hypoteksinstitutionens del, enär i annat fall den nya krediten skulle kunna tas till formell förevändning att uppsäga obligationerna till omedelbar inbetalning. En sådan händelsernas gång vore icke alldeles osannolik i betraktande av att obligationer till avsevärda belopp löpa med $3\frac{1}{2}$ à 4 % ränta eller således

med en räntefot betydligt understigande den nu gällande, och hypoteksinstitutionen kunde härigenom åsamkas vissa förluster.

Det gäller alltså att, i den oförmodade händelse hypoteksbanken bleve ställd under utredning, skydda innehavare av äldre obligationer från följderna av förluster, vilka uppkommit i anledning av den nya kreditgivningen, d. v. s. förluster, som orsakats därav att egendomar belånats till högre belopp än hittills varit medgivet. Olika tillvägagångssätt äro för ändamålet möjliga. För att trygga banken mot anspråk på omedelbar inlösen av obligationer måste väljas en, även formellt sett, oangriplig anordning, som ej lämnar rum för invändning om ökad risk ens i teoretiskt tänkbara men praktiskt taget tämligen omöjliga situationer.

Under övervägande har varit den anordningen, att staten skulle åtaga sig ersätta innehavarna av äldre obligationer den brist, som till äventyrs kommer att åbelöpa dem och som har sitt ursprung i förluster av nyssnämnda art. Visserligen bleve det allmännas ansvar praktiskt sett alldeles ofarligt, och detsamma skulle, allt efter det de äldre obligationerna utgå ur marknaden, undan för undan minskas och slutligen upphöra. Så vitt andra utvägar stå öppna, bör dock ej det allmännas medverkan ifrågasättas, och det synes dessutom principiellt mindre lämpligt, att staten påtar sig ett ekonomiskt ansvar, vars omfattning ej låter sig i förväg bedömas.

Av 1921 års sakkunniga har omnämnts en annan anordning, som bestode däri att den såsom säkerhet för de nu utelöpande obligationerna liggande in-teckningsstocken hölles skild från övriga in-teckningar på sådant sätt, att säkerheten för dessa obligationer alltid komme att utgöras av allenast in-teckningar inom 50 % av jordbruksvärdena. Såsom de sakkunniga framhållit, stöter emellertid denna väg på praktiska svårigheter. Sålunda skulle komplikationer inträffa, om äldre låntagare önskade använda de nya kreditmöjligheterna för påbyggnad av redan erhållna lån, vilket torde kunna väntas bliva förhållandet i betydande omfattning. Vidare skulle vissa svårigheter att hålla den för de äldre obligationerna avsedda in-teckningsstocken avpassad efter obligationssumman vållas därav att förändringar i in-teckningsstockens och obligationsportföljens sammansättning ej direkt svara mot varandra. Denna anordning synes därför mindre lämplig.

Otvivelaktigt bäst och enklast är att lösa frågan efter den linje 1921 års sakkunniga stannat vid att föreslå. Frågan var för dem aktuell i anledning av deras utredning om belåningsprocentens höjande, men samma väg är användbar även för att ordna förhållandena om skogskredit införes. Förslaget går ut på att innehavarna av de äldre obligationerna genom särskild bestämmelse tillförsäkras samma ställning vid en eventuell likvidation av hypoteksbanken, som de skulle haft, om en ökning av kreditmöjligheterna ej vidtagits. Detta innebär, att om den märkliga händelsen skulle inträffa, det bankens och föreningarnas samlade besparingar

och vad som influtit från hypoteken och på grund av delägarnas personliga ansvarighet jämte grundfonden icke skulle förslå till att helt infria obligationsskulden, bristen icke utan vidare skulle slås jämnt ut på alla obligationerna. Till den del bristen föranletts av förluster, varom här är fråga, bleve densamma nämligen fördelad enbart mellan innehavarna av de efter den nya kreditens införande utgivna obligationerna. Eventuellt återstående del av bristen skulle däremot fördelas jämnt på alla obligationerna, gamla som nya. På detta sätt skulle den nya kreditens utnyttjande lämna deras rätt alldeles oberörd, vilka innehava äldre obligationer. En viss åtskillnad mellan olika obligationer uppkommer härigenom, men den blir övergående och gäller en i förhållande till det hela obetydlig del av institutionens utlåning. Denna skillnad, som icke bleve aktuell förrän i en hart när otrolig situation, kan rimligen ej påverka kursen på de nya obligationerna.

För att på sistnämnda sätt göra innehavarna av de äldre obligationerna oberoende av den nya långivningen är ej behöfligt hålla en särskild in-teckningsstock avskild för deras räkning, utan kunna samtliga in-teckningar, liksom förut, gemensamt bilda underlag för alla bankens obligationer. Härigenom undvikas de med det tidigare framkastade förslaget förknippade olägenheterna. Förslaget bygger dock på den förutsättningen att den gemensamma in-teckningsstocken är på visst sätt sammansatt. Den for-dringen måste nämligen ovillkorligen upprätthållas, att bland in-teckningarna vid varje tidpunkt finnas sådana, som i förmånsrätt ligga inom egen-domarnas halva jordbruksvärde, till minst samma belopp som bankens skuld i här omnämnda äldre obligationer. Frågan löses av sig själv, därigenom att institutionens kreditgivning även härefter givetvis kommer att till största delen avse lån inom halva jordbruksvärdet. Men då teoretiskt det motsatta kan tänkas och av förut anförda skäl frågan rörande de äldre obligationerna måste ordnas på ett även formellt oangripligt sätt, bör ut-trycklig föreskrift lämnas om nyssnämnda fordrans upprätthållande.

Speciell motivering.

Författningsförslagen äro upprättade i huvudsaklig överensstämmelse med förut angivna riktlinjer. Rörande detaljbestämmelserna och en del i förslagen upptagna, från huvudfrågorna fristående ändringar i författningarna om hypoteksinstitutionen må anföras följande.

Förslaget till lag om begränsning för visst fall i avverkning av skog i samband med belåning.

1 §.

Skogsvårdsstyrelsens prövning av bestämmelserna rörande avverkningsen blir i allmänhet lätt. Så är i synnerhet händelsen, då för avverkningsen

reglerande valts den enklare linjen utan fastställande av maximum för de årliga virkesuttagen. Men även i andra fall lära bestämmelserna i allmänhet kunna utan vidare godtagas i betraktande av att uppskattningen av avverkningsmöjligheterna utförts av fackligt utbildade personer, i regel styrelsens egna tjänstemän. Endast då hypoteksföreningen frångått resultatet av uppskattningen och fordrat en betydligt kraftigare begränsning i skogens utnyttjande, torde kunna ifrågasättas huruvida bestämmelserna äro förenliga med god skogsvård. I och för styrelsens prövning bör hypoteksföreningen lämna styrelsen tillgång till de handlingar och upplysningar, vilka legat till grund för de av skogsägaren medgivna bestämmelserna om avverkningsplanen. Styrelsen har att i sitt beslut antingen godtaga dessa med oförändrat innehåll eller i annat fall avslå hypoteksföreningens ansökan.

Meddelad föreskrift upphör utan vidare att gälla vid den därför angivna tidens utgång. I vissa fall skall föreskriften, på begäran av fastighetens ägare, redan dessförinnan genom uttryckligt beslut hävas. Har före den angivna tidens utgång lånet genom avbetalning så nedgått, att återstående belopp kunnat beviljas i lån å fastigheten även utan skogens inräknande i belåningsvärdet, saknar hypoteksföreningen anledning påfordra föreskriftens vidare tillämpning. Dess hävande bör i dylikt fall göras beroende av medgivande från föreningens sida. Även utan sådant medgivande kan föreskriften hävas, därest det visas, att fastigheten ej längre häftar för lånet hos hypoteksföreningen. Härvid syftas ej blott på det fall att lånet infriats. I lika mån gäller det sagda, om fastigheten frigjorts från hypoteket vid exekutiv auktion eller genom underlåten förnyelse av inteckning eller ogiltigförklarande av dylik i samband med klander av äganderätten till fastigheten.

Är avverkningsrätt upplåten, bör hypoteksföreningen till undvikande av komplikationer försiktigtvis alltid — även då det kunde synas tämligen uppenbart att rättighetens utövande ej komme i konflikt med den tilltänkta regleringen av skogens skötsel — påfordra, att ägaren införskaffar rättighetsinnehavarens medgivande till regleringen, innan föreningen vänder sig till skogsvårdsstyrelsen med anhållan om föreskrift. Lämpligen kan medgivandet tecknas å den av fastighetsägaren rörande skogsskötseln avgivna förbindelsen, som skall ingivas till skogsvårdsstyrelsen.

I meddelandet till domaren, vilket kan lämnas i vanligt tjänstebrev, behöver ej föreskriftens innehåll närmare anges. Det torde vara tillräckligt, att i inteckningsprotokollet och i gravationsbevis inflyter uppgift därom att beträffande vederbörande egendom blivit meddelad föreskrift enligt nu ifrågavarande lag med angivande tillika av tiden för dess giltighet.

2 §.

Om avverkning i strid mot meddelat förbud och om fullföljd av talan mot vissa skogsvårdsstyrelsens beslut äro i 6 och 7 kapitlen skogsvårds-

lagen givna särskilda bestämmelser, vilka icke ansetts böra göras tillämpliga i nu förevarande fall. Hänvisning har därför gjorts till de stadganden i nämnda kapitel, vilka hänföra sig till föreskrift, som styrelsen meddelat rörande sättet för avverknings verkställande.

I allmänhet torde enligt skogsvårdslagen straffbar avverkning direkt strida mot det uttryckligen angivna innehållet i bestämmelse, som meddelats enligt nu föreslagna lag. Det motsatta är dock undantagsvis möjligt. Även om en jämlikt sistnämnda lag meddelad föreskrift skulle till ordalydelsen endast stadga exempelvis ett maximum för den kubikmassa virke, som får årligen uttagas, eller möjligen ytterligare någon begränsning i avverkningen, men ej närmare ingå på sättet för virkets uttagande, måste emellertid med hänsyn till föreskriftens ändamål alltid anses i första hand, såsom något självklart, hava åsyftats en fordran på att den medgivna virkeskvantiteten uttages på ett sådant sätt att konflikt med den allmänna lagens bestämmelser undvikas. Är föreskrift enligt den nu föreslagna lagen meddelad, har därför avverkning, som kunnat föranleda ansvar enligt skogsvårdslagen, syntes böra under alla förhållanden bedömas såsom överträdelse mot förstnämnda lag. Avverkning, som verkställts i strid mot föreskrift, varom här är fråga, och jämväl mot skogsvårdslagens bestämmelser, blir städse att behandla såsom ett enkelt brottsfall, för vilket ansvar ådömes enligt den föreslagna speciella lagen. I anslutning härtill må nämnas, att till de speciella regler, vilka i varje särskilt fall anses erforderliga, lämpligen bör i föreskriften fogas en erinran om att skogsvårdslagens stadganden alltid skola iakttagas.

3 §.

Skogsvårdsstyrelsen äger av hypoteksföreningen utbekomma ersättning för arbete och kostnad för uppsikt över belånad skogs skötsel. I sista hand är det emellertid låntagaren, som skall svara för utgiften. Den extra övervakning, som utövas i belåningsfallen, torde i regel kunna ske i samband med utstämpling eller anvisning. Lämpligt torde vara, att skogsägaren i samband med avverkningsföreskriftens meddelande inlämnar begäran om årligt biträde för utstämpling eller anvisning. I allmänhet ordnas frågan om övervakningskostnaden därför mest praktiskt, om kostnaden direkt påföres skogsägaren och betalas samtidigt med den för utstämplingen eller anvisningen eventuellt utgående avgiften.

Övervakningskostnaden torde kunna bestämmas efter en allmängiltig norm exempelvis så, att ersättning skall utgå efter de grunder som tillämpas för biträde med utstämpling och dylikt i de fall, då ersättning därför debiteras.

5 §.

Begränsningen av lagens tillämpningsområde betingas av att föreskrifts meddelande och tilläpande lagts i skogsvårdsstyrelsernas händer. Särskilda åtgärder för att möjliggöra belåning av skogar, vilka ej stå under

skogsvårdsstyrelsens uppsikt, hava ej ansetts påkallade. Beträffande sådana skogar kan visserligen skogskapitalet sägas vara bättre säkerställt än å vanliga skogar, men de äro å andra sidan i allmänhet mindre lämpade som kreditföremål. I viss mån jämförliga med dessa skogar äro de, vilka underkastats skogsvårdslagens bestämmelser om svårförnygrade skogar. Någon anledning att undantaga dessa från lagens tillämpning har likväl ej synts föreligga.

*Förslaget till förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15
i förordningen den 16 maj 1890 angående Sveriges
allmänna hypoteksbank.*

§ 4.

Grundfonden utgöres nu av statsobligationer, löpande med $3\frac{1}{2}$ procent ränta. Det har synts lämpligt att i samband med grundfondens ökning bestämma, att densamma i stället skall utgöras av statens $4\frac{1}{2}$ procent obligationer, varigenom grundfondens nominella belopp kommer i bättre överensstämmelse med dess verkliga värde. Dylika obligationer hava ock på senaste tid ställts till förfogande såsom grundfond åt Svenska skeppshypotekskassan och Svenska bostadskreditkassan.

§ 5.

I denna paragraf har intagits föreskrift om viss relation mellan grundfonden och sammanlagda beloppet av utelöpande obligationer.

§ 6.

Enligt paragrafens nuvarande lydelse skola, i händelse banken vid något tillfälle ej kan på en gång fullt tillgodose föreningarnas lånebehov, för ändamålet tillgängliga medel mellan de lånsökande föreningarna fördelas i mån av de utav varje förening före nästförflutna kvartals utgång anmälda lånebehov. Det har emellertid ansetts onödigt att vid fördelningen hänföra sig till förhållandena vid nämnda förflutna tidpunkt. Och då dessutom ett förtydligande av grunden för fördelningen synts önskvärd, har den ändringen föreslagits, att fördelningen skall ske i förhållande till sammanlagda beloppet av de utav varje förening godkända låneansökningarna.

§ 8.

Genom 1890 års förordning tillerkändes låntagare rätt att efter tio år uppsäga sitt lån till inbetalning. Undantag gjordes beträffande lån, som utlämnats före förordningens ikraftträdande. Då emellertid i verkligheten medgivits uppsägning även av dylika lån, har undantaget ansetts böra utgå. I övrigt har paragrafen, frånsett mindre redaktionella jämkningar, ej undergått någon ändring.

§ 12.

I denna paragraf regleras huru ansvaret för bankens förbindelser skall fördelas mellan hypoteksföreningarna, för den händelse uttaxering å dem ifrågakommer.

I första stycket uttalas den huvudregeln, att föreningarna äro solidariskt ansvariga för bankens förbindelser, i den mån banken ej kunnat fullgöra dem med egna medel, och att föreningarnas betalningsskyldighet dem emellan fördelas i förhållande till deras delaktighet i banken d. v. s. i förhållande till oguldna beloppet av från banken erhållna lån. Denna ansvarighetsregel torde även vara avsedd med paragrafens nuvarande lydelse, men har ansetts böra komma till fullt tydligt uttryck.

I andra och tredje styckena behandlas de avvikelser från huvudregeln, vilka betingats av skogsbelånningens införande. Rörande deras innebörd hänvisas till den allmänna redogörelsen. Nämnas må, att förevarande paragrafs bestämmelser om föreningarnas inbördes ställning naturligtvis ej äro att tillämpa på den förening, i vilken de förluster, varom här är fråga, uppstått. På grund av sin förbindelse till banken har denna förening att, i den ordning § 18 i förordningen rörande hypoteksföreningarna i dess föreslagna nya lydelse stadgar, utnyttja alla till buds stående medel för fullgörande av sin förbindelse, innan banken och därefter övriga föreningar måste gripa in. Av andra stycket, jämfört med nyssnämnda § 18 i förordningen rörande hypoteksföreningarna, framgår, att skogsbelånande förening för fullgörande, efter uttaxering, av sin betalningsskyldighet till banken skall, såvitt de nytillkomna fonderna ej därtill förslå, först taga i anspråk de skogsbelånande delägarnas personliga ansvarighet, innan det kan ifrågakomma att föreningens betalningsskyldighet överföres på andra föreningar. Av § 13 och tredje stycket i nu förevarande paragraf framgår likaledes att, om så erfordras, först halva grundfonden och därefter bankens äldre besparingar skola begagnas, innan de skogsbelånande föreningarnas äldre fonder få anlitas.

§ 13.

Andra stycket i § 12 i dess nuvarande lydelse har, såsom bättre avslutande sig till innehållet i nu ifrågavarande paragraf, med vissa jämkningar upptagits som första stycke i denna.

I övrigt har i paragrafen ej vidtagits annan saklig ändring än den, att till täckande av förluster, som i § 12 andra stycket sägs, halva grundfonden må anlitas, innan bankens och, efter uttaxering, skogsbelånande föreningars äldre besparingar och alltså naturligtvis även innan fonderna hos förening, som ej utövar skogsbelåning, tagas i anspråk. Med hänsyn till ändamålet med en dylik förtida användning av grundfonden, som inträffar först i en med likvidation jämställd situation, bör uppenbarligen ej stadgas någon skyldighet för banken att, i händelse grundfonden på nämnt sätt tages i bruk, åter försätta densamma i sitt ursprungliga skick.

Att sådan skyldighet däremot föreligger i det uti paragrafens tredje stycke omnämnda fall, framgår av § 14.

§§ 14 och 15.

I dessa paragrafer hava endast företagits mindre redaktionella jämkningar, delvis föranledda av de i §§ 12 och 13 vidtagna ändringarna.

Övergångsbestämmelsen.

Den föreskrivna tillsynen över inteckningsstockens sammansättning blir för hypoteksbanken en lätt uppgift. Den situation, som stadgandet i första stycket avser att förebygga, är över huvud högst osannolik, och dess realiserande blir med tiden helt enkelt otänkbart. I och för bankens kontroll torde lämpligen i hypoteksföreningarnas rapporter till banken böra till beloppet särskilt anges de andelar av utlämnade lån, vilka grundas å den växande skogens värde.

Förslaget till förordning om ändrad lydelse av §§ 4, 5, 7—9, 14, 17 och 18 i förordningen den 16 maj 1890 angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

§ 4.

Då i andra stycket sista punkten värdering å marken i visst fall gjorts obligatorisk vid belåning av skog, må erinras om vår förut uttalade mening, att dylik värdering, som ej är att jämställa med nyvärdering, utan närmast tjänar till kontroll å taxeringsvärdet eller rättare viss faktor för dess beräkning, kan ske på ett enklare sätt än vanlig hypoteksvärdering och verkställas av en värderingsman.

Bestämmelsen i tredje stycket sista punkten har dikterats av praktiska skäl. Av olika anledningar kan det efter ett låns beviljande vara av intresse att veta hur stor andel av lånet grundats å den växande skogens värde, t. ex. då det ifrågasättes att rörande avverkningen meddelad föreskrift skall hävas på grund av lånets nedamortering eller när det gäller att bestämma huruvida eller i vad mån medgivande till avverkning utöver det i föreskriften tillåtna bör förknippas med villkor om avbetalning å lånet. Även må erinras om att ansvaret för förluster regleras på ett särskilt sätt beträffande nu nämnda låneandel.

§ 5.

Samtliga hypoteksföreningarna upprätthålla redan fordran på att belånad jordegendom skall vara försedd med för jordbruket nödiga åbyggnader. Denna praxis har ansetts böra befastas genom uttrycklig föreskrift. Med hänsyn till den under § 7 föreslagna ändringen torde vara tillräckligt att, där fråga är om samfällt lån å flera egendomar, någon av dessa är försedd med åbyggnader.

§ 7.

För beviljande av samfällt lån å flera egendommar i en ägares hand har uppställts den fordran att säkerheten för lånet skall utgöras av in-teckning, meddelad gemensamt i alla egendomarna. Andra punkten i para-grafen enligt dess nuvarande lydelse har såsom obehövlig föreslagits skola utgå.

§ 8.

Paragrafen har endast undergått redaktionell jämkning för ernående av anslutning till nästföregående paragraf.

§ 9.

Den här uppställda fordringen å första in-teckning gäller naturligtvis endast lån, som beviljas efter ikraftträdandet av den nya förordningen. Äldre lån med säkerhet efter annan in-teckning kunna således kvarstå, men få ej omsättas, med mindre första in-teckning i egendomen ställes till förfogande.

§ 14.

I denna paragraf har endast vidtagits en redaktionell jämkning, be-tingad av ändringar i §§ 4 och 5. Såsom tidigare nämnts, hava lån utan amortering numera kommit alldeles ur bruk inom hypoteksinstitutionen. Det har dock ej ansetts nödigt att för framtiden helt utesluta möjligheten att använda denna låneform. Å andra sidan finnes ej anledning att ut-sträcka dess tillämpning till belåning av skog — för denna kredit är den som minst lämpad — ej heller att verkställa en höjning av belånings-gränsen, motsvarande den för amorteringslån vidtagna.

§ 17.

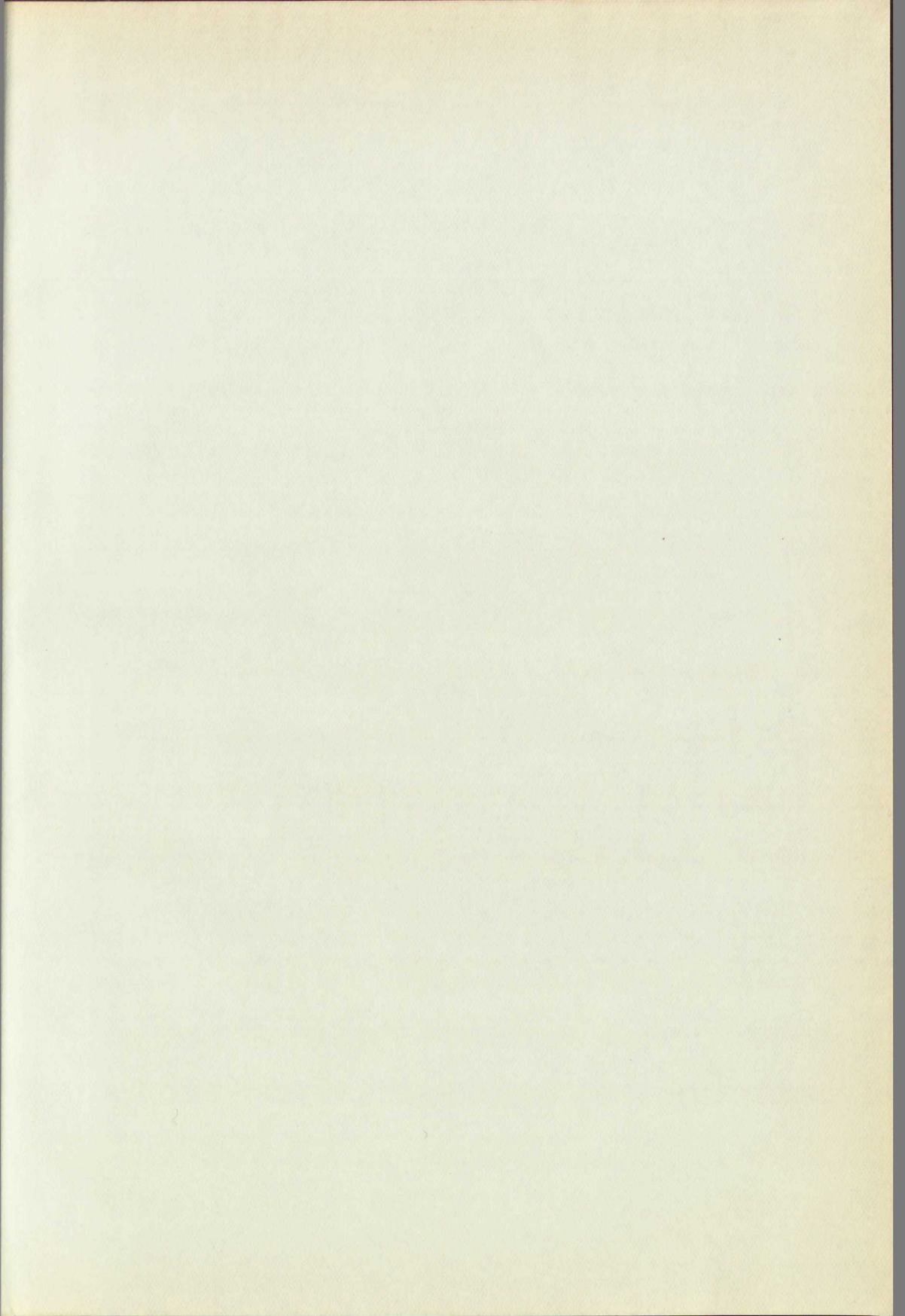
Efter tillkomsten av den nuvarande bestämmelsen har genom ändringar i in-teckningsförordningen gjorts möjligt att till låntagare återställa in-teckningssäkerhet jämväl på det sätt att pantsatt in-teckning uppdelas. I an-ledning härav har ett tillägg gjorts i paragrafens första stycke.

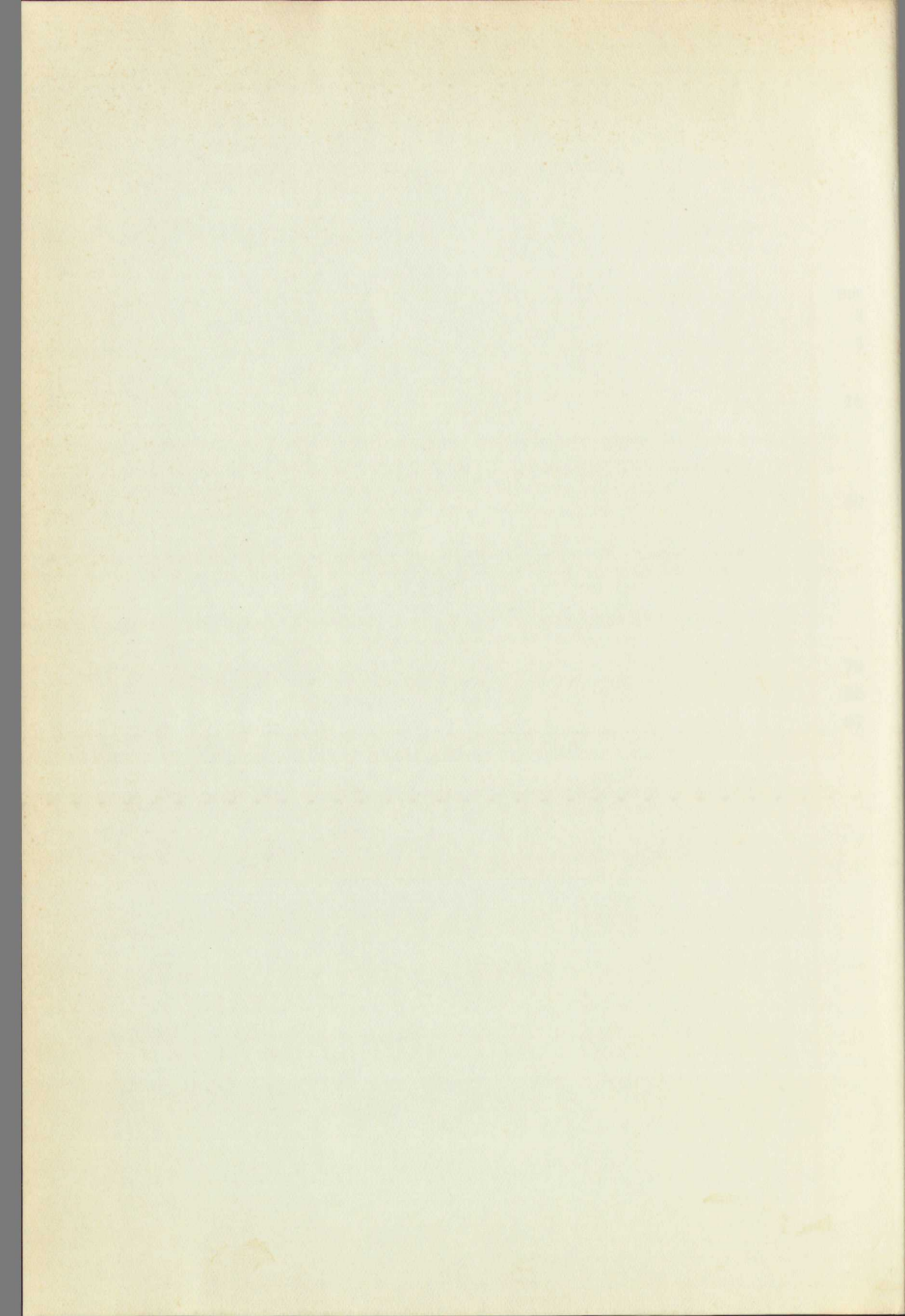
§ 18.

Om beskaffenheten av delägarnas ansvarighet för föreningens förbin-delser i allmänhet har ett förtydligande gjorts, motsvarande det i § 12 hypoteksbanksförordningen införda. Rörande skogsbelåningens inverkan å ansvarsfördelningen hänvisas till den allmänna redogörelsen. Självfallet skall den angivna ordningen för ansvarets uttagande inom en förening tillämpas jämväl då fråga är om erläggande av tillskott till banken i an-ledning av förluster inom annan förening.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Skrivelse till statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet</i>	3
<i>Författningsförslag</i>	5
<i>Motiv:</i>	
<i>Inledning</i>	15
Allmänt sid. 15. Primärkreditens organisation i Sverige sid. 15. Önskemål om primärkreditens utvidgande sid. 19. Betydelsen av primärkreditens utvidgande sid. 24.	
<i>Beläning av växande skog</i>	30
Andra länder sid. 30. Organ för primär skogskredit i vårt land sid. 35. Skogsvårdsstyrelsernas kommitté sid. 38. Taxeringsgrunder sid. 38. Skogsvårdsstyrelsernas kommitté (forts.) sid. 39. Säkerhetskrav sid. 41. Äldre skog sid. 45. Avverkning sid. 49. Skydd mot överavverkning sid. 54. Brandförsäkring sid. 61. Värdering sid. 65. Skogskreditens inordnande under hypoteksinstitutionen sid. 70.	
<i>Höjning av belåningsgränsen</i>	75
<i>Kreditens utvidgning och hypoteksbankens äldre lån</i>	85
<i>Speciell motivering</i>	87

Statens offentliga utredningar 1929

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

- Förslag till omorganisation av rättsobducentväsendet m. m. [11]
Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 1. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap m. m. [12] 2. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge ang. in-
drivning av underhållsbidrag m. m. [13]
Lagberedningens förslag till revision av ärvdabalken. 3. Förslag till lag om testamente m. m. [22]
Yttranden av häradshövdingar och rådhusrätter över processkommissionens betänkande ang. rättegångsväsendets utbildning [25]
Förberedande utkast till strafflag. Falsk förklaring. Falsk angivelse m. m. [26]
Yttranden i anledning av betänkande ang ordnande av vissa ekonomiska och organisatoriska förhållanden vid genomförande av den ifrågasatta rättegångsreformen. 1. (Hovrätter, nedre justitierevisionen, justitiekanslern, häradshövdingar.) [30] 2. (Rådhusrätter, vissa centrala verk, länsstyrelser, vissa sammanslutningar.) [31]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

- Betänkande ang. rationell skatteuppbörd. [17]
Förslag till tillämpningsföreskrifter till tulltaxeförordningen. [23]
Statskontorets utlåtande in fråga om grunderna för den olika verk och myndigheter åliggande placeringen av statsverkets jämte därtill hörande fonders kapital. [35]

Politi.

- Betänkande med förslag till lagstiftning om åtgärder mot lösdriveri samt åtgärder mot sedeslöst leverne av samhällsskadlig art. [9]
Betänkande med förslag till lagstiftning om alkoholistvård. [29]

Socialpolitik.

- Svenska aktiebolags balansräkningar åren 1911—1925. [4]
Betänkande ang. en reformerad sjukförsäkring m. m. [24]
Betänkande ang. moderskapsskydd. [28]

Hälsa- och sjukvård.

- Berättelse rörande studier i vissa sinnessjukvårdsfrågor — särskilt arbetsterapi och hjälpverksamhet — i Danmark, Tyskland, Holland och Schweiz. [7]
Betänkande med förslag till steriliseringslag. [14]
Förslag till lag ang. bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (epizootilag) och förordning med närmare föreskrifter ang. bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (epizootiförordning). [18]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

- Redogörelse för de eklestastiska boställena. 6. Kopparbergs län. [5]
Utredning beträffande centralanstaltens för försöksväsen det på jordbruksområdet och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning. [19]
Betänkande ang. primär jordbruks- och skogskredit. [36]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

- Betänkande ang. statens medverkan för vinnande av ökad skogsproduktion å vissa marker. [27]
Betänkande ang. statslän till kommuner för inköp av skogsmark i vissa fall. [34]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

- Betänkande och förslag ang. vissa ekonomiska spörsmål berörande enskilda järnvägar. [2]
Betänkande med förslag till förordning om motorfordon m. m. jämte därmed sammanhängande författningar samt till stadga om trafikken å vägar och gator. [16]
Betänkande med förslag rörande understöd å den civila luftfarten. [21]

Bank-, kredit- och penningväsen.

- Betänkande med utkast till lagstiftning om ekonomiska föreningsars rätt att driva inlåningsrörelse. [15]

Försäkringsväsen.

- Betänkande och förslag ang. tryggnad av hos enskilt arbetsgivare anställd personals rätt till utfäst pension. [3]

Kyrkoviäsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

- Utredning och förslag rörande studieunderstöd åt lärjungar vid statens läroverk och med dem jämförliga läroanstalter. [6]
Utredning och förslag rörande praktisk lärarkurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter. [10]
Utredning och förslag rörande lantmäteriundervisningens ordnande. [20]
Utredning av vissa frågor rörande tillämpningen av 1927 års skolorganisation m. m. [32]
Utredning rörande allmänna läroverk för flickor m. m. [33]

Försvarsväsen.

- Förenkling av organisationen å flottans stationer m. m. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid flottans station i Stockholm. (Supplement till del 3. Lokalfrågor.) [1]
1928 års tjänstesakkunnigas utredning och förslag i fråga om underofficerarnas tjänsteställning. [8]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

90
1-30